

**LASTEN JA PERHEIDEN HYVINVOINTIPALVELUIDEN KEHITTÄMISHANKE
ITÄ- JA KESKI-SUOMESSA
”Lapset ja perheet Kaste -hanke”**

SELVITYS HANKKEEN ETENEMISESTÄ

Valtionavustuksen maksatusjakso 1.4.–31.10.2010

27.10.2010
Jaana Kemppainen
projektipäällikkö
Lapset ja perheet Kaste -hanke

SISÄLLYSLUETTELO

1. HANKKEEN TOTEUTUMINEN SUHTEESSA HANKESUUNNITELMAAN	3
2. ARVIO ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA JA SELVITYS MITEN TOTEUTUMISTA ARVIOIDAAN	8
2.1 Tavoite 1. Lasten ja perheiden palveluita uudistetaan ja yhtenäistetään asiakkaiden näkökulmasta joustaviksi ja vaikuttaviksi palvelukokonaisuuksiksi. ...	8
2.1.1 Etelä-Savo	8
2.1.2 Keski-Suomi	12
2.1.3 Pohjois-Karjala.....	16
2.1.4 Pohjois-Savo	18
2.2. Tavoite 2. Lasten ja perheiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään palvelujärjestelmässä	34
2.2.1 Etelä-Savo	34
2.2.2 Keski-Suomi	35
2.2.3 Pohjois-Karjala.....	38
2.2.4 Pohjois-Savo	39
2.3 Tavoite 3. Työntekijöiden ja toimijoiden osaaminen ja palveluiden laatu varmistetaan turvaamalla pysyvä kehittämisrakenne lasten ja perheiden hyvinvointipalveluihin.....	41
2.3.1 Etelä-Savo	41
2.3.2 Keski-Suomi	42
2.3.3 Pohjois-Karjala.....	45
2.3.4 Pohjois-Savo	46
2.4 Tavoite 4. Lasten ja perheiden ennaltaehkäisevien ja varhaisen tuen palveluiden vaikutusta lastensuojelun kustannuksiin seurataan taloudellisella arvioinnilla.....	50
2.4.1. Etelä-Savo	50
2.4.2 Keski-Suomi	50
2.4.3 Pohjois-Savo	50
2.5 HANKKEESSA TEHTÄVÄ OPISKELIJAYHTEISTYÖ	51
3. SELVITYS HENKILÖSTÖN JA ASIANTUNTIJAPALVELUIDEN KÄYTÖSTÄ	53
4. SELVITYS HANKKEESSA TOTEUTETUSTA KOULUTUKSESTA	54
4.1. Hankkeen järjestämät koulutukset	54
4.2 Hankehenkilöstön osallistuminen koulutuksiin.....	57
5. HANKKEESSA PIDETYT KOKOUKSET	58
5.1 Hankeorganisaation kokoukset.....	58
5.2 Muut kokoukset.....	60
5.3.1 Etelä-Savo	60
5.3.2 Keski-Suomi	61
5.3.3 Pohjois-Karjala.....	64
5.3.4 Pohjois-Savo	65
6. TIEDOTTAMINEN JA MEDIAOSUMAT	67

Tässä selvityksessä raportoidaan hankkeen toteutuminen Etelä-Savo (1.4.–30.9.2010), Keski-Suomi (1.5.–31.10.2010), Pohjois-Karjala (1.4.–31.10.2010) ja Pohjois-Savo (1.4.–31.10.2010).

1. HANKKEEN TOTEUTUMINEN SUHTEESSA HANKESUUNNITELMAAN

Etelä-Savo

Ehkäisevän työn kehittämisessä keskityttiin sekä seutukuntien että yksittäisten kuntien esiin nostamiin kärkihankkeisiin. Mikkelin seudulla painopistealueita olivat lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat sekä kuntakohtaisina että seudullisina. Hankehenkilöstö tuki kuntia suunnitelmissa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamisessa ja seurantaindikaattorien laadinnassa sekä seurannan toteuttamisessa. Pieksämäellä kehittämisen kohteena olivat perhepalvelukeskuksen toiminta ja eri ammattiryhmien välinen yhteistyö sekä erilaisten varhaisen puuttumisen toimintamallien pilotointi ja juurruttaminen kuntaan. JJR-kunnissa keskeisiä kehittämistavoitteita ovat aikaisempien hankkeiden tulosten juurruttaminen ja lapsiperhepalveluiden työntekijöiden yhteistyön edistäminen sekä osaamisen lisääminen. Savonlinnassa pyritään työntekijöiden osaamisen lisäämiseen koulutusten avulla sekä eroperheiden lasten kuulemis-toimintamallin vahvistamiseen ja juurruttamiseen. Seudun muissa kunnissa on noussut hankkeen aikana tarpeita vanhemmuuden tuen, varhaiskasvatuksen ja henkilöstön osaamisen kehittämiseksi. Hankkeen loppuvaiheessa keskeisiä toimintamuotoja olivat erilaiset varhaisen tuen toimintamallien pilotoinnit myös muualla maakunnassa kuin Pieksämäellä. Huolen puheeksiotto ja varhaisen avoimen yhteistyön koulutuksissa, joita on järjestetty koko maakunnan alueella, painopistealueena oli lisääntyvässä määrin avoin yhteistyö toimialojen kesken ja ennalta ehkäisevän lastensuojelun implementointi. Kuntiin perustettiin hankkeen aikana uusia moniammatillisia yhteistyöryhmiä, joiden toimintaa hanke tukee ja vahvistaa. Kokemuksia ja tietoa pilotoinneista ja seutujen omista innovaatioista on välitetty eteenpäin näissä työryhmissä kunnista ja seutukunnista toisiin.

Sijaishuoltoon kehitettiin pysyvää rakennetta sijaishuoltoyksiköksi ja tietopankkia ajan tasalla olevista maakunnan sijaishuoltopaikoista ja hyvistä käytännöistä. Sijaishuollon kehittäminen tapahtui yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa. Kaste-hankkeelle on hankittu atk-pohjainen sovellus, johon kerätään tiedot kaikista alueen sijaishuoltopaikoista ja pidetään yllä tietoa vapaana olevista paikoista. Tiedonkeruun painopiste oli ammatillisissa perhekodeissa ja lastensuojelulaitoksissa. Kaikkiin maakunnan kuntiin lähetetyllä kyselyllä kartoitettiin lastensuojelun sijaishuollon ja avohuollon tilannetta, tarpeita ja toiveita seudullisten palvelujen kehittämiseksi.

Maakunnallisen kumppanuuden vahvistamiseksi hankehenkilöstön vetovastuulla oli maakunnallisten ammatillisten verkostojen ylläpito; lastenvalvojen verkosto, perhetyöntekijöiden verkosto sekä sijaishuollon toimijoiden verkosto. Verkostot ovat juurtumassa hyvin maakuntaan ja kokoontumisten järjestämistä kierrätetään seutukunnittain. Lastenvalvojen ja perhetyöntekijöiden verkostoihin ovat osallistuneet lähes kaikki maakunnan työntekijät. Valtakunnallisen kumppanuuden vahvistamiseksi hankehenkilöstö kuuluu lastensuojelun LASU ja KASTE -verkostoihin sekä itäsuomalaisen yhteistyön tiivistämiseksi Itä-Suomen lastensuojelun osaamisverkoston (ILO) tukiryhmään.

Sijaishuollossa toimivien työtä tukeva, erikoissairaanhoidon osaamista kehittävä ja uutta toimintakulttuuria (sijaishuollon toimijat, sijaishuollossa olevat lapset ja heidän verkostonsa sekä lasten- ja nuorisopsykiatria) tukeva koulutusprosessi on päättynyt. Koulutuksen myötä uudenlaista ajattelua ja toiminta-ajatuksia on muotoutunut ja toiminnallisia kokeiluja on alkanut käynnistyä. Koulutuksen aikana ryhmäläisille muodostui kokemus

lastensuojeluprosessin kokonaisuudesta. Se koettiin tärkeänä. Eri toimijoilla oli mahdollisuus nähdä oman työtehtävänsä kautta tuleva rooli ja merkitys sijoitusprosessin kokonaisuudessa. Tämä kokemus on herättänyt ajatuksia yhteistyön ja yhteisen tekemisen merkityksestä. Myös lapsen / nuoren kokemus lastensuojeluprosessissa ja erityisesti sijoitusprosessissa on vahvistanut lapsen ja biologisen perheen erityisen huomioimisen tärkeyden. Lapsen / nuoren kiintymyssuhdekokemusta korjaava työskentely on noussut kaikissa yhteisöissä tärkeäksi ja erilaisia mahdollisuuksia työskentelymallin toteuttamisesta on syntynyt eri yhteisöissä.

Hyvää lastensuojeluprosessia mallintamiseen liittyen toteutettiin koulutuspäivät ja yhteiset työskentelypäivät 24–25.5.2010. Prosessia ohjasivat ulkopuolisina asiantuntijoina pyydettyinä lastenpsykiatri, psykoterapeutti Jukka Mäkelä ja YTT, dosentti / PhD Timo Harrikari. Prosessimallinnukseen osallistui 24 henkilöä mm lastensuojelun-, lasten- ja nuorisopsykiatrian-, koulutoimen-, perusterveydenhuollon-, yksityisten palveluntuottajien henkilöstöä. Päivän aikana ei saatu yhtenevää kuvausta prosessista mutta hyvin paljon eri toimijoiden prosessien leikkauskohtia joita lähdetään työstämään tarkemmin, kun psykiatrian ja lastensuojelun yhteistyötä ryhdytään pilotoimaan. Prosessikuvauksen valmistelussa oli mukaan toimijoita koulutoimesta, perusterveydenhuollosta, erikoissairaanhoidosta, sosiaalitoimista, sijaishuollosta ja järjestöistä.

Keski-Suomi

Ehkäisevän työn kehittämisessä keskeistä on perhekeskustoimintamallin vahvistaminen eri toimijoiden yhteen saattamisella ja varhaisen tuen työmuotojen kehittämisellä ja levittämisellä. Ehkäisevien ja varhaisen puuttumisen työmuotojen vakiintuminen osaksi kuntien peruspalveluita edellyttää systemaattista, monitoimijaista ja moniasiantuntijaista yhteistyötä. Yhteistyön on toteuduttava kuntien toimialojen sisällä ja välillä, seurakunnan, julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä sekä vanhempien, vapaaehtoisten ja ammattilaisten välillä.

Keski-Suomen osahankkeessa keskeisempiä teemoja ehkäisevän ja varhaisen puuttumisen työmuotojen kehittämisessä ovat olleet kasvatuskumppanuus, huolen puheeksi ottaminen ja dialogisuus. Toimintamalleja on kehitetty päivähoiton aloitukseen, lastensuojelun ja päivähoiton yhteistyöhön, esiopetukseen ja vertaisryhmätoimintaan. Teemat vastaavat sisällöltään monipuolisesti Kaste-hankkeen kehittämistavoitteita mm. vanhempien ja lasten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen sekä varhaisen tuen työmuotojen kehittäminen.

Perhekeskustoimintamallin vahvistamiseen liittyvä kehittämistyö jatkui Jyväskylässä Keuruulla, Äänekoskella ja Saarikan alueella. Jyväskylän alueen alle kouluikäisten lasten perhetoiminnoissa on vahvistettu perheiden osallisuutta Tarinaviikkojen avulla. Neuvolatyössä asiakkaan osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia on tuettu Neuvolan asiakasraadilla, joka on aloittanut toimintansa Jyväskylässä 27.5.2010. Lapsen osallisuutta varhaiskasvatuksessa käsiteltiin syyskuussa 2010 toteutetuissa *Lasten osallisuuden tunnistaminen ja siihen vaikuttaminen* -koulutuksissa. Koulutuksissa osallistujille myös esiteltiin ja annettiin käyttöön käytännön materiaaleja oman työn arviointiin ja lapsen osallisuuden lisäämiseen.

Saarikan alueella on ollut keskeistä alle kouluikäisten lasten perhepalveluiden ehkäisevän työn kehittämisrakenteen vakiinnuttaminen. Jyväskylässä on jatkunut neuvolan monitoimijaisen perhevalmennuksen levittäminen ja juurruttaminen. Konneveden kunnassa jatkui perhetyön kehittäminen. Jyväskylässä ja Saarikan alueella jatkui perhepalveluverkostossa ehkäisevän työn mallien näkyväksi tekeminen ja yhteistyön

vahvistaminen. Jyväskylässä kehittämistyötä tehdään VATU (Varhaisen tuen) -tiimissä ja Saarikan alueella alle kouluikäisten lasten palvelujen kehittämistyöryhmässä (KALLE -työryhmä). Näistä työryhmistä ja kehittämisrakenteista on kuvattu toimintamallit. Näin saadaan juurrutettua alle kouluikäisten lasten ja perheiden palveluihin ehkäisevän työn pysyvä kehittämisrakenne.

Varhaiskasvatuksen osalta on jatkettu varhaiskasvatussuunnitelmatyön kehittämistä moniammatillisena yhteistyönä. Kehittämisen painopisteinä on ollut lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja kehitykseen vaikuttavan varhaisen tuen tarpeiden tunnistaminen ja tukitoimien käynnistäminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa yhdessä vanhempien kanssa sekä yhteistyössä muiden sosiaalialan ja terveydenhoidon toimijoiden kanssa. Erityisesti kasvatuskumppanuus- ja oma hoitajuus-käytäntöjen kehittämisellä on pyritty vanhempien ja lasten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseen. Kehittämissuunnitelma on perustunut myös tutkimukselliseen tietoon muun muassa varhaisen vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteiden merkityksestä ihmisen elinkaarella ja lapsen kasvu- ja kehitysympäristön vaikutuksista lapsen kasvuun ja kehitykseen.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen ja lastensuojelun avohuollon kehittämisessä on ollut keskeistä lastensuojelulain toimeenpanon tukeminen. Tämä on toteutunut muun muassa tukemalla lastensuojelutarpeen selvitystä moniammatillisena yhteistyönä, kouluttamalla ja tiedottamalla sosiaalityöntekijöitä ja sidosryhmiä lastensuojelulain muutoksista, juurruttamalla lastensuojelun edunvalvontaa ja tukemalla kuntien lastensuojelusuunnitelmaprosesseja sekä markkinoimalla ja kehittämällä lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän toimintaa.

Lastensuojelutyötä tukevia konsultaatiomalleja ja työmenetelmiä on juurrutettu ja levitetty. Toteutuksessa on hyödynnetty alueella luotuja ja toimivia malleja. Seudulla toimivia konsultaatiokäytäntöjä on pyritty vahvistamaan mm. tiedottamisella ja mallien käytöllä menetelminä työkokouksissa. Kehittäjäsosiaalityöntekijä on organisoinut Korko-konsulttien työohjauksellista koulutusta, moniammatillisen asiantuntijaryhmän käytön tarpeen selvitystä, läheisneuvonpidon käyttöä ja lastensuojelun edunvalvonnan juurruttamista.

Lastensuojelun tarpeessa olevien lasten ja heidän perheidensä tuen tarpeiden tunnistamista, varhaista auttamista ja avohuollon menetelmien vaikuttavuutta on pyritty edistämään moniammatillisena yhteistyönä. Alueellisissa työkokouksissa on yhteistyöverkostojen kanssa kehitetty varhaista tunnistamista, huolen puheeksi ottamista sekä tiedonsiirtoa ja lastensuojeluasiakkuuden alkua. Työskentelyssä on painotettu asiakkaiden osallisuutta ja lastensuojelulain velvoitteita. Yhteistyötä on kehitetty palveluiden rajapinnoilla muun muassa lastensuojelun ja päivähoidon sekä lastensuojelun ja koulukuraattorityön välillä.

Hanke on käynnistänyt lastenpsykiatrisen konsultaation Jyväskylän perhetyöntekijöille sekä nuorisopsykiatrian, koulun ja lastensuojelun yhteisen työkokoussarjan. Samoin on käynnistetty nuorisopsykiatrin ja yksityisten lastensuojelulaitosten ja -palvelujen tuottajien väliset työkokoukset. Myös lastensuojelun ja koulukuraattorin työkokoukset on aloitettu Jyväskylän seudulla, samoin koulukuraattoreiden maakunnalliset tapaamiset. Lasten- ja nuorisopsykiatrian kehittämisteemana on ollut lasten ja nuorten mielenterveysongelmien varhaisen tunnistamisen, hoidon järjestämisen ja sen saatavuuden parantaminen toimijoiden yhteistyönä. Tavoitteena on ollut, että erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen muodostavat asiakkaan näkökulmasta eheämmän ja helpommin saavutettavan kokonaisuuden. Myös lasten ja perheiden osallisuuden vahvistaminen on hankkeessa vahvana teemana. Näihin tavoitteisiin on pyritty järjestetyillä

koulutuksilla, konsultaatioilla, osallistumalla työ- ja suunnittelukokouksiin sekä vertaistuen suunnittelulla.

Kehittäjäsairanhoitaja on mukana nuorisopsykiatrian laajamittaisessa toimintojen ja palvelujen muutosprosessissa ja uudelleen organisoinnissa. Tämän muutosprosessin tavoitteena on ollut muun muassa lisätä ja helpottaa palvelujen saatavuutta ja joustavuutta uusilla liikkuvilla työryhmillä, samoin parantaa konsultaatiopalveluja perustason työntekijöille ja toimijoille.

Sijaishuollon painopistealueen kehittämisessä on keskeistä lisätä perhehoidon osuutta sijaishuollon palveluissa. Sijaishuollossa olevan lapsen oikeutta päästä perheenomaiseen kasvuympäristöön tulee vahvistaa ja tarjota aina, silloin kun se lasten tarpeista lähtien on mahdollista. Hankesuunnitelmassa kirjattu perhehoidon tukikeskus- ajatus toteutuu lähinnä tarjoamalla erilaisten tukipalvelujen palvelupalettia kuntien käyttöön, jotta he voisivat tarjota hanketyönä suunniteltuja ja mahdollistettuja tuen muotoja sijaisperheille ja perhehoidossa oleville lapsille sekä huostaan otettujen lasten vanhemmille.

Lasten ja perheiden palveluissa työskentelevien osaamista (kaikilla painopistealueilla) vahvistetaan yhteisillä koulutus- ja työkokousprosesseilla ja joustavilla konsultaatioilla. Alueellisissa työkokouksissa on moniammatillisten yhteistyöverkostojen kanssa kehitetty varhaista tunnistamista ja huolen puheeksi ottamista. Hankkeen työntekijät ovat tarjonneet kuntiin asiantuntija-apua, koulutuksia ja konsultaatiota.

Pohjois-Karjala

Voimavaroja ja vertaistukea lastensuojelun perhehoitoon pilottikoulutus kokonaisuuksia saatiin järjestettyä suunnitellun kolmen sijasta hankkeen aikana yksi. Koulutukseen osallistui 17 perhehoitajaa. Pilottikoulutuksiin varatuilla rahoilla järjestettiin muuta koulutusta sijaisperheille ja heidän yhteistyötahoilleen. Ammatillisia sijaisperheitä ei onnistuttu rekrytoimaan joten heidän erityisosaamisensa vahvistaminen ei toteutunut hankeaikana. Suunniteltu seudullisen perhehoidonohjeistuksen tekeminen toteutui hankeaikana, ohjeistus on käytössä Joensuun seudun kunnissa: Iломantsi, Joensuu, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu ja Polvijärvi.

Lastensuojelun avohuollon palveluiden kehittämisosiossa tehostetun perhekuntoutuksen malli ja tuotokuvaus on valmistunut. Tehostetun perhekuntoutuksen kokeilu käynnistetään kevään 2011 aikana organisaation omana työnä. Lastensuojelun avohuollon työntekijöiden osaamista on vahvistettu ja palveluiden laatua varmistettu jatkamalla opintopiirin toimintaa ja järjestämällä kehittämisspäiviä. Opintopiirit ja kehittämisspäivät ovat toteutuneet suunnitelman mukaisesti. Lastensuojelun avohuollon kehittämisspäivissä on työntekijöiden kanssa nimetty kehittämiskohteita sekä laadittu suunnitelma kehittämistyön etenemisestä lastensuojelun perhetyöntekijän / YAMK-opiskelija Sanna Sallisen johdolla. Kehittämisspäivien pohjalta työyhteisön yhteisiksi kehittämiskohteiksi nimettiin osaamisen kehittämisen lisäksi sisäiset asiakasprosessit, verkostotyö sekä työhyvinvointi. Hankkeen aikana työstettiin ja kehitettiin sisäisiä asiakasprosesseja ja verkostotyötä kehittämisspäivissä laaditun suunnitelman mukaisesti. Lastensuojelun kehittämysyksikkö Kaaripihan avo- ja sijaishuollon palveluita on kehitetty tukemaan lastensuojelun avohuollon sosiaalityötä. Kehittämisspöytä on toteutunut suunnitelman mukaisesti.

Vertaisryhmätoiminnan koordinoitihankeosiossa tavoitteet konkretisoitiin hankkeen alussa toimintasuunnitelmaksi, joka jakautui kartoitus- ja selvitysvaiheeseen, vertaisryhmätoiminnan koordinoituvaiheeseen, tiedottamiseen, arviointiin ja yhteistyöhön sekä lopettamisvaiheeseen. Maksatusjaksolla IV hankkeessa on toteutettu

vertaisryhmätoiminnan koordinointi-, yhteistyö-, arviointi- ja lopetusvaihetta ryhmänohjaajien tukemisella, vertaisryhmänohjaajakoulutuksella, tiedon koonnilla vertaisryhmistä, verkostoyhteistyöllä, arvioinnilla ja hankkeen päättämällä.

Lasten ja nuorten tautien klinikkaryhmän/Lastenpsykiatrian klinikan kotisairaaloiminnan kehittämisessä kotisairaalojaksoja on toteutettu mallin mukaisesti. Jakson aloituskäynti tehdään yhteistyössä lähettävän tahon perusterveydenhuollon tai oman klinikkaryhmän työntekijän kanssa. Tarpeen mukaan yhteisiä käyntejä on ollut myös jakson aikana. Jakso päättyy perheen ja lähettävän tahon kanssa yhteisesti järjestettyyn verkostokokoukseen tai seurantakäyntiin. Mallinnusta on tarkennettu niin perheiden kuin yhteistyötahojen palautteiden pohjalta. Kohderyhmäksi on muotoutumassa psyykkisesti ja psykosomaattisesti oireilevat 3-7 vuotiaat lapset ja heidän perheensä, jotka tarvitsevat lyhytkestoista, intensiivistä ja fokuoitetua lastenpsykiatrista erikoissairaanhoidoa. Lastenpsykiatrinen osasto on pilotoinut mallia kahden perheen kohdalla osastohoidon jatkohoidona tavoitteena lyhentää lapsen osastohoidon pituutta. Tällöin mallista on hyödynnetty niitä kotikäyntikertoja, jotka tukevat jo osastolla tapahtunutta työskentelyä lapsen ja perheen kanssa.

Vanhempien vertaistukiryhmätoiminnan kehittäminen ja järjestäminen on ollut uutta psyykkisesti oireilevien lasten vanhempien kohdalla. Lasten ja nuorten tautien klinikkaryhmän kotisairaaloiminnan kehittämiseen liittyen AMK opiskelija Reetta Hirvonen on toteuttanut elokuussa 2010 kotikäynteihin liittyvän kyselyn lapsen kasvu- ja kehitysympäristöissä työskenteleville eri klinikoitten työntekijöille. Kyselyn tuloksia hyödynnettiin kotisairaalan kehittämisiltapäivässä 16.9.2010, jossa Learning Cafe menetelmällä määriteltiin kotisairaala -käsitettä sekä kotisairaaloimintaan liittyvää hoitoprosessia. Opinnäytetyö kokonaisuudessaan valmistuu vuoden 2010 loppuun mennessä. Kehittämisiltapäivän ohjelmaan kuului myös videoinfo Kasteohjelman tavoitteista.

Vauvan ja hänen vanhempansa yöaikaisen vuorovaikutushoidon mahdollistaminen käytännön järjestelyjen osalta vauvojen ja heidän vanhempiensa unipulmien yöhoito on jatkunut Perhokaksiossa. Käytännön järjestelyt on saatu sujuviksi yhteistyössä osaston ja vauvaperheyksikön kanssa. Sh Mari Viinikainen on tehnyt Kiikkukoulutuksen lopputyön ”Yöhoitajaksolla Perhokaksiossa”. Vauvojen yöhoidon jatkohankkeistamisesta luovuttiin mm. Itä- ja Keski-Suomen Lapset ja perheet Kaste-jatkohankkeen resurssien vähentämisestä johtuen. Lisäksi alueellamme haluttiin kohdentaa jatkohanke lasten terapiapalvelujen kartoitukseen, jossa PKSSK on mukana.

Pohjois-Savo

LapsiKuopio osahankkeessa kehittämistyö on sujunut kuluneella maksatuskaudella aikataulun mukaisesti.

Katse lapseen osahankkeessa on jatkunut suunnitelman mukainen toteutus. Hankeosiossa on mukana Pohjois-Savossa 17 kuntaa, jotka ovat varautuneet Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön kuntarahoitteisten palveluiden yhteiseen tuottamiseen sekä lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämiseen itä- ja keskisuomalaisena yhteistyönä. Lasten ja perheiden palveluita toteuttavien moniammatillisten kumppanuusverkostojen yhteistoimintaa on vahvistettu ja lastensuojelun palvelujärjestelmän kehittämistä sekä lastensuojelulain muutoksista tiedottamista on jatkettu. Lastensuojelun toimintamalleja sekä lastensuojelun avohuollon työvälineiden käyttöä on juurrutettu kuntien ja muiden toimijoiden käyttöön. Moniammatillisen yhteistyön ja uusien työtapojen juurruttamista on vahvistettu tarjoamalla

kuntien lastensuojeluhenkilöstölle ja muille sidosryhmille koulutuksia sekä asiantuntija- ja konsultaatiopalveluita. Perhehoidon vahvistamisen tavoite sijaishuollossa on merkinnyt perheiden rekrytointia, perherekisterin ylläpitoa ja päivitystä, yksikön kunnalle tarjoamaa tukea sopivan sijaishuoltoapaikan etsimisessä sekä tarvittaessa parityöpanosta sijoitusprosessin alussa. Hankkeessa painopiste on ollut perhehoidon tuen mallien kehittämisessä, tarjoamisessa ja juurruttamista sijaishuollon työkäytänteiksi kunnissa. Keskeiset tukimuodot ovat olleet mentorointi sekä vertaistuki niin avoimina seudullisina ryhminä kuin myös erityisille ryhmille kohdennettuina ja toteutettuina ryhmäprosesseina.

Tutki ja Turvaa -osahanke on edennyt suunnitelmien mukaan, kuitenkin niin, että projektikoordinaattorin pitkän poissaolon vuoksi arviointi ja raportointi siirtyivät Kaste II hankkeen suunnitteluvaiheeseen loka-marraskuuhun 2010. Pilotti II:n työskentelyvaiheen päätti kolme perhettä kesäkuun 2010 loppuun mennessä. Kaikilta perheiltä on saatu palautekäynnillä kirjallista kyselyä selventävää palautetta. Perheiden lopetusverkostot ja hoidon siirtopalaverit ovat myös toteutuneet. Palautteiden sekä työntekijöiden kokemusten pohjalta hoitajaksoa on kehitetty ja sitä tullaan toteuttamaan jatkossa Kaste II hankkeessa ajallisesti pidempänä prosessina. Lastenpsykiatrisessa hoidossa olevien perheiden muutostavoitteiden tukemiseksi hoitajakson toteutustapa kohdennetaan yksilö- (vanhempilapsi) ja perhehoitajaksojen (isä-äiti-lapsi) toteuttamiseen. Ryhmätyöskentelyä sisältävät hoitajakset kohdennetaan sijaisperheiden tarpeisiin. Toimintatapoja ja hoitosuhteen elementtejä on pohdittu itsearviointi lomakkeella ja arvioidaan edelleen. Myös seuranta- ja kehittämisryhmä sekä perheen verkoston edustajat ovat saaneet kyselylomakkeet, jotka ryhmästä riippuen liittyvät hankeprosessin tavoitteiden etenemiseen, hoitomallin toimivuuteen, ryhmän työskentelyyn, yhteistyöhön ja Kaste -ohjelmatavoitteiden toteuttamiseen. Palautetta arvioidaan loppuraportissa.

2. ARVIO ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA JA SELVITYS MITEN TOTEUTUMISTA ARVIOIDAAN

2.1 Tavoite 1. Lasten ja perheiden palveluita uudistetaan ja yhtenäistetään asiakkaiden näkökulmasta joustaviksi ja vaikuttaviksi palvelukokonaisuuksiksi.

2.1.1 Etelä-Savo

Toimenpiteet: *Ehkäisevän työn kehittäminen*

Edellisen raportointikauden jälkeen varhainen puuttuminen ja siihen liittyvänä menetelmänä huolen puheeksiotto sekä sektorirajoja ylittävä dialoginen verkostotyö ovat nousseet lähes kaikissa Etelä-Savon kunnissa esille tärkeinä kehittämiskohteina. Palveluja pyritään uudistamaan erityisesti kehittämällä uusia yhteistyömalleja eri toimijoiden kesken sektorirajoja ylittäen. Myös järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö on käynnistynyt. Maakunnalliset eri ammattiryhmien omat sekä moniammatilliset verkosto- ja yhteistyökokoukset ovat tärkeitä kuntien toimijoiden kohtaamispaikkoja, joissa viedään tietoa eteenpäin ja joissa syntyy uusia ideoita sekä yhtenäisiä hyviä käytäntöjä koko maakunnan alueelle.

- Mikkelissä ja sen ympäristökunnissa palveluja uudistetaan ja yhtenäistetään mm. keskustelemalla nykyisestä tilanteesta ja muutostarpeista erilaisissa työryhmissä ja yhteistyötapaamisissa, joihin Kaste-työntekijät osallistuvat. Mikkelin seudulla on myös vireillä lapsiperheiden ja nuorten palveluihin useita uusia innovaatioita (Olkkari, päivähoiton henkilökunnan uusi koulutusohjelma, yläkoululaisten ja 1-2 luokkalaisten vanhempien vertaisryhmät, ennaltaehkäisevän lastensuojelun tarjoama

viikonloppuhoito jne.) joiden toteuttaminen edellyttää ylisektoriaalista yhteistyötä ja joiden suunnittelussa hanketyöntekijät ovat mukana.

- Mikkelin seudun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma -kokous 8.9.2010, Mikkeli
- Mikkelin perhetyön neuvottelukunnan kokous 24.5.2010
- Kangasniemi: Perhe Ykkönen - työryhmä 25.8.2010
- Nuorten varhaisen tuen verkoston kokous 11.6.2010, Mikkeli
- Yhteistyötapaamiset ISO:n (Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus) kanssa 17.6 ja 13.8.10, Mikkeli
- Mikkelin päivähoiton koulutustyöryhmä 22.6 ja 4.8.2010, Mikkeli
- Ennaltaehkäisevänä lastensuojeluna tarjottavan viikonloppuhoidon (Lapsiperheiden ennaltaehkäisevän tukitoiminnan *Hetki molemmille* -pilotti) suunnittelukokous 3.5, 7.6 ja 18.8.2010, Mikkeli,
- Hirvensalmen kuntayhteistyö – suunnittelukokous, 10.8.2010, Mikkeli
- Varhainen ja avoin yhteistyö kunnassa: monitoimijainen työkokous 22.9.2010, Hirvensalmi
- Pieksämäellä perhepalvelukeskuksen yhteistyötä ja palveluiden sujuvuutta on edistetty järjestämällä eri ammattiryhmien välisiä yhteistyötapaamisia. Näissä on sovittu yhteistyökäytännöistä ja toimintamalleista. Tapaamiset jatkuvat edelleen. Ehkäisevän työn hanketyöntekijä käy säännöllisesti Pieksämäellä tapaamassa perhepalvelukeskuksen johtajaa. Käynneillä keskustellaan suunnitelmien etenemisestä ja arvioidaan tuloksia. Kaupunkiin on perustettu monitoimijainen Pieksämäki-työryhmä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman seurantaa ja arviointia varten – hanketyöntekijä osallistuu myös sen toimintaan.
  - Yhteistyötapaamiset perhepalvelujohtajan (Liisa Hynynen,) kanssa 17.8.2010, Pieksämäki
  - Pieksämäki – työryhmä: 11.6. ja 17.8.2010
- JJR:ssä Kaste-hankkeelle esitettyjä toiveita ovat perhekeskustoiminnan juurruttaminen ja vakiinnuttaminen Lapspere -hankkeen loppumisen jälkeen, välimaastotyöskentely nuorten kanssa, kotipalvelun kehittäminen ja Alvari-perhetyön jatkaminen ensi vuoden jälkeen. Kaikissa kolmessa kunnassa on moniammatillinen tiimi, joiden toiminnassa Kaste-työntekijä on mukana ja joiden kautta em. tavoitteisiin pyritään. Osa tavoitteista on jo saavutettu: Lapspere-hankkeen luomat toimintamallit ovat käytössä kaikissa kolmessa kunnassa. Alvari-perhetyö jatkuu ainakin osittain (kaikki kolme kuntaa eivät ole vielä vahvistaneet sopimusta heidän kanssaan). Nuorten kanssa työskentelyssä ei ole edistytty.
  - Joroisten moniammatillinen tiimi 18.5. ja 10.8.2010, Joroinen
  - Rantasalmen moniammatillinen tiimi ja nuorten Varikko -työryhmä eivät ole kokoontuneet kevään jälkeen.
  - Juvan tiimiin hanketyöntekijä menossa mukaan joulukuussa 2010
- Savonlinna on hankesuunnitelmassa painottanut eroperheiden lasten kuulemisen menettelytavan kehittämisen tarvetta sekä työntekijöiden koulutuksellista tukea. Seudun muut kunnat ovat olleet halukkaita lähinnä ottamaan vastaan tarjottua koulutusta. Savonlinnassa on kokeiltu eroperheiden lasten kuulemista käytännössä ja saatuja kokemuksia on jaettu sekä maakunnassa että myös Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön kanssa. Kokeilu jatkuu. Seudun kunnista Punkaharjulla hyväksyttiin varhainen puuttuminen ja avoin yhteistyö osaksi kunnan strategiaa ja toimintamallia ja siellä on alettu valmistella lapsiperheiden palveluiden henkilökuntaa uuteen työotteeseen hankehenkilöstön tuella. Savonlinnan seudun kuntien toimijat ovat osallistuneet aktiivisesti hankkeen järjestämiin koulutuksiin ja tilaisuuksiin. Savonlinnassa on käynnistetty uudelleen myös seudullinen väkivaltatyöryhmä, jonka toimintaan hanketyöntekijä osallistuu tavoitteenaan saada

Savonlinnan ympäristökunnat aktiivisemmin mukaan ryhmän toimintaan. Heinävedellä hanke on tukenut monitoimijaisen lapsiperhetyön työryhmän toimintaa.

- Varpu - työryhmä 30.9.2010, Punkaharju
  - Lapsiperhetyön työkokous 24.8.2010, Heinävesi
  - Savonlinnan seudun väkivaltatyöryhmä, 9.9.2010, Savonlinna
- Maakunnalliset verkostot:
    - Varhaiskasvatuksen maakunnallinen kehittämistyöryhmä 29.9.2010, Kangasniemi
    - Lastenvalvojen ja perhetyöntekijöiden maakunnalliset verkosto- ja työkokoukset pidetään loka- ja marraskuussa 2010
  - Hyvän lastensuojeluprosessin mallintamiseen liittyen toteutettiin koulutuspäivät 5.5. ja 20.5.2010 sekä yhteiset työskentelypäivät 24–25.5.2010. Prosessia ohjasivat ulkopuolisina asiantuntijoina pyydettyinä lastenpsykiatri, psykoterapeutti Jukka Mäkelä ja YTT, dosentti / PhD Timo Harrikari. Prosessimallinnukseen osallistui 24 henkilöä mm lastensuojelun-, lasten- ja nuorisopsykiatrian-, koulutoimen-, perusterveydenhuollon-, yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen henkilöstöä.
  - Tämän arviointijakson aikana oli paljon videoneuvotteluja erilaisten yhteistyötahojen kanssa mutta sijaishuollon yhteistyössä ne eivät toteutuneet suunnitellulla tavalla.

Tulokset:

- Kuntien hankkeelle esittämistä tavoitteista osa on käynnistynyt hankkeen avulla, osa omia aikojaan ja osa jäänyt toteutumatta/unohtunut. Yhteistyö hankkeen kanssa on suunnannut kuntien toimintaa jonkin verran niin, että myös uusia yhteisiä tavoitteita on syntynyt, esim. monialaisen yhteistyön vahvistaminen, varhaisen puuttumisen mallien yhdessä hakeminen tai dialogisen verkostotyön merkityksen esiin nouseminen.
- ESSHP:n kehittämisosion toteuttamassa koulutusprosessissa mukana olevat osallistujat ovat alkaneet toteuttaa lasten/nuorten kiintymyssuhteita korjaavaa työskentelyä. Koulutusryhmän kesken on muodostunut yhteinen työskentelynäky sijaishuolto-prosessissa olevien lasten/nuorten kanssa työskenneltäessä. Eri toimijoiden välisissä liittymäkohdissa on koettu yhteisen työskentelyn tarve. Ryhmässä on pohdittu erilaisten nivelvaiheiden työskentelyn kehittämistä ja lapsen/nuoren kiintymyssuhteita tukevan työskentelyn tarve. On tuntunut tärkeältä, että lapsen/nuoren elämässä olevien ihmisten pysyvyys, myös viranomaisten, on tärkeä lapsen/nuoren luottamuksen ja turvallisuuden säilyttämiseksi.
- Lastensuojeluprosessin mallintamispäivien aikana ei saatu yhtenevää kuvausta prosessista mutta hyvin paljon eri toimijoiden prosessien leikkauskohtia, joita lähdetään työstämään tarkemmin, kun psykiatrian ja lastensuojelun yhteistyötä ryhdytään pilotoimaan. Prosessimallinnuspäivien aikana keskustelussa oli keskiössä eri toimijoiden työskentely yhteiseen päämäärään, yhteistyön saumattomuus ja tiedon siirto.
- Videoneuvottelutekniikan kehittämisessä ei ole onnistuttu.

Arviointi:

- Hankkeen aikana on syntynyt joitain uusia toimintamalleja ja konkreettisia muutoksia. Myös kuntien työntekijöiden asenteet ovat pikku hiljaa muuttumassa hankkeen ja Kaste-ohjelman tavoitteille positiivisemmaksi.
- Kunnille tehdyn palautekyselyn mukaan noin 80 % vastanneista tuntee ainakin jossain määrin Lapset ja perheet Kaste – hankkeen tavoitteet ja yli puolet on jollain lailla muuttanut toimintatapojaan hankkeen vaikutuksesta. Noin 80 % vastaajista koki hankkeen tukeneen kuntien kehittämistyötä.

Toimenpiteet: *Sijaishuolto*

- Maakunnallisen keskitetyn sijaishuoltoyksikön kehittämistyö jatkui tiedonkeruulla ammatillisiin perhekoteihin ja lastensuojelulaitoksiin tehdyillä käynneillä. Kaste-hankkeen tavoitteiden mukaisesti luotiin eteläsavolaisen sijaishuoltokeskuksen mallia yhteistyössä kuntien ja järjestöjen kanssa hyödyntäen atk-pohjaista sovellusta, johon kerätään yksiköiden perustiedot ja päivitetään tiedot vapaista paikoista.
  - 03.05.2010 Käynti ammatillisessa perhekodissa /Aurinkoranta, Mikkeli
  - 06.05.2010 Käynti lastensuojelulaitoksessa /Nuorisokoti Poukama, Pieksämäki
  - 09.06.2010 Käynti lastensuojelulaitoksessa /Hiekkaniemi, Juva
  - 18.08.2010 Käynti lastensuojelulaitoksessa /Lastenkoti Pellos, Ristiina
  - 17.09.2010 Käynti lastensuojelulaitoksessa /Parikanniemen lastenkoti, Ristiina
  - 29.09.2010 Käynti ammatillisessa perhekodissa /Päiväpirtti, Savonlinna
- Lastensuojelun perhehoidon uudistaminen ja vahvistaminen jatkui yhteistyössä Kaste-hankkeen sijaishuollon ylimaakunnallisen tiimin kanssa.
  - 19.05.2010 Perhehoidon kehittämispäivä, Kuopio
  - 12.08.2010 Osahankkeiden vertaisarviointi, Keski-Suomi ja Etelä-Savo, Mikkeli
  - 27.09.2010 Osahankkeiden vertaisarviointi, Keski-Suomi ja Etelä-Savo, Jyväskylä
  - Kaste-hanke oli mukana toteuttamassa valtakunnallista perhehoidon rekryointikampanjaa yhteistyössä Mikkelin kaupungin sijaishuollon kanssa
  - 08.06.2010 Valtakunnallisen perhehoidon rekryointikampanjan rekryointivastaavien työkokous/Perhehoitoliitto, Jyväskylä
  - 31.08.2010 Valtakunnallisen perhehoidon rekryointikampanjan rekryointivastaavien työkokous/Perhehoitoliitto, Jyväskylä
  - 08.09.2010 Neuvottelu Mikkelin sijaishuollon kanssa rekryointikampanjaan osallistumisesta
  - 28.09.2010 Valtakunnalliseen perhehoidon rekryointikampanjaan liittyvä INFO-tilaisuus. Mikkeli
- Perhehoidon vahvistamiseksi ja resurssikeskuksen toiminnan käynnistämiseksi osahankkeen toimesta lähetettiin ensimmäinen sijaisvanhempi PRIDE-kouluttaja koulutukseen.
- Edistettiin sijaishuollon näkyvyyttä seudullisessa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatimisessa.
  - 20.9.2010 Neuvottelu Mikkelin seudun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatimisesta

Tulokset:

- Sijaishuoltoyksikön käynnistäminen eteni suunnitelmallisesti pääpainon ollessa perhehoidon kehittämisellä. Palvelujen rakennetta maakuntien välillä yhtenäistettiin ja Etelä-Savon sijaishuollon toimijoiden välistä yhteistyötä tiivistettiin ja osaamista vahvistettiin. Maakuntien välisiä rakenteellisia eroja kavennettiin Kaste-hankkeen sijaishuollon ylimaakunnallisen tiimin yhteistyöllä.

Arviointi:

- Sijaishuollon kehittäminen on suunnitelmallinen ja pitkäjänteinen prosessi, joka vaatii yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Kunnille lähetetyn kyselyn perusteella kaivataan tiivistettyä yhteistyötä ja keskitettyä seudullista yksikköä.

Toimenpiteet: *Lasten ja nuorisopsykiatrian kehittäminen*

- Koulutusprosessi on käynnistänyt keskustelun yhteistyöstä eri toimijoiden välillä ja yhteisen ymmärryksen muodostumisella.
- Videotyöskentelyssä syntyy luonnollisesti joustavia palveluketjuja.

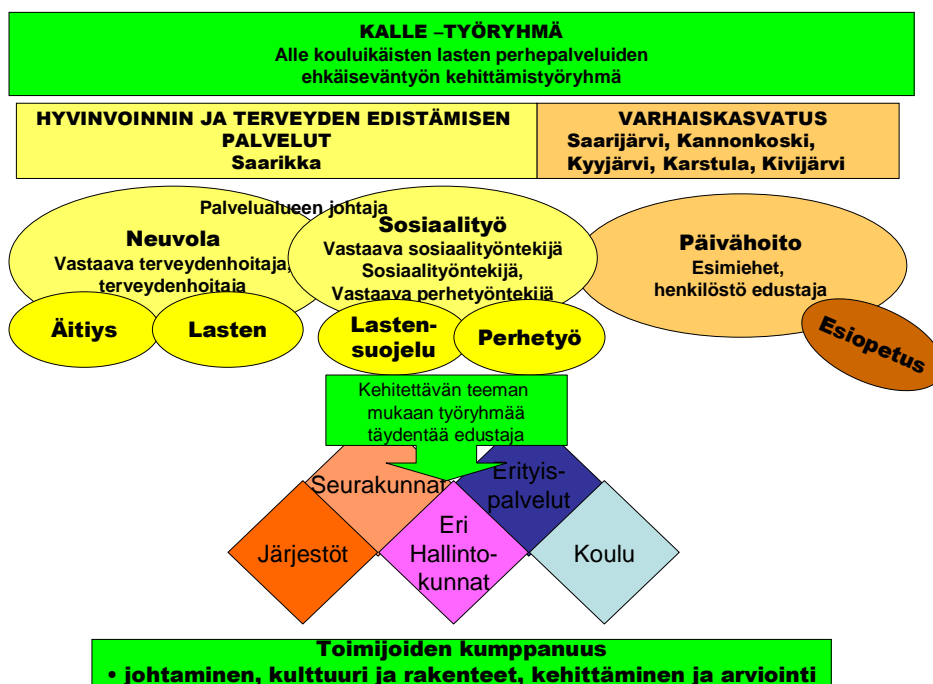
Arviointi:

- Lastensuojeluprosessikuvausta arvioidaan auditoimalla sitä valmistelun ulkopuolella olevien kuntien työntekijöiden kanssa ja mahdollisesti pyytämällä myös palautetta perheiltä.
- Videoneuvotteluista on laadittu kyselylomake ammattihenkilöille ja perheille neuvottelujen toimivuudesta suhteessa tavoitteisiin.

2.1.2 Keski-Suomi

Toimenpiteet *Ehkäisevän työn, lastensuojelun avohuollon sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kehittäminen:*

- Monitoimijainen perhevalmennus on levinnyt Kyllön neuvola-alueen pilotoinnin jälkeen Jyväskylässä keskustan, Halssilan, Keljonkankaan ja Säynätsalon alueelle. Jyväskylän perhevalmennustoimijoiden yhteistyötapaaminen, 10 osallistujaa.
- Perhevalmennuksen ohjausryhmä on kokoontunut 19.5.2010
- Yksin odottavien vertaisryhmätoiminta jatkuu syksyn 2010 ajan ja vetäjinä toimivat neuvolan perhetyöntekijät. Tavoitteena on saada Jyväskylään pysyvä vertaisryhmätoimintamalli yksin lasta odottaville ja yksin lapsen saaneille äideille ja levittää sitä vähitellen muihin Keski-Suomen kuntiin.
- Saarikan alueella alle kouluikäisten palvelujen suunnitteluryhmään (Kalle-ryhmä) osallistuivat ehkäisevän työn kehittäjä ja avohuollon kehittäjäsosiaalityöntekijä sekä alueen toimijoita monilta palvelualueilta sekä järjestöstä.
  - työryhmässä kehittämisen painopisteeeksi valittiin monitoimijaisen yhteistyön kehittäminen ehkäisevissä palveluissa ja perhetoimintakeskuksen mallin suunnittelu.
  - Työryhmä on raportointikaudella kokoontunut 21.5.2010. Silloin suunniteltiin Kalle-ryhmän pysyvää rakennetta sekä työnjakoa, vastuita ja aikataulua.
  - Vastuu työryhmä työskentelystä on siirtynyt toimijoille

Kuviossa on kuvattu Saarikan alle kouluikäisten lasten perhepalveluiden ehkäiseväntyön kehittämisrakenne

- Kunnissa käydyissä kehittäjien ja palveluista vastaavien ja palveluita tuottavien kanssa käydyissä konsultatiivisissa keskusteluissa on jatkuvasti arvioitu, suunniteltu ja edistetty monipuolisten varhaiskasvatuspalveluiden kehittämistä. Kasvatuskumppanuus ja päivähoidon aloituksen kehittämistyötä on tehty verkostomaisessa rakenteessa, johon on voinut kehittämistyötä aloitteleiden lisäksi uusia ko. sisältöjen kehittämisestä kiinnostuneita. Molempien sisältöjen kehittämiseksi on järjestetty työkokouksia ja asiantuntijaluentoja sekä muuta koulutusta.
- Jyväskylän, Laukaan ja Muuramen lastensuojelun sosiaalityöntekijöille, Jyväskylän nuorisokodeille, koulujen oppilashuollon henkilöstölle sekä nuorisopsykiatrian poliklinikalle ja osastolle on järjestetty työkokoussarja (5 työkokouksta), jotka käsitelivät monitoimijaista yhteistyötä näiden toimijoiden välillä erityisesti palveluiden nivelvaiheissa.
  - Raportointikaudella toteutettiin kaksi työkokousta, jotka olivat 5.5.2010 ja 7.10.2010. Toukokuun työkokouksessa nuorisopsykiatria, lastensuojelu, koulun oppilashuolto ja nuorisokodit esittelevät toimintaansa. Samalla sovittiin säännöllisestä työkokouskäytännöstä jatkossa. Toukokuun kokouksessa oli 25 osallistujaa. Lokakuun kokouksessa käytiin keskustelua kunkin toimialueen ajankohtaisista kuulumisista, yhteistyön rajapinnoista sekä nuorisopsykiatrian toimintojen kehittämismallista. Kokouksessa oli 40 osallistujaa.
- Lastensuojelun, koulun ja nuorisopsykiatrian työkokousten myötä ilmeni tarvetta myös nuorisopsykiatrian ja yksityisten lastensuojelulaitosten ja -palvelujen tuottajien yhteistyön selkeyttämiselle. Ensimmäinen työkokous oli 6.9.2010, jossa sovittiin muun muassa webropol-kyselyn tekemisestä. Kyselyn avulla selvitetään lastensuojelulaitosten nuorisopsykiatrian palvelujen käyttöä ja tarvetta, sekä Keski-Suomesta sijoitettujen, että Keski-Suomen ulkopuolelta sijoitettujen nuorten osalta. Seuraava työkokous on 25.10.2010.
- Lastensuojelun ja päivähoidon yhteistyön kehittäminen on ollut teema-alueena Jyväskylässä ja Keuruulla. Jyväskylässä kehittämistyötä on jatkettu Varhaiskasvatuksen kehittämissyksikössä tehdyn pilotointityön pohjalta. Jyväskylän kaupungin päivähoidon, lastensuojelun ja perhetyön toimijoille järjestettiin päivähoidon palvelualueittain kolme samansisältöistä iltapäivän pituista koulutusta, joissa teemoina olivat ehkäisevän lastensuojelun näkökulma päivähoitossa, lastensuojeluilmoitusvelvollisuus, yhteistyö lastensuojeluasioissa ja lastensuojeluprosessi. Koulutuksiin osallistui yhteensä 177 henkilöä.
- Keuruulla lastensuojelun ja päivähoidon yhteistyön kehittämistä valmisteleva työkokous pidettiin 17.5.2010. Kehittämisprosessi päätettiin toteuttaa kolmen koulutusiltapäivän prosessina syksyllä 2010. Koulutusiltapäivät ovat olleet Keuruulla 31.8., 22.9. ja 4.10.2010. Koulutuksiin on osallistunut 20 kaupungin työntekijää päivähoitosta, lastensuojelusta ja perhetyöstä. Lähtökohtana yhteistyön kehittämiselle oli Harava-hankkeessa kehitetty huolen käsikirja, jonka pohjalta työstettiin yhteistyömalli päivähoidon, lastensuojelun ja perhetyön välille.
- Jyväskylän kaupungin Mattilan perhetukikodin työntekijöille konsultaatiotukea ovat antaneet ehkäisevän työn kehittäjä ja sijaishuollon kehittäjä sosiaalityöntekijä. Kehittämisiltapäivien teemana on ollut perheiden kanssa tehtävä työ ja siihen liittyvät kehittämistarpeet. Raportointikaudella iltapäivät ovat toteutuneet 3.5. ja 4.6.2010. Työskentely jatkuu 28.10.2010 siten, että iltapäivään osallistuu perhetukikodin työntekijät ja perhetyöyksikön perhetyöntekijät. tässä iltapäivässä mietitään perhetukikodin työntekijöiden ja perhetyöntekijöiden yhteistyökäytänteitä.
- Jyväskylän kaupungin lastensuojelun, perheneuvolan ja Keski-Suomen sairaanhoitopiirin nuorisopsykiatrian vastuualueen yhteinen suunnittelukokous monimuotoisen perheterapiatyöryhmän (Multidimensional Familytherapy MDFT) kouluttamisesta ja muodostamisesta. Kyseinen työmenetelmä on todettu tehokkaaksi erityisesti käytöshäiriöisten ja moniongelmaisten nuorten hoidossa. Ryhmän

koollekutsujina toimivat lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijä ja kehittäjäsairanhoitaja. Työryhmän aikaansaaminen on edennyt suunnitellusti, moniammatillinen MDFT-työryhmä muodostuu kahdesta Jyväskylän kaupungin ja kahdesta Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin nuorisopsykiatrian yksikön työntekijästä. Menetelmän koulutuksesta vastaa Suomen mielenterveysseura ja koulutus alkaa helmikuussa 2011. Merkittävää on ollut Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin konkreettinen ja hyvä yhteistyö uuden työryhmän aikaansaamiseksi. Suomessa hoitomallia ei ole aikaisemmin käytetty ja tavoitteena on saada kokemuksia, miten kyseinen hoitomalli soveltuu suomalaisten nuorten hoitoon ja suomalaisiin olosuhteisiin. MDFT-työryhmä on kokoontunut 4.6. ja 1.9.2010.

- Kehittäjäterveydenhoitaja on jäsenenä Jyväskylän väkivaltaforumissa, joka koostuu perheneuvolan, sosiaalitoimen, erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon edustajista tavoitteena käydä keskustelua ajankohtaisista asioista ja suunnitella toimintaa kohdennetusti.

Tulokset:

- Moniammatillinen ja -toimijainen yhteistyöverkosto on saatu koottua jo usean hankkeessa mukana olevan kunnan alueelle.
- Työkokousiltapäivissä on saatu nostettua esille olemassa olevia hyviä käytänteitä, kehittämistarpeita sekä moniammatillisen yhteistyön haasteita.
- Kalle -työryhmän kokouksessa 15.3.2010 suunniteltiin saatujen kokemusten pohjalta ehkäisevän työn kehittämismallin muodostumista Saarikan kuntien perhepalveluihin. Ehkäisevän työn kehittämisen työryhmän nimeäminen vakiinnuttaa alueellista kehittämistoimintaa. Toimintasuunnitelman muotoilua jatkettiin Kalle-työryhmän kokouksessa 21.5.2010 ja Kalle-työryhmän toimintaa ja rakennetta esiteltiin Lastensuojelun laatupäivät -seminaarissa 23.9.2010.
- Lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian yhteistyöprosessin tulokset:
  - Tieto toisten työkäytännöistä ja yhteinen keskustelu selkeyttää kunkin toimijan roolia yhteistyöverkostossa
  - Kokemusten jakaminen helpottaa yhteistyötä ja lisää toisen työn arvostusta
  - Säännölliset yhteistyökokoukset jatkossa lisäävät keskinäisen yhteistyön sujuvuutta työntekijöiden vaihtuvuudesta riippumatta
- Keuruun lastensuojelun ja päivähoiton yhteistyöprosessissa luotiin toimintamalli yhteistyölle.
- Perhepalveluverkoston kehittämistyö on käynnistynyt useammassa kunnassa ja näin on saatu vahvistettua perhekeskusmalliajattelua, jossa pääpaino on ehkäisevän työn kehittämisessä.

Arviointi:

- Työkokouksista kerätyn palautteen mukaan moniammatilliset ja -toimijaiset työkokoukset olivat lisänneet toisen työn tuntemista ja tuoneet näkyville olemassa olevia yhteistyökäytänteitä ja kehittämisen tarpeita.
- Kehittäjien jalkautuminen maakuntaan lähellä palveluiden järjestämisvastuussa olevia ja toteuttajia, voidaan saada ajantasaista tietoa kehittämistarpeista sekä vastata niihin reaaliajassa. Palveluiden kehittämisessä keskeisenä on ollut konsultaatio- ja asiantuntija-apu, joka on otettu luottavaisena ja mielellään vastaan.
- Moniammatilliset yhteistyön toimintamallit eivät ole vakiintuneet kattavasti koko maakuntaan vaan kehittämistyötä ja tukea sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämiseksi tarvitaan edelleen palveluiden yhtenäistämiseksi.
- Lasten terapia- ja muiden erityispalveluiden puuttuminen maakunnan kasvukeskusten ulkopuolella asettaa lapset ja perheet eriarvoiseen asemaan kaupungeissa asuvien perheiden palveluiden käyttäjien kanssa.

- Haasteita maakunnassa on myös pienten organisaatioiden kehittämismahdollisuuksista kun työntekijöitä on vähän ja perustyö vaatii sataprosenttista paneutumista. Kiihvastahtinen perustyön toteuttaminen on tosin haasteena koko kasvatus-, sosiaali- ja terveydenhoidon alalla.
- Eri yhteyksissä on keskusteltu avoimien varhaiskasvatuspalveluiden kehittämistarpeista ja varhaiskasvatushenkilöstön tarpeista voidaan konsultoida erityistyöntekijöitä haastavissa lapsen ja perheen tukitilanteissa.
- Haasteena on, että kuinka saadaan päättäjät vakuutettua ehkäisevän työn merkityksestä ja kuinka päästäisiin ehkäisevän työkehittämisessä pitkäjänteisempään kehittämiseen.

Toimenpiteet: *Sijaishuollon ja perhehoidon kehittäminen*

- Kehittämisteemana on lastensuojelun perhehoidon uudistaminen ja vahvistaminen maakunnassa: Perhehoidon osuuden lisääminen ja vahvistaminen maakunnassa ja laitossijoitusten väheneminen lasten ja nuorten sijaishuollossa.
- Kehittäjäsosiaalityöntekijä on osallistunut Perhehoitoliitto ry:n valtakunnallisen perhehoidon rekrytointin kehittäjäryhmään sekä alueellisten perhehoitajien kehittäjien rekrytointiryhmään.
- Kehittäjäsosiaalityöntekijä on ollut mukana valtakunnallisessa Nuorten Perhehoidon kehittämistyöryhmässä, jota koordinoi Lastensuojelun Keskusliitto ja Pesäpuu ry.
- Yhteistyö jatkuu Mattilan perhetukikodin ja Keski-Suomen sijaishuoltoyksikön kanssa lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavien perheiden rekrytoinnissa ja tukemisessa.

Tulokset:

- Valtakunnalliseen rekrytointikampanjaan liittyvän infotilaisuuden järjesti Keski-Suomen sijaishuoltoyksikkö 21.9.2010.
- Nuorten perhehoidon valmennuksen erityiskysymyksiä käsiteltiin työkokouksessa Helsingissä 22.9.2010.
- Sijaishuoltoon keskittyvät kuntakerrokset tehtiin Hankasalvelle 6.5., Jämsään 17.5. ja Toivakkaan 10.8. yhdessä Keski-Suomen sijaishuoltoyksikön johtavan sosiaalityöntekijän kanssa.
- Lyhytaikaisen perhehoidon osuuden vahvistamista suunnitteleva työkokous pidettiin 16.9.2010. Mattilan perhetukikodissa.

Arviointi:

- Perheiden rekrytointi vastaanottamaan nuoria perhehoitoon vaatii hyvät valmiit tukirakenteet ja kokeneiden perheiden kiinnostuksen herättämistä nuorten perhehoitoon. Tulokset ovat nähtävissä viiveellä ja vasta toimintojen vakiintumisten myötä..
- Sijaishuoltoyksikkö on toteuttanut yhden kohdennetun rekrytointitapahtuman Kinnulan alueella. Kuntien kanssa tehtävää yhteistyötä rekrytoinnissa tulee edelleen pitää esillä.
- Lyhytaikaisen perhehoidon osuutta on tarkoitus lisätä huomattavasti jatkossa Jyväskylän kaupungissa. Myös muiden kuntien lyhytaikaista perhehoitoa antavien perheiden rekrytointia, koulutusta ja rekrytointia pyritään lisäämään.
- Sijaisvanhempien koulutuspäivillä 9.-10. ja 30.- 31.10.2010 pyritään rekrytoimaan kokeneita sijaisvanhempia niin nuorten kuin lyhytaikaisen perhehoidon tarpeisiin.

2.1.3 Pohjois-Karjala

Lastensuojelun avohuollon kehittäminen

Toimenpiteet:

- Jatkettiin kotiin vietävien palveluiden / tehostetun perhekuntoutuksen kehittämistä.
- Työstettiin ja kehitettiin sisäisiä asiakasprosesseja ja verkostotyötä kehittämispäivissä laaditun suunnitelman mukaisesti. Sisäisten asiakasprosessien kehittäminen aloitettiin tekemällä lastensuojelun avohuollon asiakkaille palautekysely yhteistyössä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden Maria Korkatin ja Iina Tolvasen kanssa keväällä 2010. Palautekyselyn tuloksia hyödynnettiin sisäisten asiakasprosessien kehittämisessä. Lastensuojelun tuotteita ja prosessikuvauksia on päivitetty ja uudistettu vastaamaan nykytilannetta viidessä työryhmässä (lastensuojelun alkuarviointi ja avohuollon sosiaalityö, perhetyö, sosiaaliohjaajat, sijaishuollon työryhmä sekä lastenvalvojen työryhmä).

Tulokset:

- Tehostetun perhekuntoutuksen alustava malli on valmistunut. Tehostetun perhekuntoutuksen kokeilun käynnistäminen on kirjattu Joensuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ja kokeilun käynnistäminen on huomioitu sosiaali- ja terveystalouden vuoden 2011 talousarvioesityksessä. Tehostetun perhekuntoutuksen kokeilu käynnistetään vaihtoehtona sijoituksille kevään 2011 aikana. Kahden vuoden kokeiluvaiheeseen palkataan 3 työntekijää.
- Lastensuojelun prosessikuvaukset on päivitetty ja uudistettu.

Arviointi

- Lastensuojelun avohuollon kehittämisosiossa on toteutettu itsearviointi, kerätty suullista palautetta avohuollon työntekijöiltä ja yhteistyökumppaneilta sekä kirjallista asiakaspalautetta.

Lastensuojelun sijaishuollon perhehoidon kehittäminen

Toimenpiteet:

- Seudullisen Sijaisperheyksikön toiminnan kehittämistä jatkettiin suunnittelemalla ja järjestämällä vierailuja ja tutustumiskäyntejä vastaaviin yksiköihin sekä järjestämällä koulutuksia. Toukokuussa 2010 tehtiin tutustumiskäynti Tampereen Luotsi-yksikköön.
- Kehittämisosiossa tiedotettiin ja sitä esiteltiin eri tilaisuuksissa.
- Sijaisperheiden saamien palkkioiden ja muiden käytäntöjen yhtenäistämiseksi perustettiin seudullinen palkkiotyöryhmä. Ryhmässä oli edustajat Kontiolahden, Polvijärven, Liperin, Ilomantsin ja Joensuun kaupungin lastensuojelusta

Tulokset:

- Joensuun seudun Sijaisperhehoidon ohjeistuksen ja palkkioiden yhtenäistämiseksi perustettu työryhmä sai Perhehoidon ohjeistuksen valmiiksi. Ohjeistus on käytössä Ilomantsilla, Joensuussa, Kontiolahdella, Liperissä, Outokummussa ja Polvijärvellä.

Arviointi:

- Voimavaroja ja vertaistukea lastensuojelun perhehoitoon pilottikoulutuksesta kerättiin palautetta alkusyksystä lähetetyllä kyselyllä. Koulutuspalautetta saatiin myös koulutukseen liittyvän Ritva Kuivalaisen ja Sonja Thilin tekemän opinnäytetyön muodossa. Sijaishuoltotoimiston työntekijät antoivat koulutuksesta suullisen palautteen.
- Kaikista koulutuksista kerättiin osallistujilta palautteet, myös suullista palautetta saatiin eri tahoilta.

Vertaisryhmätoiminnan koordinoinnin kehittäminen

Toimenpiteet:

- Vertaisryhmätoiminnan koordinointi-, yhteistyö-, arviointi- ja lopetusvaihetta toteutettiin ryhmänohjaajien tukemisella, vertaisryhmänohjaajakoulutuksella, tiedon koonnilla vertaisryhmistä, verkostoyhteistyöllä ja arvioinnilla.

Tulokset:

- Hanke toteutti psyykkisesti oireilevien lasten vanhempien vertaisryhmän yhdessä PKSSK:n osahankkeen kanssa.

Arviointi:

- Osahankkeelle tehtyä arviointisuunnitelmaa toteutettiin. Loppuraportissa vastataan määrällisesti ja laadullisesti laajemmin arviointiasetelmassa asetettuihin arviointikysymyksiin siitä, miten tavoitteet ovat toteutuneet ja miten niiden toteutumista on arvioitu.
- Psyykkisesti oireilevien lasten vanhempien ryhmästä tehtiin BIKVA-arviointi yhdessä PKSSK:n Perho-hankkeen kanssa.

Kotisairaalahoidon kehittäminen

Toimenpiteet:

- Hankkeessa luotua kotisairaalamallin mukaista työskentelyä psyykkisesti vaikeasti oireilevien lasten ja heidän perheidensä kanssa jatkettiin ja edelleen kehitettiin.
- Osahankkeessa toteutettiin opintomatka Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteisiin (Eksote) ja Lapsen ääni / Rajan lapset hankkeeseen toteutui 20.9.2010. Opintomatalle osallistui klinikkaryhmän työntekijöiden lisäksi myös työntekijöitä aikuispsykiatriasta ja järjestöistä.
- Perho-osahanke, vertaisryhmätoiminnan koordinointihanke ja Kotikartanoyhdistys järjestivät yhdessä Psyykkisesti oireilevien lasten vanhempien vertaistukiryhmän 29.9.–5.11.2009. Ryhmästä tehtiin Bikva-arviointi, jonka tuloksia (ryhmään osallistujien, ryhmänohjaajien, hallintojohtajien sekä poliittisten päättäjien antamaa palautetta) esiteltiin esim. Kaste -maakuntaseminaarissa ja vertaisfoorumissa.

Tulokset:

- Lastenpsykiatrinen, lyhytkestoinen ja mallinnettu Kotisairaaloiminta vakiintuu osaksi Lastenpsykiatiran klinikan palvelutarjontaa 31.10.2010 mennessä. Toiminnan jatkuminen on kirjattu lasten ja nuorten tautien klinikkaryhmän strategiaan sekä toiminta- ja koulutussuunnitelmaan. Toiminnan jatkuminen on huomioitu budjetissa ja henkilöstöresursseissa.
- Asko-kotisairaalamenetelmien koulutus aikuis- ja nuorisopsykiatrin kanssa toteutuu 11.1.2010–19.11.2010.
- PKSSK:n psykiatrinen talo – hankesuunnitelmaan on tehty visio tulevaisuuden kotisairaaloiminnasta yhteistyössä klinikan eri työryhmien kanssa.
- Vertaisryhmätoiminnasta tehtiin mallinnettu kuvaus Kehys-hankkeen (Kansansairauksien ehkäisyn ja hoidon yhtenäiset käytännöt) hyvien käytäntöjen kuvaamisen ja arvioinnin käsikirjaan.

Arviointi:

- Perheiltä kerättiin edelleen palautetta kotisairaalahoidon aikana suullisesti ja jakson jälkeen kirjallisesti. Palautekyselylomake on vakiintunut sisällöltään.
- Joensuun perhe- ja kasvatusneuvolan sekä lastenpsykiatrisen osaston pilotointiin osallistuvat työntekijät antoivat kirjallisen palautteen mallin toimivuudesta.

- Kontiolahden perheneuvolasta pyydetään palaute meneillään olevan kotisairaajakson päätyttyä.
- Perhohankkeen tavoitteiden toteutumista on arvioitu myös klinikkaryhmän johtajan Risto Lanton kanssa käydyissä keskusteluissa 1.9. ja 24.9.2010.
- PKSSK:n lastenpsykiatrian klinikan kotisairaalaan tutustumiskäynnillä 22.9.2010 olleilta Eksoten Lastenpsykiatrian työntekijöiltä on pyydetty palautetta Perhohankkeessa kehitetystä ja mallinnetusta kotisairaajaksesta.
- Palautetta tullaan pyytämään tutustumiskäynnille tulevilta työntekijöiltä: TAYKS:n Lastenpsykiatrian kotisairaala 7.10.2010, ESSHP/ Lastenpsykiatria 26.10.2010 ja Kys / Lastenpsykiatria tammikuu 2011.
- Vauvan ja hänen vanhempansa yöhoidon kirjallisen palautteen keräävät vauvaperheyksikön sekä lastenpsykiatrisen osaston henkilökunta.
- Vertaistukiryhmätoiminnasta tehtiin BIKVA-arviointi, josta on erillinen raportti.

2.1.4 Pohjois-Savo

LapsiKuopio osahanke

Toimenpiteet:

- LapsiKuopio -osahankkeen eräänä tavoitteena on palvelukulttuurin muutoksen mahdollistaminen. Kuopiossa meneillään olevan palvelualueuudistuksen keskeisimpinä teemoina ovat asiakaslähtöisyys sekä painopisteen siirto korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin palveluihin. Tämä ajatusta sisältyy LapsiKuopio -osahankkeessa kehitetyssä dialogisuuteen oppimisen - prosessissa, jonka keskeisinä sisältöinä ovat Huolen puheeksi ottaminen – työmenetelmäkoulutukset ja verkostokonsulttitoiminta. (Kuvio)

KUVIO. *Dialogisuuteen oppimisen prosessi*

- LapsiKuopio -hankkeen kaksi asiantuntijaa ovat kouluttaneet kevään 2010 aikana Kuopion kaupungin esimiehiä puheeksi ottamisen työmenetelmään. (Koulutuspäivät 17.3.2010 ja 7.4.2010)
- Puheeksi ottamisen koulutuksista kaksi on toteutettu kaupunkitasoina yleiskoulutuksina. Koulutuksia tullaan toteuttamaan siten, että neuvolan ja päivähoiton yhteistyöryhmien terveydenhoitajat ja päivähoiton työntekijät, alueen sosiaalityöntekijät ja erityistyöntekijät voivat osallistua alueellisesti järjestettyihin koulutuksiin. Tietoisuutta koulutuksista on parannettu siten, että koulutukset ovat nähtävissä sähköisesti resurssikalentereissa.

Katse lapseen -osahanke

Sijaishuollon ja perhehoidon kehittämisen painopistealue

Toimenpiteet:

- Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön ja Katse lapseen osahankkeen yhteinen ohjausryhmä on kokoontunut kaksi kertaa maksatusjakson aikana.
- Lastensuojelun palvelujärjestelmää on kehitetty kokoamalla ja levittämällä lastensuojelun toimintamalleja ja lastensuojelun avohuollon toimintavälineitä kuntien käyttöön. Toimintamallien ja välineiden kehittämisen työ jatkuu. Niitä juurrutetaan käytäntöön antamalla asiantuntija- ja konsultaatiopalveluja sekä kouluttamalla kuntien lastensuojeluhenkilöstöä mallien käyttöön.
- Lastensuojelutarpeen selvityksen työskentelymallin koulutus on toteutettu yhdessä Pesäpuu ry:n kanssa. Suunnitelmallista tukiperhepalveluprosessia on juurrutettu alueelle.
- Tuki- ja sijaisperhetoiminnan kehittäminen kuntien ja Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön kesken on mahdollistanut lasten ja perheiden tarpeista lähtevän suunnitelmallisen sijoitusprosessin sekä tuen toteuttamisen.
- Perhehoidon mentorointia on toteutettu kaikissa uusissa sijoituksissa sekä joissakin pidempäänkin jatkuneissa haasteellisissa sijoituksissa.
- Hankehenkilöstö on koontunut tuki- ja sijaisperheitä seudullisiin tapaamisiin ja luonut säännöllisesti kaksi kertaa syyskaudella ja kahdesti kevätkaudella kokoontuvaa seudullista verkostoa perheiden tueksi.
- Osahankkeen aikaa on toteutettu neljä suljettua vertaisryhmää; sijaisien vertaisryhmä Kuopiossa, isovanhempisijaisvanhempien ryhmät Varkaudessa ja Siilinjärvellä sekä muiden sukulaissijaisvanhempien ryhmä Kuopiossa. Lisäksi on järjestetty viidellä eri seudulla avoimia tuki- ja sijaisperheiden vertaistapaamisia.
- Sijaisvanhempien vertaisryhmiä ohjaavat viisi sijaisvanhempaa ovat saaneet ryhmänä Perhehoitoliiton organisoimaa konsultaatiotukea tehtävänsä kolme kertaa hankekauden aikana.
- Hankkeen aikana on kehitetty nettipohjaista Sijoita kotiin – valintatyökalua yhdessä Eduix Oy:n kanssa. Työkalulla pyritään yhdistämään sijoitettavan lapsen tarpeet, perheiden vahvuudet ja yritysten sekä järjestöjen mahdollistama tuki perheille ja nostamaan potentiaalisimmat vaihtoehdot perherekisteristä alueen kuntien toimeksiantoihin. Valintatyökalun kehittämistä ovat vieneet eteenpäin Katse lapseen – hankkeessa Teemu Kirjavainen, Sirkka Huusko ja Vuokko Kämäräinen.

Tulokset:

- Lastensuojelutarpeen selvityksen ja arvioinnin koulutukseen osallistui 19 päivähoiton, koulun ja lastensuojelun toimijaa.
- Tukiperhekäsikirja valmistui keväällä 2010 avohuollon kehittäjä Vuokko Kämäräisen ja sosiaalityön harjoittelija Henna Räbinä-Lehden yhteistyönä.
- Ylimaakunnallisen tiimin virittämänä käynnistettyjen videoneuvottelujen toteutus on jatkunut Lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijatyöryhmän kokouksissa sekä kiintymyssuhdekonsultaatiossa.
- Mentorointi on jatkunut tai alkanut hankekaudella tarjoten tuen yhteensä 11 sijaisperheelle tehtävän alkuvaiheen tai muun haasteellisen tilanteen prosessointiin. Mentorointi on tukenut sekä sijaisperhettä että sosiaalityöntekijää, jolla on ollut huoli perheen jaksamisesta, mutta ei resursseja eikä vertaisuutta jakaa tehtävän tunnekuormaa.
- Sekä suljetut vertaisryhmät että avoimet seudulliset tuki- ja sijaisperheiden vertaistapaamiset ovat antaneet perheille mahdollisuuden verkostoitua ja jakaa tehtävään liittyviä tunteja.

- Perhetietojen vienti Sijoita kotiin -valintatyökalun perherekisteriin on jatkunut maksatusjakson aikana.

Arviointi:

- Kuntien lastensuojelun työntekijät ovat antaneet yksikön tarjoamasta lasten ja perheiden tarpeista lähtevästä suunnitelmallisen sijoituksen tuesta myönteistä palautetta suullisesti.
- Aktorin palautetta mentoroinnista: - Olen tyytyväinen yhteistyöhön ja koen, että olen saanut paljon ymmärrystä, asioiden avaamista ja että tämä on kutakuinkin normaalia, asiaan kuuluvaa...en ole näiden asioiden kanssa yksin. --Mentoroinnin avulla olen päässyt monesta "solmutilanteesta" eteenpäin. Monesti on riittänyt se, että on ymmärtänyt, että jokin asia on tyypillistä sijoituksen kokeneille lapsille.
- Palautetta vertaisryhmistä: - On saanut huomata, että ei ole yksin tässä tilanteessa. - On tullut rohkeutta kysyä tukea omaan jaksamiseen. - Ryhmä on ollut tärkeä; kaikki ovat olleet aina paikalla. – Hyvä tutustua muihinkin seudulla oleviin sijaisperheisiin.
- Kainuun perhehoidon kehittäjät kävivät 28.9. tutustumassa Sijoita kotiin – työkalun rakenteeseen sekä pohtimassa välineen käyttöön ottoa Kainuussa. He ilmaisivat kiinnostuksensa lähteä kehittämään yhdessä valintatyökalua myös tilastoinnin näkökulmasta.

Lastensuojelun avohuollon ja mielenterveystyön painopistealue

Tulokset:

- Lastensuojelun edunvalvonnasta järjestettiin Siilinjärvelle 3.2.2010 päivä, johon kokoontui oikeuden ja lastensuojelun edustajia laajasti alueelta. Tuolloin oikeuden edustajat ehdottivat lastensuojelun edunvalvontaan alueellisen monitoimijaisen työryhmän perustamista. Tarkoitus oli kokoontua 14.4.2010, mutta vähäisten ilmoittautumisten ja päällekkäisten tapahtumien vuoksi se peruttiin.
- Pohjois-Savon pilottiryhmän tapaamiset ovat 29.1 ja 7.5.2010. Vuokko Kämäräinen on osallistunut pilottiryhmän kanssa Lastensuojelun edunvalvonnan käsikirjan tekoon. Se valmistui 16.3.2010 ja ollaan välittämässä kunnille 16.4 jälkeen.
- Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö on yhteistyötahona Pelastakaa Lapset ry:n vetämälle lastensuojelun edunvalvonta hankkeelle, joka sai jatkoa vuosille 2010 - 2011. Avoinna on jatkossa Kaste – hankkeen tai kehittämissyksikön mahdollisuus toimia alueellisen monitoimijaisen yhteistyön koordinoijana.
- Avohuollon kehittäjät Itä- ja Keski-Suomessa tekevät yhteistyötä lastensuojelun varhaisten tuen muotojen ja vaikuttavuuden kehittämisessä.
- Lastensuojelun perhetyön vaikuttavuuden kehittämisessä on konsultoitu asiantuntijapalveluna Merikratos Oy: ta. Perhetyön kehittämispäivä Pielavedellä antoi konkreettiset mittarit, joita on nyt tarkoitus koostaa ja levittää perhetyön käyttöön alueella. Pielaveden kunnan kanssa perhetyön kehittämiseen liittyen on toteutunut tapaaminen kunnan sos..tt ja perhetyöntekijän kanssa Savonia Amk: lla, joka on lähdössä valmistelemaan hanketta perhetyön vaikuttavuuden kehittämiseen jatkossa. Vertaisryhmätoimintaa oli tarkoitus käynnistää perhetyön perheille Savonia -Amk: n opiskelijoiden kanssa; se kuitenkin kariutui, nyt järjestelyssä mukana kolmas sektori; paikallinen MLL. Aloitus on valmisteilla huhtikuun lopulla ja toiminnan on tarkoitus jatkua syksyllä. Pienimuotoista yhteistyötä on ollut myös Siilisetin perhetyön kanssa. Etenemisen esteenä on, ettei lastensuojelun sosiaalityö ei ole pystynyt olemaan mukana suurten työmäärien vuoksi.
- Tukiperhekäsikirja on valmistumassa 20.4.2010, suunnittelua ja koontia ovat toteuttaneet Vuokko Kämäräinen ja Henna Räbinä-Lehti.

- Ylimaakunnallisen tiimin virittämänä käynnistettyjen videoneuvottelujen toteutus on lähtenyt liikkeelle Lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän kokouksista.

Ehkäisevän työn alue

- Ylimaakunnallisena yhteistyönä on käynnistymässä eroperheiden kanssa työskentelyn mallien läpikäyminen ja perheille asiointiin yhteydessä annettavan tiedotteen kehittäminen. Hankkeessa selvitetään lastensuojelutarpeen selittämisen mallin soveltuvuutta oikeudelle tehtäviin selvityksiin ja on järjestetty lastenvalvojen tapaaminen Savonlinnassa Etelä-Savon hankeosion kanssa.

Arviointi: Hankkeen järjestämistä tilaisuuksista on koottu palautteet.

Varhainen puuttuminen vakiinnutetaan osaksi kuntien palvelujärjestelmää ja päätöksentekoa

ETELÄ-SAVO

Etelä-Savossa varhainen puuttuminen on ollut aktiivisesti esillä muutama vuosi sitten, jolloin mm. pidettiin huolen puheeksiotto -koulutuksia laajalti useissa kunnissa. Toimintamalli ei kuitenkaan juurtunut kovin hyvin käytäntöön ja nyt hanke on nostanut asian uudestaan esille. Hanke on järjestänyt ja pitänyt huolen puheeksiotto- ja varhaisen puuttumisen koulutuksia useissa kunnissa eri ammattiryhmille. Koulutuksissa painopiste on ollut puheeksiottamisen lisäksi moniammatillisessa yhteistyössä ja peruspalveluissa tapahtuvassa ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa. Huolen puheeksioton ja varhaisen avoimen yhteistyön koulutuksia järjestettiin hanketyöntekijöiden pitäminä kuntakohtaisina ja kaikille toimijoille avoimina tilaisuuksina, joissa keskeistä oli verkostoituminen ja yhteisten toimintamallien luominen.

Pieksämäellä varhaista tukea on kehitetty koulutusten lisäksi pilotoimalla neuvolan perhevalmennuksen jatkoryhmä ja varhaisen tuen ryhmä yksinhuoltaja-vanhemmille lapsineen. Uusia ryhmiä ollaan käynnistämässä syksyn ja talven aikana. Hanketyöntekijä tukee vielä toimintaa ja osallistuu suunnitteluun, mutta ryhmät toteutuvat pääosin kaupungin omien työntekijöiden toimesta. Kangasniemellä aloitetaan kouluikäisten lasten vanhemmille vertaisryhmätoiminta kahdella eri ryhmällä; hanke on tukenut pilottia osallistumalla suunnitteluun ja maksamalla MLL:n pitämän vertaisohjaaja- koulutuksen ryhmien ohjaajille. Juvalla alkoi varhaisen tuen ryhmä erityislasten vanhemmille. Pilotoinnin jälkeen mallia on tarkoitus toteuttaa vuorotellen kaikissa JJR – kunnissa. Varhainen puuttuminen ja eri toimintamallien kehittäminen sen toteuttamiseksi kuuluu myös kaikkien eri kunnissa toimivien moniammatillisten tiimien tehtäväkuvaan.

Toimenpiteet:

- Varpu- työryhmä 31.5.2010, Mikkeli
- Huolen puheeksiotto ja varhainen avoin yhteistyö -koulutus II 17.5.2010. Kouluttajina Markku Mäkinen Keski-Suomen osahankkeesta ja Hannele Vesterlin Etelä-Savon osahankkeesta.
- Huolen puheeksiotto ja varhainen avoin yhteistyö – koulutus I 20.5.2010 ja II 26.5.2010, Mäntyharju
- Varhaisen tuen ryhmä 11.5.2010, Pieksämäki
- Varhaisen tuen ryhmän suunnittelukokous 17.6., 2.9. ja 20.9.2010, Juva
- Varhaisen tuen ryhmä I 30.9.2010, Juva
- Varhaisen tuen ryhmiin osallistuneiden työntekijöiden palautekeskustelu 10.6.2010, Pieksämäki

- Varhaisen tuen ryhmän suunnittelukokoukset 12.8. ja 29.9.2010, Pieksämäki
- Vertaisryhmäohjaaja-koulutus 24.8.2010, Kangasniemi
- Huolen puheeksiotto ja varhainen avoin yhteistyö lastensuojelun kanssa – koulutus päivähoidon henkilöstölle 16.9.2010, Kangasniemi

JJR:ssä moniammatillisten tiimien yhtenä tehtävänä on varhaisen puuttumisen merkityksen ja osaamisen esillä pitäminen ja sen jatkuvuudesta huolehtiminen. Kaste-työntekijät pyrkivät myös edistämään asiaa tiimeissä toimiessaan.

- ESSHP:n kehittämissosiossallapsen ja nuorten kohtaamisessa ja kintymyssuhdekokemusten vahvistamisessa pyritään ennaltaehkäisemään psyykkisten ongelmien syntyä.
- Videoneuvotteluissa ei ole pystytty luomaan uusia toimintamalleja.
- Lastensuojeluprosessimallinnuspäivän aikana käytiin keskustelua varhaisesta puuttumisesta ja siitä, kuinka moniammatillisessa yhteistyössä ongelmiin päästään puuttumaan varhemmin.

KESKI-SUOMI

Toimenpiteet *Ehkäisevän työn, lastensuojelun avohuollon sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kehittäminen:*

- Lokakuun 2010 loppuun mennessä huolen puheeksiottamisen koulutuksen on saanut Konneveden, Hankasalmen, Petäjäveden, Toivakan, Multian ja Saarikan liikelaitoksen (Saarijärvi, Karstula, Kivijärvi, Kannonkoski, Kyyjärvi) alueilla noin 240 työntekijää. Koulutukset on toteutettu koulutettavien osallistumismahdollisuuksista riippuen, joko päivän kestävinä koulutuksina tai useampana lyhyempikestoisena koulutuksena. Koulutusryhmät ovat olleet moniammatillisia, koostuen pääosin opetustoimen, oppilashuollon, esiopetuksen, päivähoidon ja lastensuojelun henkilöstöstä. Huolen puheeksiottamisen koulutuksiin on osallistujien toiveesta lisätty lastensuojelulain mukaisten käytäntöjen, erityisesti ilmoitusvelvollisuuteen liittyvää koulutusta Konnevedellä Toivakassa ja Saarijärven seutukunnalla Kouluttajina ovat toimineet ehkäisevän työn kehittäjä, avohuollon kehittäjäsosiaalityöntekijä ja kehittäjäsairanhoidaja.
- Jyväskylän alueella on koulutettu yhteistyössä kaupungin oppilashuollon Etu-opo-hankkeen kanssa noin 300 opetustoimen, esiopetuksen ja oppilashuollon työntekijää.
- Huolen puheeksiottamisen koulutuksia on järjestetty myös ylimaakunnallisena yhteistyönä Etelä-Savon hanketyöntekijöiden kanssa. Koulutuksia on ollut Pieksämäellä, Savonlinnassa ja Mikkelissä, joissa on ollut yhteensä n. 230 osallistujaa. Kouluttajina ovat olleet ehkäisevän työn kehittäjät Keski-Suomesta ja Etelä-Savosta, sekä kehittäjäsairanhoidaja Keski-Suomesta.
- Varhaiskasvatuksen kehittäjä (Jyväskylä) on valmistellut Tehostetun esiopetuksen pilottia sekä Perhekoulumallia haastavasti käyttäytyvän lapsen kohtaamiseksi.
- Varhaiskasvatuksen kehittäjät ovat tukeneet maakunnan henkilöstöä varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöönottamisessa ja edelleen kehittämisessä. Lisäksi varhaiskasvatushenkilöstön osaamista on kehitetty koulutusten, konsultaation ja muun yhteistoiminnan kautta tunnistamaan varhaisen tuen tarpeita ja vastaamaan lapsen ja perheen yksilöllisiin tarpeisiin silloin kun siihen on tarvetta. Erityisesti on kiinnitetty huomiota lapsihavainnointiin ja päivittäisissä asiakaskohtaamisissa tapahtuvaan lasta koskevien asioiden puheeksi ottamiseen.
- Ehkäisevän työn kehittäjä on antanut konsultaatiotukea:
  - Konneveden kunnassa syksyllä 2009 aloittaneelle perhetyöntekijälle. Ehkäisevän työn kehittäjä ja Konneveden kunnasta perhetyöntekijä sosiaalityöntekijä ovat tavanneet raportointi kaudella 19.5. ja 1.9.2010.

- Ehkäisevän työn kehittäjä on koordinoanut Uuraisten, Joutsan, Petäjäveden, Multian ja Konneveden kuntien perhetyöntekijöiden vertaistapaamista. Tapaamisia on ollut 29.4., 27.5. ja 7.9.2010. Perhetyöntekijät ovat kuntiansa ainoita perhetyöntekijöitä ja tapaamisten tarkoitus on vertais- ja konsultaatiotuen hyödyntäminen perhetyöntekijöiden työn kehittämisessä. Perhetyöntekijät jatkavat tapaamisia itsenäisesti omana ryhmänään. Ehkäisevän työn kehittäjä rooli seuraavaan 25.10.2010 tapaamiseen on tilan varaaminen.
- Hankkeen työntekijöiden osallistuminen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien suunnittelupalaveriin jatkui Joutsassa. Raportointikaudella kehittäjät ovat osallistuneet hyvinvointisuunnitelmatyöryhmään 9.6.2010.

Tulokset:

- Ehkäisevän työn näkyväksi tekemistä on vahvistettu lapsi- ja perhepalveluissa Keski-Suomen kunnissa. Myös perhetyön merkitystä on saatu vahvistettua.
- Perhetyöhön on saatu luotua rakenne Konneveden ja Multian kuntiin.
- Pilotoinnin suunnittelu perhekoulumallin ja -ajattelun laajentamiseksi ja juurruttamiseksi Jyväskylän peruspalveluihin haastavasti käyttäytyvän lapsen ohjaamiseksi jatkui kesän ja syksyn aikana ajateltua hitaammin sen jälkeen kun selvisi, että Kaste -hankkeen kakkosvaiheessa on käytettävissä haettua vähemmän resurssia. Suunniteltuja ryhmäohjaajakoulutuksia muun muassa ei ollut järkevää aloittaa ennen kuin kakkosvaiheen kokonaisuus selviää. Toukokuussa 2010 kuitenkin toteutui päivähoiton henkilöstön osaamisen tukemiseen suunnattujen Kas Kas -ryhmien vetäjien kaksipäiväinen ohjaajakoulutus ja suunnitelma uusien ryhmien aloittamisesta uusien kouluttajien kanssa tehtiin keväälle 2011. Erikseen valittavat pienryhmät syventävät keväällä 2010 toteutettua koulutuspäivää aiheesta.
- Tehostetun esiopetuksen teemailtapäivä - ja alkuopetuksen ammattilaisille toteutui huhtikuussa 2010. Jyväskylän kaupungin verkoston kanssa sovitut tapaamiset tehostetun esiopetuksen ja joustavan koulunaloituksen mallien suunnittelemiseksi ja valmistelemiseksi peruuntuivat toukokuulta ja siirtyivät syksyyn 2010 sen jälkeen kun päivähoiton siirtymisen valmistelu sivistystoimen yhteyteen tarkentui. Sovittiin, että jatketaan valmistelua syksyllä aloittavan "Nivelvaiheen prosessit" -työryhmän työskentelyn yhteydessä. Syksyllä 2010 käynnistynyt Nivelvaiheen prosessit työryhmä on kokoontunut lokakuun loppuun mennessä kolme kertaa ja lisäksi Tehostetun esiopetuksen teema on ollut Jyväskylän kaupungin uuden sukupolven organisaation suunnittelussa mukana monissa muissa yhteyksissä Kaste -hankkeen työntekijän esittelemänä.
- Varhainen puuttuminen ja varhaisen tuen käynnistäminen ovat olleet esillä kaikissa koulutuksissa, työkokouksissa, kasvatuskumppanuuden peruskursseilla sekä työmenetelmäohjauksissa. Suurin osa Keski-Suomen varhaiskasvatushenkilöstöstä on omaksunut varhaisen puuttumisen työmuodon osana varhaiskasvatussuunnitelmatyötä ja lapsen tukemista. Henkilöstölle on luotu edelleen mahdollisuuksia päivittää omaa osaamista konsultaatioiden, työkokousten ja koulutusten kautta ja erityisesti tuettu yhteistyöaloitteiden tekemistä neuvolan terveydenhoitajan, lastensuojelun sosiaalityöntekijän, perhetyöntekijöiden ja muiden lapsen ja perheen kanssa työtä tekevien työntekijöiden kanssa.
- Lapsen hyvinvoinnin tukemiseen päivähoiton kehitysympäristössä laadittiin julkaisu, jolla on haluttu antaa päivähoiton henkilöstölle työvälineitä, miten päivähoitossa kohdataan lapsen haastavaa käytöstä ja tuetaan lapsen tunne-elämään ja sosiaalista kehitystä. Julkaisun sisältönä on: 1) Varhaiskasvatuksen linjaukset, lainsäädäntö ja arvopohja sekä varhainen puuttuminen ja ekokulttuurinen teoria, havainnointi ja arviointi päivähoitossa, 2) Lapsen tunne-elämän ja haastavan käytöksen pulmat ja niiden kohtaaminen, lapsen hyvinvoinnin suojaavat tekijät ja riskitekijät, 3) Käytänteitä, materiaalia, kirjallisuutta ja menetelmiä lapsen tunne-elämän ja sosiaalisen

kehityksen tukemiseen. Pirjo Santasen laatiman julkaisun punaisena lankana on varhaiskasvatuksen linjaukset ja kasvatuskumppanuus.

Arviointi:

- Perhekoulumallin ja tehostetun esiopetuksen pilotointien suunnittelu on herättänyt kiinnostusta sekä Jyväskylässä, maakunnassa että yhteistyökumppaneissa. Eri palvelualueet Jyväskylässä (neuvola, päivähoito, psykologityö, perheneuvola, opetustoimi, maahanmuuttajapalvelut...) ja monet sidosryhmät (Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatustiede, Jyväskylän ammattikorkeakoulun hyvinvointiyksikkö ja eri koulutussuunnat, Niilo Mäki Instituutti...) ovat sitoutuneet olemaan toimintamallin kehittämisessä mukana. Perhekoulumalli ja Tehostettu esiopetus on kirjattu eri yhteyksissä Jyväskylän toimijoiden suunnitelmiin.
- Tehostettu esiopetus- ja perhekoulumalliin liittyvien koulutusten palaute on ollut myönteinen ja osallistujat ovat kokeneet saaneensa omaan työhönsä myös käytännön työkaluja.

Toimenpiteet: *Sijaishuollon ja perhehoidon kehittäminen*

- Huostaan otettujen lasten vanhempien etävanhemmuuden vahvistamiseen ja vertaistukitoiminnan vakinaistamiseen tähtäävän JavaMa-koulutustyöryhmän vertaistapaaminen pidettiin 20.4.2010. Jyväskylän kaupungin kanssa pidettiin asiasta työkokous 11.8.2010. Työtä tukiryhmien mahdollistamiseksi tehdään yhdessä avohuollon kehittäjä sosiaalityöntekijän kanssa. (kts. ao kohta)
- Varhaisessa vaiheessa tarjottujen perhehoitajien tukimuotojen saatavuus ja oikea-aikainen kohdennus sekä sijoitettujen lasten tukipalvelujen tarjoaminen ovat selkeitä perhehoitoa vahvistavia toimenpiteitä.
- Väkivaltakysymysten ja päihdekokemuksien kohtaamiseen sijaishuollossa liittyvien teemojen käsittelyssä ja työstämisessä hankkeessa tehdään yhteistyötä Pelastakaa Lapset ry ja Viola ry:n Kokemukset näkyviin - väkivaltatyön kehittäminen sijaishuollossa sekä Päihdepalvelusäätiön Päihdeosaamista perhehoitoon -hankkeiden kanssa.

Tulokset:

- Huostaan otettujen lasten vanhempien huomioivaa työskentelymenetelmää esitettiin Työkaluja lastensuojeluun -työkokousoispäivässä 2.9.
- JaVaMa-työryhmän ja valtakunnallisen Voikukkia -ryhmän yhteistyöneuvottelu pidettiin 17.8.2010. (Kts. tarkemmin avohuollon kehittäjätyöntekijän raportti.)
- Kiintymäsuhdekonsultaatio toteutettiin videovälitteisesti 27.4.2010 yhdessä Pohjois-Savon hankkeen kanssa. Mukana oli sijaisperhe ja heidän sosiaalityöntekijänsä sekä hanketyöntekijä.
- Syksyllä 2010 jatkuva perhehoitajien intensiivisten tukiryhmien jatkotyöskentely toteutuu kuntien kustantamana tukimuotona. Ryhmissä on otettu huomioon myös sijaisperheiden lasten kanssa työskentely.
- Väkiältä kokemukset näkyviin -hankkeen ohjausryhmän jäsenenä kehittämyöntekijä on osallistunut hankkeen sisällön suunnitteluun ja toiminut tiedonvälittäjänä kuntiin hankkeen koulutuksista. Työryhmä on kokoontunut 7.6. Pieksämäellä ja 1.9.2010 Jyväskylässä.
- Päihdeosaamista sijaishuoltoon -hankkeen Keski-Suomen suunnittelutyöryhmässä on kohdennettu ja tarkennettu hankehakemuksen sisältöä ja kohderyhmää vastaamaan paremmin Keski-Suomen sijaishuollon tarpeita. Työryhmän kokoontuminen oli 26.4.2010.

Arviointi:

- Perhehoitajien intensiivisen tuen mallin mallinnus ”Hyvät käytännöt” -menetelmän mukaisesti siirtyi ajanpuutteen vuoksi syksyyn. Mallin mukainen työskentelytapa on

saanut arvostusta osakseen ja mallin mukaisen tukimuodon tarjoaminen halutaan pysyväksi toimintamuodoksi.

- Väkivalta kokemukset näkyviin -hankeen suunnittelema koulutus sijaisvanhemmille ei toteutunut Keski-Suomessa. Koulutusta suunnitellaan ensi vuodelle.

POHJOIS-KARJALA

Lastensuojelun avohuollon kehittäminen

Toimenpiteet:

- Järjestettiin lastensuojelun avohuollon työntekijöiden säännölliset tapaamiset yhteistyöverkostojen (eri hallintokunnat ja viranomaiset, 3. sektori, oppilaitokset) kanssa; Varhaisen puuttumisen näkökulman, lastensuojelun näkökulman ja peruspalvelujen ensisijaisuuden esiintuominen sekä huoli-puheeksi toimintatavan laajentaminen.

Tulokset

- Yhteistyöverkostojen tietotaitoa lasten ja nuorten kasvuoloihin liittyvistä sosiaalisista ongelmista ja lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukemista sekä huoli-puheeksi -toimintatapaa on vahvistettu peruspalveluiden piirissä. Peruspalvelujen työntekijöille tarkoitettu HUPU/HYKÄ - kouluttajakoulutus käynnistyy lokakuussa 2010.

Arviointi

- Suullinen palaute avohuollon työntekijöiltä sekä yhteistyöverkostoilta.

Vertaisryhmätoiminnan koordinoinnin kehittäminen

Toimenpiteet ja tulokset:

- Järjestettiin vertaisryhmänohjaajakoulutus, jossa oli mukana kymmenen ryhmänohjaajaa. Osana koulutusta toteutui kahdeksan vertaisryhmää.
- Osahanke tuki Joensuun lastensuojelun perhetyön Toimiva perhe -kurssin käynnistämistä syksyllä 2010. Kurssi ei alkanut liian pienen osallistujamäärän vuoksi.
- Koordinaattori aloitti syksyllä 2010 vertaisryhmänohjaajien ringin yhteyshenkilönä yhteistyössä Itä-Suomen OK-opintokeskuksen kanssa.
- Koordinaattori suoritti loppuun vertaisryhmänohjaaja kouluttajakoulutuksen.
- Hankkeessa koottiin tietoa vertaisryhmistä ja käynnistettiin yhteistyö Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistyksen JELLI -järjestötietopalvelun kanssa vertaistoiminnan sivuston luomiseksi osoitteeseen www.jelli.fi. Hankkeessa koottua tietoa on hyödynnetty Jellissä. Sivusto luodaan vuoden 2010 aikana ja siellä on vertaisryhmätietojen lisäksi mm. vertaisryhmän ohjaamiseen ja koulutukseen liittyvää materiaalia.
- Vertaisverkoston tapaamiset aloitettiin keväällä 2010. Lapsiperheiden kanssa toimiville järjestettiin Vertaisfoorumi syksyllä 2010. Tapaamisten on tarkoitus jatkaa hankkeen päättymisen jälkeen. Verkoston käytännön toiminnasta sovitaan 15.10.2010.
- Hanke järjesti syyskuussa yhdessä Nuorten keskus Ry:n Toimiva perhe alueyhdyshenkilön kanssa Toimiva perhe ohjaajien aluetapaamisen.
- Koordinoinnin toimenpiteiden seurantaa jatkettiin. Seurannan tuloksena voidaan todeta, että vertaistukiryhmä vaatii toteutuakseen tukea monin tavoin. Seurannassa nousi esiin seuraavat vaiheet: 1) käynnistämisvaihe, 2) ryhmätoiminnan vaihe, 3) lopetus- ja arviointivaihe sekä 4) koulutus- ja tukemisvaihe. Ryhmänohjaajien suurimpina tarpeina on ollut käynnistämisvaiheeseen kuuluvat tilojen hankkiminen, ryhmän markkinointi, ilmoittautumisten vastaanotto ja työparin etsiminen.
- Tehtiin bikva-arviointi psyykkisesti sairaiden lasten vanhempien ryhmästä. Bikva-arvioinnista tehdään erillinen raportti.

Arviointi:

- Laadullinen arvio ryhmätoiminnan yhteistyökuvioista tehdään hankkeen lopussa.

Kotisairaaloiminnan kehittäminen

Toimenpiteet:

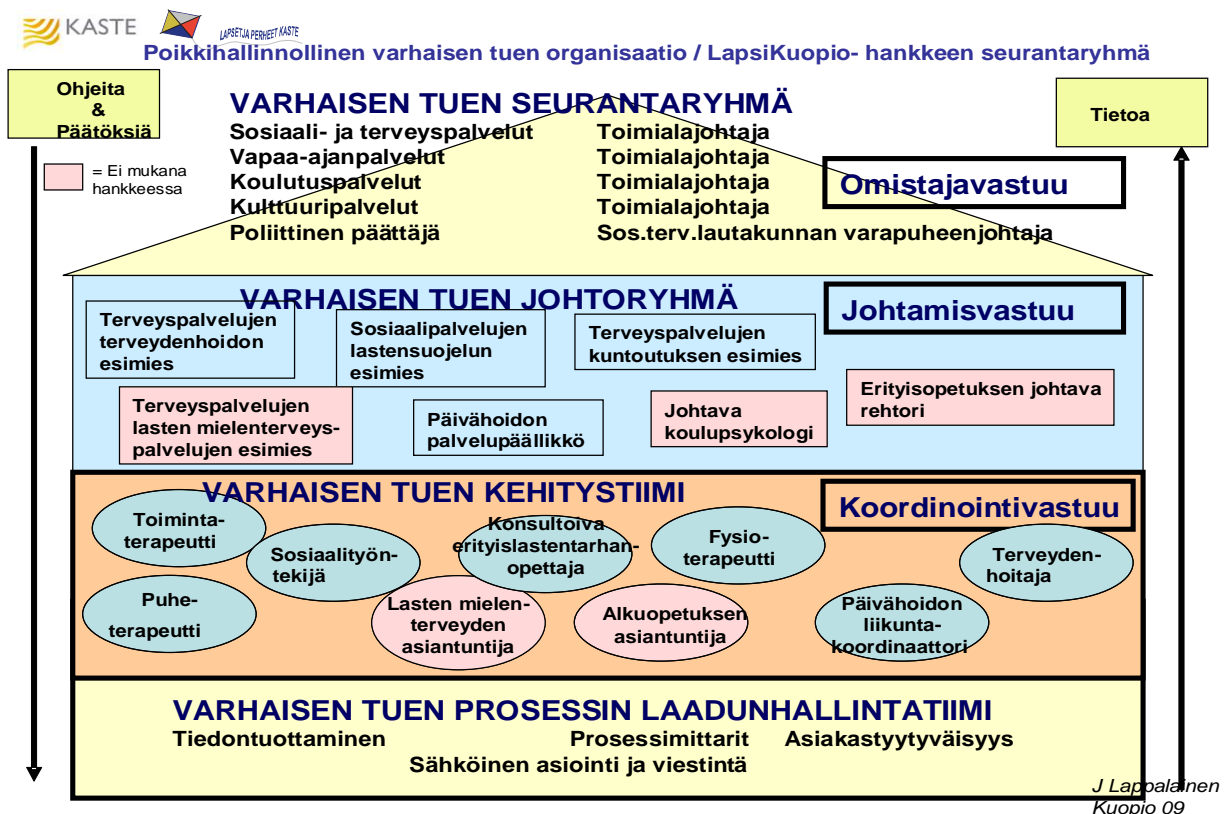
- Kotisairaaloiminnalla huomioidaan kaikki perheenjäsenet ja erityisesti sisarukset. Hoidossa olevien lasten ikäjakauma oli 3–14 vuotta.
- Vauvojen vuorovaikutuksellinen yöhoito jatkuu edelleenkin. Vauvaperheyskirkko tekee tiivistä yhteistyötä alueen neuvoloiden kanssa.
- Asko-kotisairaalamenetelmien oppisopimuskoulutuksessa yhdessä aikuis- ja nuorisopsykiatrian työntekijöiden kanssa on yhteisesti pohdittu lasten ja perheiden hyvinvointiin vaikuttavia asioita mm. aikuisen mielenterveysongelmien vaikutusta lapsiin.

POHJOIS-SAVO

LapsiKuopio -osahanke

Seuranta- ja johtoryhmän sekä kehitystiimin toiminta ja niiden yhteys osana Kuopion palvelujärjestelmää ja päätöksentekoa

LapsiKuopio- hankkeen tavoitteellista etenemistä seuraa ja ohjaa kaupungin neljän toimialan toimialajohtajista koostuva seurantaryhmä. Ryhmään kuuluu myös poliittinen päätöksentekijä. (Kuvio 1.)

KUVIO 1. Poikkihallinnollinen varhaisen tuen organisaatio / LapsiKuopio- hankkeen ohjausryhmä.

Seurantaryhmä kokoontui tällä maksatuskaudella neljä kertaa. Kokouksissa käsiteltiin hankkeen tavoitteellista etenemistä ja konkreettisia tuloksia.

Toimenpiteet ja tulokset:

- Lastenneuvolapalveluiden esimiesten ja terveydenhoitajien, Kuopion sosiaali- ja terveyskeskuksen lääkärien, Kys:n erikoislääkäreiden ja hankeasiantuntijoiden kanssa on yhdessä tuotettu ja jalkautettu materiaali lastenneuvoloihin.
  - Lasten määräaikaistarkastuksissa (0-6v.lasten) lastenneuvoloissa käytettävä ohjekansio + uusia seulontavälineitä
  - Perheille jaettavat oppaat (myös englanti, venäjä)
  - Tiedonsiirtolomakkeet ja tiedonsiirtolupalomake
  - Sähköiseen muotoon tuotettu tietomateriaali työvälineitä terveydenhoitajien, neuvolalääkäreiden ja perheiden käyttöön. Sähköinen tietomateriaali on sekä päivystävien lääkäreiden että oman lääkäreiden käytössä.
  - esitteet (myös ruotsi, englanti, venäjä, arabia)
- Varhaiskasvatuspalveluiden esimiesten ja kehittämissuunnitelmiensa sekä hankeasiantuntijoiden kanssa on varhaiskasvatuspalveluihin yhdessä tuotettu ja jalkautettu materiaali:
  - Varhaiskasvatussuunnitelman (Vasu) prosessinomainen toimintamalli koskien toimintayksikön (päiväkodit, perhepäivähoito, avoimet varhaiskasvatuspalvelut) lapsiryhmän ja lapsen omaa vasu:aa.
  - Laitoshuoltajille työstetty kansio, joka sisältää laitoshuoltajan roolin varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamisessa
  - Varhaisen tuen käsikirja (sähköinen versio)
  - Konsultoivien erityislastentarhanopettajien vuosikello
  - Monikulttuurisuuskansion päivitetty versio
  - Esiopetuksen oppilashuolto – määrittely
- Poikkihallinnolliset eri asiantuntijoiden kanssa tuotetut ja jalkautetut yhteistyömallit ja sopimukset:
  - Pienet lapset liikkeelle – toimintamalli (varhaiskasvatuspalvelut, vapaa-ajanpalvelut, terveyspalvelut / kuntoutus) ja sitä tukevan käsikirjan päivitetty versio sekä oheismateriaalia.
    - Lapsen liikuntaan liittyvät kuvakortit
    - Seitsemään Kuopion kaupungin perhepuistoon asennettavat infotaulut, joissa kuvataan kuvin ja tekstein keskeisiä asioita leikin ja liikunnan merkityksestä lapsen eri ikävaiheissa ja niiden edistävistä vaikutuksista eri taitojen kehittymiseen myöhemmin. Taulu sisältää vuosittain vaihtuvan teeman.
  - Neuvolan ja päivähoiton alueellisen yhteistyösopimuksen päivitys; sisältäen mm. uuden toimintamuodon → sosiaalityöntekijät osallistuvat syksystä 2010 alkaen alueellisiin yhteistyöryhmiin.
  - Kaupunkitasoinen puhelinkonsultaatiopalvelu, joka mahdollistaa asiantuntijalta asiantuntijalle konsultaation aina torstaisin klo. 12.30–13.30
  - Erityisneuvolan ja päivähoiton yhteistyösopimus
  - Poikkihallinnollisen lapsen sensomotorinen ja kielen kehitys koulutuksen sisältöjen uusiminen ja koulutusvideot
    - Taaperosta taitajaksi – video
    - Sanaleikki- video
  - Dialogisuuteen oppimisprosessi
    - Huoli puheeksi – kaupunkitasoiset koulutukset
    - Verkostokonsulttitoiminta

Katse lapseen -hanke

Toimenpiteet:

- Kuntien eri palvelupisteisiin on toimitettu lastensuojelun esitemateriaalia. Yksikön tarjoamista koulutuksista on tiedotettu lastensuojelun toimijoiden lisäksi kuntien päivähoidon väelle, neuvoloille, kouluille ja seurakunnille.
- Lastensuojelutarpeen selvitys ja arviointi – koulutus järjestettiin selvitystyöskentelyn kehittämiseksi moniammatilliseen suuntaan. Koulutus toteutettiin toteutuneet yhdessä Pesäpuu ry:n kehittämispäällikkö Jaana Pynnösen kanssa. Sosiaalityöntekijöiden ja perhetyöntekijöiden lisäksi ryhmään osallistui lastenkodin ohjaajia, perhepäivähoidon ohjaaja, koulun opettaja, erityisentuen luokan ohjaajia, yksityisten kuntoutuskotien johtajia ja järjestöjen perhetyöntekijöitä. Etelä-Savosta osallistui kaksi ja Kainuusta kaksi ammattilaista Pohjois-Savon moniammatillisen joukon lisäksi.
- Lastensuojelutarpeen selvitys ja arviointi –koulutus toteutui 23.3.-25.5.2010. Koulutus toteutettiin yhdessä Pesäpuu ry:n kehittämispäällikkö Jaana Pynnösen kanssa.

Tulokset:

- Lastensuojelutarpeen selvityksen koulutukseen osallistuneet soveltavat koulutukseen kuuluvana harjoitteluna toimintamallin käytäntöön ja saavat prosessin aikana tuen käytännön kokemusten reflektioon. Täten toimintamallien käyttöönottoa ja uudistumista on pyritty tukemaan ja varmistamaan.

Arviointi:

- Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissivun sivuilla olevia lomakkeita käytetään ahkerasti ja niistä on saatu hyvää suullista palautetta.
- Koulutusten antaman osaamisen siirtymistä käytäntöön seurataan ja lisäkoulutuksen tarvetta kartoitetaan.
- Koulutuspalautetta: Sain käytännön välineitä ja varmuutta työskentelyyn. Nyt olen paljon rohkeampi työtapojen toteuttamiseen omassa yhteisössäni.

Tutki ja Turvaa osahanke

Toimenpiteet:

- Lastenpsykiatrian avohoidossa toteutettavaksi suunnitellun Tutki ja Turvaa – hoitomallin tavoitteena on avun tarjoaminen vuorovaikutuksen kiintymyssuhteen vaikeuksiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Varhainen ihmissuhde on lapsen tärkein kehitysympäristö ja häiriöiden poistuminen suhteesta mahdollistaa lapsen kehityksen normaalin etenemisen.

Tulokset

- Projektikoordinaattori on käynnistänyt keskustelun Tutki ja Turvaa hoitomalliin liittyvien työtapojen (esim. psyko-edukaatio jne.) siirrettävyydestä perustason palveluihin. On virinnyt ajatus yhteistyöstä perustasolle soveltuvien lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen tukemiseen tähtäävien työkäytäntöjen käyttöönottamiseksi.

Erityispalveluita kehitetään tukemaan peruspalveluita monitoimijaisella ja vastavuoroisella yhteistyöllä painottamalla palveluiden nivelkohtia.

ETELÄ-SAVO

Toimenpiteet ja tulokset:

- ESSHP:n sijaishuollon koulutusprosessin aikana on alkanut syntyä työskentelymalleja ja toimintakulttuuria, jolla erikoissairaanhoidon on voinut tukea peruspalvelun toimijoiden työtä.
- ESSHP:n videoneuvottelut sijaishuollossa olevien lasten ja heidän verkostojensa kanssa ovat sijoittuneet erilaisiin nivelkohtiin esimerkiksi sairaalasta kotiuttamisneuvotteluihin.
- Lastensuojeluprosessin mallinnuksessa keskusteltiin ja pohdittiin juuri erityispalveluiden ja peruspalveluiden nivelkohtia ja pulmia näiden välisessä yhteistyössä.

Arviointi:

- Koulutusprosessin aikana ryhmäläisiltä pyydetty palaute on ollut hyvää. Koulutuksen on koettu tukevan omaa työtä, siinä koettuja tarpeita ja moniammatillista yhteistyötä. Koulutuksen sisällön koettiin kerätyn palautteen mukaan olevan yleistettävissä ja kiintymyssuhdeteorian olevan hyödyllistä työskenneltäessä sijaishuollossa olevien lasten / nuorten kanssa.
- Videoneuvotteluista on kerätty palautetta kyselylomakkeella neuvotteluihin osallistuneilta. Perheiltä saatua palautetta on hyvin vähän. Videoneuvotteluna pidetystä johtoryhmän kokouksesta palaute oli varsin kielteinen. Videon välityksellä pidetty kokous koettiin hankalana ja laitteiden toiminta epäluotettavana.
- Lastensuojelun prosessikuvausta ei ole voitu arvioida, koska mallia ei saatu kuvattua.

KESKI-SUOMI

Toimenpiteet *Ehkäisevän työn, lastensuojelun avohuollon sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kehittäminen:*

- Varhaiskasvatuksen toimijoiden ja Keski-Suomen keskussairaalan foniatriksen ja neurologisen avotutkimusyksikön, Kaste-hankkeen varhaiskasvatuksen työntekijän ja Pohjoisen Keski-Suomen kuuden konsultoiva erityislastentarhanopettajan tapaamisia on ollut vuonna 2010 yhteensä kolme. Tapaamisissa on keskusteltu erityissairaanhoidon työntekijöiden jalkautumisesta maakuntaan ja pohdittu lapsen erilaisten hoito- ja kasvatussuunnitelmien integroimista palvelemaan paremmin lapsen ja perheen tukemisessa. Tapaamisten tuloksena on käynnistetty pienimuotoista seurantaa kahden tapauksen kautta siten, että kentän ja poliklinikan työntekijät ovat käynnistäneet noin vuoden pituisen seurannan vasta tutkimuksissa käyneen lapsen hoitopolun kartoittamiseksi. Yhteistyössä ovat olleet mukana kuuden pohjoisen kunnan erityislastentarhanopettajan lisäksi Jyväskylän.
- Kehittäjäsaaraanhoidaja on mukana Keski-Suomen sairaanhoitopiirin nuorisopsykiatrian uusien toimintamallien suunnittelun ohjausryhmässä. Kehittämistyön tavoitteena on jäsentää ja selkeyttää nuorisopsykiatrian palveluja, sekä lisätä liikkuvia ja joustavia hoitomuotoja ja konsultaatiopalveluja. Tätä kehittämistyötä edesauttavat v. 2011 valmistuvat uudet tilat lasten- ja nuorisopsykiatrian osastoille, sekä 71/2 vakanssia. Nämä vakanssit saadaan nuorisopsykiatrian palvelujen kehittämiseen ja vahvistamiseen sairaanhoitopiirin sisäisinä siirtoina vuoden 2011 alkupuolella.

Kehittämistyön aloitusseminaari oli 12.2.2010, seuraavat tapaamiset ovat olleet 19.5., 11.6. ja 17.9.2010.

Tulokset:

- Yhteistyöneuvotteluissa on todettu tarve tiivistää yhteistyötä varhaiskasvatuksen kentän ja neurologisen tutkimusyksikön kanssa erityisesti vaiheessa, jolloin lapsi on käynyt tutkimuksissa ja kuntoutus sekä erityiset tukitoimet käynnistyvät. Tässä vaiheessa perhe ja varhaiskasvatuksen henkilöstö tarvitsevat tukea ja ohjausta enemmän kuin mihin kaikissa kunnissa olisi mahdollisuus erityistyöntekijöiden vähäisyyden vuoksi. Keskussairaalan tutkimusyksikkö tiedostaa edelleen kehittämistarpeet ja työ jatkuu kuuden kunnan konsultoivan elton ja Jyväskylän päivähoiton kanssa. Tavoitteena on vastata entistä paremmin lapsen, perheen ja varhaiskasvatushenkilöstön ohjaustarpeisiin ja luoda yhtenäisempiä toimintakäytänteitä, jotka takaavat lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukemisen.
- Nuorisopsykiatrian palvelukokonaisuuden kehittäminen etenee suunnitelmien mukaisesti. Kehittäjäsaaraanhoitajan mukanaolo ohjausryhmässä mahdollistaa kokonaisuuden hahmottamisen ja maakunnassa esille tulleiden tarpeiden välittymisen ohjausryhmälle ja myös palvelukokonaisuutta kehittäville pienemmille työryhmille.

Arviointi:

- Hankeajan lyhyden vuoksi hyvin alkanut yhteistyö lapsen tukitoimien ja hoitopolun kehittämiseksi jää kesken jatkuen hankeajan jälkeen kuitenkin osana perustyön ja toimijoiden yhteistyön kehittämistä.
- Hanke voi olla osaltaan vahvistamassa ja koordinoimassa vahvempaa maakunnallista verkottumista kuntien lasten ja perheiden palveluiden ja erikoissairaanhoidon palveluiden välillä.

Toimenpiteet: *Sijaishuollon ja perhehoidon kehittäminen*

- Maakunnallisen perhehoidon toimintaohje -työryhmä on kokoontunut 17.5. ja 1.9.2010. Työryhmän toiminta jatkuu ja keskittää huomionsa tulevan Perhehoitolain ja valtakunnallisen toimintaohjelmatoimikunnan laatusuosituksen mukaisten toimenpiteiden toteuttamiseen maakunnassa.
- Jyväskylän kaupungin kanssa pidettiin yhteistyöneuvottelu perhehoidon asemasta ja vahvistamisesta 14.6.2010. Jyväskylän kaupungin sijaishuollon sosiaalityöntekijöiden kanssa pidetään säännöllisiä työkokouksia toiminnan sisältöjen kehittämiseksi. 4.5 ja 20.9.2010.
- Itä- ja Keski-Suomen Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishankeen perhehoidon kehittäjäsosiaalityöntekijät ovat sopineet Perhehoidon käsikirjan työstämisestä maakuntien perhehoitajien ja työntekijöiden käyttöön.
- Sijaishuollon perhetyön kehittäminen jatkuu Mattilan Perhetukikodin ja Myllyjärven lastenkodin kanssa. Laitosten henkilökunnan sijoitettujen lasten vanhempien kanssa tehtävää työtä kehitetään yhdessä ehkäisevän työn kehittäjän kanssa.
- Satellittiperhe -toiminnan kehittäminen osana Palokan nuorisokodin toimintaa jatkuu edelleen. Palokan nuorisokodin kanssa pidettiin konsultatiivinen iltapäivä 28.5.2010 Peurungassa.
- Jyväskylän kaupungin nuorisokotien yhteisen mallin luominen jälkihuoltotyöhön on noussut esille. Tähän työhön on nimetty työryhmä.
- Sijaishuollon palvelutuottajien ja nuorisopsykiatrian yhteistyön kehittäminen on aloitettu.

Tulokset:

- Satelliittiperhetyö tarvitsee tiukempaa yhteistyötä. Nyt mukana on vain yksi perhe, uusia ei ole rekrytoinnista noussut. Yhteiset pelisäännöt hakevat muotoaan. Yhteistyöneuvottelu on sovittu 15.10.2010.
- Nuorisopsykiatrian ja sijaishuollon yhteiset työkokoukset olivat 6.9 ja 25.10.2010. Yhteistyön pohjaksi tehtiin webropol-kysely nuorisopsykiatrian palvelujen saatavuudesta ja riittävydestä. Aineiston analysointi on vielä kesken.

Arviointi:

- Perhehoidon maksujen yhtenäistämiseksi annettujen esitysten pohjalta on tällä hetkellä kolme kuntaa nostanut perhehoidon maksuja työryhmän esitysten mukaisiksi.
- Jyväskylän kaupunki on nostanut perhehoidon kehittämisen ja vahvistamisen yhdeksi kehittämisen painopistealueekseen.
- Sijaishuollon perhetyön kehittäminen Mattilan perhetukikodin ja Jyväskylän kaupungin perhetyön kanssa jatkuu. katso ehkäisevän työn ao. kohta.
- Myllyjärven nuorisokodin perheiden kanssa pidettiin yhteistyökokous 19.5.2010 Kaijalassa

POHJOIS-KARJALA***Lastensuojelun avohuollon kehittäminen*****Toimenpiteet**

- Kaaripihan avo- ja sijaishuollon palveluita on kehitetty tukemaan lastensuojelun avohuollon sosiaalityötä.

Tulokset

- Omaohjaajan tehtäväkuva on valmistunut.
- Vastaanottokodin tuotokuva ja prosessikuvaus on uudistettu vastaamaan nykypäivää.
- Dokumentointia on kehitetty yhteistyössä lastensuojelun avohuollon ja lastensuojelun kehittämissyksikkö Kaaripihan työntekijöiden kanssa. Dokumentoinnin kehittämiseen liittyen Nappula-ohjelma otettiin käyttöön kaikissa lastensuojelun kehittämissyksikkö Kaaripihan yksiköissä sekä lastensuojelun kotipalvelussa keväällä 2010.

Arviointi

- Suullinen palaute lastensuojelun avo- ja sijaishuollon työntekijöiltä.

Perhehoidon kehittäminen**Toimenpiteet:**

- Seudullista sijaishuoltoa kehittämällä tuettiin lastensuojelun peruspalveluita eli avohuoltoa.

Tulokset:

- Suunniteltiin ja kehitettiin seudullisen sijaisperheyksikön toimintaa ja sijaisperheiden ammatillisen osaamisen vahvistamista.

Kotisairaalatoiminnan kehittäminen**Toimenpiteet:**

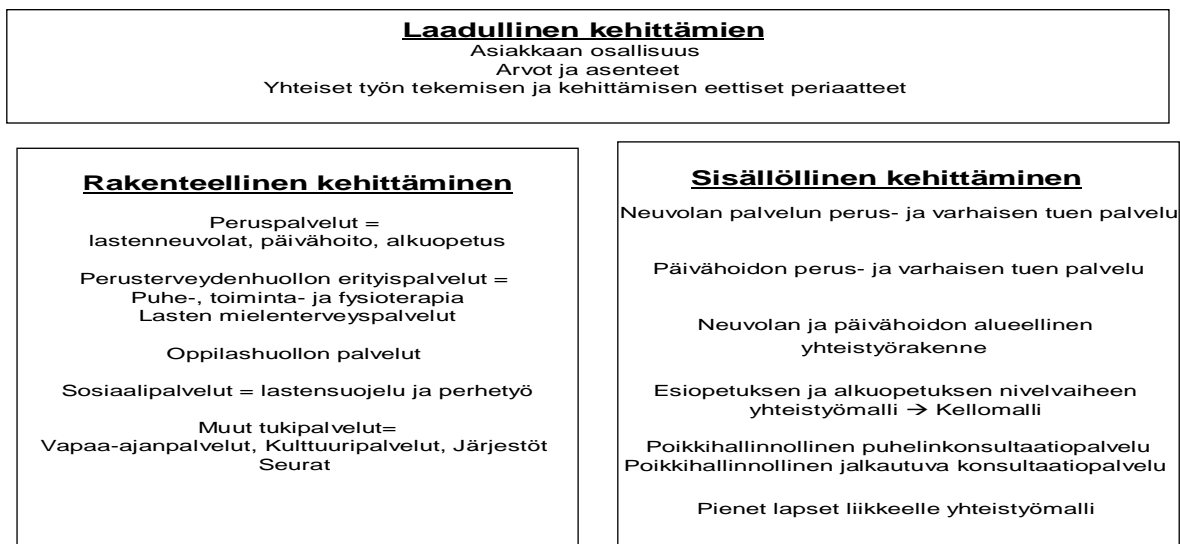
- Jatkettiin yhteistyötä Lapset ja perheet Kasteen P-K:n projektiryhmän ja P-K:n tiimin kanssa.

- Tehtiin asiakasyhteistyötä perhe- ja kasvatusneuvoloiden sekä sosiaalitoimen kanssa.
- Kotisairaalamallin testaamisen ja arvioimisen laajentamisesta neuvoteltiin ESSHP:n / Lastenpsykiatrian yksikön ylilääkärin Anita Puustjärven (avohoito) ja PKSSK:n klinikkaryhmän johtajan Risto Lanton sekä hankepäällikkö Jaana Kemppaisen kanssa. Kotisairaalamallin toteuttaminen yhdessä ESSHP:n työntekijän kanssa ei toteudu hankeajankautana vaan mahdollisesti sen jälkeen Lastenpsykiatrian os. 15 henkilöstön kanssa. (kotiutusvaiheen siirtymä)
- Kasteohjelmaa on tuotu tutuksi videon avulla klinikkaryhmän kehittämisiltapäivässä.
- PKSSK:n Lastenpsykiatrian os. 15 on pilotoinut mallinnettua kotisairaalamallia
- PKSSK:n yhteistyö kuntien kanssa ja tiedottaminen

POHJOIS-SAVO

LapsiKuopio –osahanke

LapsiKuopio- hankkeen tavoiteasettelu on tarkennettu sisällyttämällä tavoitteet kolmitahoiseen kontekstiin. (Kuvio 3.)

KUVIO 3. LapsiKuopio- hankkeen kehittämisalueet

Tulokset:

- Kehittämistyö on sujunut LapsiKuopio -hankkeessa kuluneella maksatuskaudella pääpiirteittäin aikataulun mukaisesti.
- Kehittämistyö on sujunut kuluneella maksatuskaudella pääpiirteittäin aikataulun mukaisesti. Moniammatillinen asiantuntijaryhmä on jalkauttanut ja edelleen kehittänyt varhaisen tuen palvelumallin sisältöjä. Mallin ensisijaisena tarkoituksena on vahvistaa vanhemmuutta ja henkilöstön osaamista lastenneuvoloissa, päivähoitossa ja alkuopetuksessa, painopisteenä kouluun siirtymisen nivelvaihe.

Katse lapseen -hanke

Toimenpiteet:

- Kasteen 2-vaiheeseen on hankeyhteistyönä suunniteltu vuorovaikutusta tukevaa ryhmää sijaishuollossa olevien lasten perheille yhteistyössä lapsipsykiatrian kanssa. Ryhmästä on tiedotettu perheille.

- Lastensuojelun edunvalvonnan koordinoinnin yhdyshenkilönä toimi Vuokko Kämäräinen kevään 2010 ajan.
- Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä on kokoontunut neljä kertaa ja konsultaatioon on tuotu yhdeksän asiakastapausta 1.4.–31.10.2010 välisenä aikana.
- Tapauspohjainen ryhmämuotoista Kiintymyssuhdetta tukemassa - kiintymyssuhdekonsultaatio järjestettiin erikoispsykologi Pirjo Tuovilan ohjaamana 27.4.2010. Konsultaation tavoitteena on antaa sijaisvanhemmille, sosiaalityöntekijöille ja muulle sijoitetun lapsen verkostoväelle välineitä lapsen itsetunnon tukemiseen ja turvallisen kiintymyssuhteen rakentamiseen.
- Perhehoidon monimuotoisuuden ja vaativan perhehoidon tueksi on kartoitettu seudun lastensuojelulaitosten kiinnostusta ja resursseja lähteä ns. ankkurilaitostoimintaan, jossa toimeksiantosuhteista perhehoitoa tarjoava perhe voisi saada tukea tehtävänsä laitoksen ammatilliselta tiimiltä.

Tulokset:

- Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä on antanut tukea moniammatillisia näköaloja sinne tuotujen asiakastapausten palveluvaihtoehtojen ja päätösten valmisteluun.
- Kiintymyssuhdetta tukemassa -konsultaatioon osallistui 10 sijaisvanhempaa, yksi sijoitetun lapsen biologinen vanhempi, yksi sosiaalityöntekijä, yksi lapsen terapeutti, yksi perhetyöntekijä ja -terapeutti sekä kaksi kehittäjätyöntekijää. Videovälitteisesti konsultaatiossa oli mukana kolmen sijaisvanhemman, yhden sosiaalityöntekijän ja yhden kehittäjäsosiaalityöntekijän ryhmä Keski-Suomesta sekä kahden työntekijän ryhmä KYS:n lapsipsykiatriasta.
- Muutama lastensuojelulaitos on ilmaissut kiinnostuksensa toimia ankkurilaitoksena sijaisperheiden tukena, mutta tukimallin toteutuminen vaatii edelleen asiaan liittyvän informaation jakamista kuntiin.

Arviointi:

- Konsultaatiopalautetta: - Konsultaatiopalaveri on hieno idea. Ihmiset pääsevät kysymään juuri omasta tilanteestaan. - Minusta on erittäin arvokasta, että perhehoitotyöhön ja sen laatuun kiinnitetään vakavaa huomiota ja sen laatua kehitetään lapsilähtöisesti ja kumppanuusnäkökulmasta. - Muiden sijaisperheiden kuuleminen antoi uskoa työhön ja siihen, ettei ole yksin ajatuksiensa kanssa. Oivallus tuli mm. siihen, kuinka voisi useammin järjestää ”perheistuntoja” lapsen terapiakäynneillä ja sitä kautta löytää yhteistä säveltä. Tämä tulee todennäköisesti myös toteutumaan!

Hanna Heinonen THL:sta on kokoamassa lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijatyöryhmien toiminnasta arviointia vuonna 2010. Hänen saamiensa alustavien tulosten mukaan ryhmät ovat toimivimpia siellä, missä lastensuojelun kehittämissyksiköt koordinoivat työryhmän toimintaa.

Tutki ja Turvaa -osahanke

Toimenpiteet :

- Tutki ja Turvaa hoitajaksoihin osallistuneiden perheiden kanssa on tehty tarvittavat jatkohoitosuunnitelmat ja siirtopalaverit on toteutettu yhdessä verkoston kanssa tiedon siirtämiseksi peruspalvelujen jatkaessa perheen tukemista. Palaverien lisäksi käytössä ovat yhteenedot Tutki ja Turvaa hoitajakson työskentelystä, edistymisestä ja jatkossa edelleen tuettavista asioista.

Tulokset:

- Perheen verkoston edustajilta on pyydetty palautetta heidän kokemuksestaan yhteistyön toimivuuden suhteen.

Arviointi:

- Palautteiden pohjalta arvioidaan toimintaa, tästä enemmän loppuraportissa.

2.2. Tavoite 2. Lasten ja perheiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään palvelujärjestelmässä

2.2.1 Etelä-Savo

Toimenpiteet ja tulokset:

- Hanke on mukana toukokuussa käynnistyneessä ”Mulla on asiaa” -hankkeessa yhdessä Juvenian ja Mikkelin ammattikorkeakoulun kanssa. Hankkeen tavoitteena on edistää maakunnan 7–13-vuotiaiden lasten osallistumista ja hyvinvointia ja luoda kuntiin systemaattinen kuulemis- ja vaikuttamismenetelmä, joiden kautta 7–13-vuotiaiden lasten osallisuus kasvuyhteisöjen ja palveluiden kehittämiseen mahdollistuu, tuottaa indikaattoripohjaista ja kokemuksellista tietoa 7–13-vuotiaiden lasten elinoloista ja käynnistää lasten hyvinvointia koskeva hyvinvointikertomustyö Etelä-Savon maakunnassa, kehittää 7–13-vuotiaiden lasten hyvinvoinnin tietopohjaa ja seurantajärjestelmää ja tukea lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien seurantaa, arviointia ja käytännön toteutusta. Tavoitteisiin vastataan kehittämällä hankkeessa maakuntaan 7–13-vuotiaiden lasten hyvinvoinnin edistämisen rakenteet ja toimintamalli.
  - Osallisuus-hankkeen suunnittelukokous 18.5., 10.6. ja 28.9.2010, Mikkeli
- Kangasniemellä toimivan Perhe Ykkösen (moniammatillinen kunnan toimijoiden yhteistyöelin) avulla edistetään lasten ja nuorten hyvinvointia kunnassa ja pyritään saamaan nuorten ja lapsiperheiden ääni kuuluville.
- Perhe Ykkönen on mukana toteuttamassa useita kunnan hyvinvointisuunnitelman ehdotuksia ja tuo esiin erityisesti nuorten ääntä kunnassa sekä tukee toiminnallaan vanhemmuutta usealla eri sektorilla.
- ESSHP:n toteuttamassa koulutusprosessissa lasten ja perheiden osallisuuden vahvistaminen ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen palvelujärjestelmässä on noussut esille hakien vielä muotoaan käytännön lastensuojelu- ja kasvatustyössä.
- Videotyöskentelyssä joissa perheet ovat mukana he luonnollisesti vaikuttavat toimintaan ja tehtäviin sopimuksiin.
- Lastensuojelun ja lasten- ja nuorisopsykiatrian prosessimallinnuksessa ei ole vielä päästy keskustelemaan lasten ja perheiden osallisuudesta.

Arviointi:

- Perhe Ykkönen on saavuttanut kaikki sille tähän mennessä asetetut tavoitteet. Sen toimintaan on varattu kunnan budjettiin varoja ja se kokoontuu säännöllisesti pohtimaan uusia toimintamalleja sekä arvioimaan toteutunutta toimintaa. Hankkeella on ollut keskeinen rooli toimintamallin vakinaistamisessa ja toimijoiden rohkaisemisessa sekä kannustamisessa.

2.2.2 Keski-Suomi

Toimenpiteet *Ehkäisevän työn, lastensuojelun avohuollon sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kehittäminen:*

- Jyväskylän kaupungin alueella vahvistettiin perheiden osallisuutta Tarinaviikkojen kautta. Hankkeessa harjoittelussa ollut opiskelija kokosi ja teemoitteli helmikuussa 2010 toteutettujen Tarinaviikkojen tarinat. Varhaisen tuen -tiimissä suunniteltiin yhteistyöiltaa perhepalveluverkostossa työskenteleville ja toimiville. Koulutuksellinen yhteistyöilta järjestettiin 12.10.2010 ensimmäistä kertaa Jyväskylän kaupungin avointen varhaiskasvatuspalveluiden, neuvolan perhetyön, Jyväskylän seurakunnan lapsi- ja perhetyöntekijöille ja esimiehille sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistysten perhekahviloiden vapaaehtoistoimijoille. Yhteistyöilta on jatkoa Jyväskylän perhepalveluissa keväällä 2010 toteutettuihin Tarinaviikkoihin. Ehkäisevän työn kehittäjä toimi VATU-tiimin puheenjohtajana 8.10.2010 saakka. Vatu -tiimin puheenjohtajuus on tästä lähin vuoden kerrallaan jokaisella toimijalla. Seuraavan toimintavuoden puheenjohtajuus on Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piirintoimiston lastenhoitotoiminnasta vastaavalla työntekijällä. Tiimi on kokoontunut raportointikaudella 21.5., 17.6., 16.8. ja 8.10.2010.
- Neuvolan asiakasraati aloitti toimintansa 27.5.2010 kokoontuen kerran kuukaudessa heinäkuuta lukuun ottamatta eli 11 krt vuodessa. Muut kokoontumiset olivat 23.6., 11.8., 15.9. ja 20.10.2010. Ryhmä koostuu äitiys –ja/tai lastenneuvolapalveluita käyttävistä asiakkaista. Asiakasraadille on tarkoitus saada virallistettu asema Jyväskylän kaupungissa.
- Kasvatuskumppanuuden kehittämiseksi on järjestetty kasvatuskumppanuus – kouluttajakoulutus. Koulutetut kouluttajat ovat pitäneet kunnissa ja seutukunnissa kasvatuskumppanuuden peruskursseja.
- Hankkeen kehittäjäsosiaalityöntekijät toteuttivat yhteistyössä Katulähetyksen perhepolkuhankkeen ja Pelastakaa lapset ry:n ja Viola ry:n väkivaltahankkeen kanssa Jaetun vanhemmuuden mahdollisuudet – vertaisryhmäohjaajakoulutuksen 9/2009-4/2010. Koulutukseen osallistunut vertaisohjaaja osallistui huostaanotettujen lasten vanhempien ryhmän vetämiseen Mikkelissä keväällä 2010. Koulutuksen pohjalta organisoitui myös Jyväskylän nuorisokoteihin sijoitettujen nuorten vanhempien vertaisryhmä keväksi 2010.
- Kehittäjäsosiaalityöntekijät tapasivat Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja perhepalvelujen esimiehiä 11.8. Javama-toiminnan jatkon suunnittelupalaverissa. He kokosivat paikallisen Javama-verkoston yhteiseen tapaamiseen 17.8. ja siihen osallistuivat myös Suomen Kasper ry:n Voikukkia-hankkeen työntekijät. Tapaamisessa suunniteltiin huostaanotettujen lasten vanhempien tuen kehittämistä Keski-Suomessa. Kehittämistyö jatkuu uudessa tapaamisessa 19.11.2010.
- Kehittäjäsaaraanhoitaja on ollut mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa Jyväskylässä ”Selätä kaamos” tapahtumaa, joka pidettiin maailman mielenterveyspäivänä 10.10.2010. Tapahtumassa esiteltiin eri toimijoiden ideoita, vinkkejä ja toimintaa mielen hyvinvoinnista huolehtimiseen. Päivä sisälsi mm. teatteria, työpajoja ja näyttelyitä. Päivä oli tarkoitettu kaikille Jyväskylän seudun asukkaille, sosiaali- ja terveysalan toimijoille ja opiskelijoille. Mukana tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa olilaajasti eri järjestöjä, yhdistyksiä, oppilaitoksia ja Kanerva Kaste-hanke.
- Kehittäjäsaaraanhoitaja on mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa Äänekoskelle on peruskoulun 9-luokille, toisen asteen opiskelijoille ja muille nuorille suunnattu ”Kamppaa kaamos- tapahtuma. Teemana on mielen hyvinvoinnin edistäminen ja terveellisten elintapojen huomiominen (liikunta, ravinto, päihteet, lepo). Aiheita lähestytään musiikin, teatterin ja osallistavien menetelmien keinoin. Mukana

suunnittelussa on laajasti Äänekosken kaupungin edustajia eri sektoreilta, järjestöjä, yhdistyksiä, oppilaitoksia, muita hankkeita ja asiasta kiinnostuneita.

- Kehittäjäsaaraanhoitaja on osallistunut Vaajakoski-tiimin tapaamisiin, jossa on mukana laajasti lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivia tahoja Vaajakosken alueelta. Vaajakoski-tiimissä päätettiin tukea vanhempien osallisuutta Vaajakosken yläkoulun 7–9-luokkien vanhempien illoissa. Vanhempien neuvosto, oppilaskunta ja opettajat olivat valinneet aiheeksi käyttäytyminen, jota työstettiin Learning-cafe menetelmällä vanhempien illoissa 29.9., 5.10. ja 11.10.2010.

Tulokset:

- Kuluneella puolivuotisjaksolla järjestettiin kasvatuskumppanuus koulutuksen kouluttajakoulutus, jolta valmistui 15 kaskukouluttajaa. Kasvatuskumppanuuskouluttajia on Keski-Suomessa nyt yhteensä 40. Kaskukouluttajat tulevat jatkamaan koulutuksia omissa työyksiköissään ja kunnissaan. Tavoitteena on koulutuksen tuella tutustua vanhempien osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia lisäävään dialogiseen yhteistyömalliin. Ajattelumallin juurruttamiseksi on lisäksi järjestetty työmenetelmäohjausta, joka tukee ja syventää uuden työmuodon ja filosofian omaksumista. Peruskursseja on kevään aikana järjestetty Jämsässä, Laukaan, Hankasalmen, Toivakan ja Joutsan varhaiskasvatushenkilöstölle, Karstulan, Kyyjärven, Kannonkosken ja Saarijärven henkilöstölle ja Äänekoskella. Lisäksi työmenetelmäohjauksia on viety loppuun Keuruulla, Jyväskylässä, Laukaassa ja aloitettu Multian, Petäjäveden ja Uuraisten seutukunnassa. Kasvatuskumppanuuskoulutuksiin on Keski-Suomessa osallistunut tähän mennessä yhteensä noin 200 varhaiskasvattajaa, perhetyöntekijää tai perhetukikeskuksen työntekijää.
- Jaetun vanhemmuuden mahdollisuudet vertaisryhmästä tiedotettiin maakunnan sosiaalityöntekijöille sähköpostitse kesällä 2010. Ryhmää perusteltiin ja esiteltiin maakunnan sosiaalityöntekijöille kohdennetussa työkaluja lastensuojeluun – työkokouksessa 2.9.2010. Tiedottamisen tuloksena muutama vanhempi on ottanut yhteyttä kehittäjäsosiaalityöntekijään. Ryhmää markkinoidaan edelleen Jyväskylän sijaishuollon sosiaalityöntekijöille vierailamalla heidän tiimissään. Ryhmä on tarkoitus aloittaa hankkeen ja kaupungin yhteistyönä loppuvuodesta 2010 ja juurruttaa pysyväksi käytännöksi. Suomen Kasper ry:n Voikukkia-hankkeen kanssa yhteistyössä kehitetään myös muita huostaanotettujen lasten vanhempien tukimuotoja.
- Vanhempien ääni saatiin kuuluville perhepalveluissa 116 tarinassa.
- Tarinaviikko -mallia on esitelty ministeriseminaarissa 5.10.2010.
- Selätä kaamos-tapahtuma ei saavuttanut toivottua yleisömäärää, kävijöitä päivässä oli alustavan arvion mukaan noin 50 henkeä, mikä jäi selkeästi alle tavoitteen. Päivän palautekokouksessa 27.10.2010 on hyvä pohtia syitä heikkoon yleisömenestykseen.
- Ehkäisevien mielenterveystyön mallien kehittäminen toisen asteen oppilaitoksille etenee suunnitellusti. Työryhmä on jakautunut pienempiin ”työrukkasiin”, jotka suunnittelevat elämän hallintaan, mielenterveyden palvelukarttaan (valmistuu lokakuussa 2010), henkilöstön osaamisen vahvistamiseen (suunnitteella osallistavia koulutuksia oppilashuollon ja oppilaitosten henkilöstölle) ja matalan kynnyksen palveluihin liittyviä kysymyksiä ja kehittämistarpeita.

Arviointi:

- Huolen puheeksiotto -koulutukset ovat vahvistaneet ja madaltaneet työntekijöiden kynnystä huolen puheeksi ottamiseksi. Osassa palautetta kuitenkin todettiin, että koulutukset eivät tuoneet mitään uutta omaan osaamiseen.
- Koulutuksiin osallistujat kokivat hankkeen yhdeksi merkittäväksi anniksi erilaisten koulutusten järjestämisen ja sitä kautta oman osaamisen vahvistumisen.

- Kasvatuskumppanuus on muodostunut useimman keskisuomalaisen kunnan yhdeksi keskeiseksi perusarvoksi ja varhaiskasvatustyön lähtökohdaksi: ”*Kasvatuskumppanuus on yksi päiväkotimme perusarvo.*” Kesällä 2010 tehdyn Kaste-arvioinnin mukaan on kasvatuskumppanuuden kehittämistyön aikana ja kasku-koulutusten tuella henkilöstön yhteistyö- ja vuorovaikutusosaaminen vahvistunut. Webropol -kyselyyn vastanneiden esimiesten ja konsulttivien erityislastentarhanopettajien mukaan kasvatuskumppanuuden ajattelumalli on tukenut uudistamaan vanhempien kanssa tehtävää työtä ja auttanut ammatillisuuden vahvistamisessa uudenlaisen työotteen löytymisessä. Palautteiden ja arviointikyselyn mukaan kasvatuskumppanuuden peruskurssit ovat olleet erityisesti vaikuttamassa henkilöstön osaamisen kehittymiseen ja uusien toimintatapojen omaksumiseen. Kasvatuskumppanuuden ajattelumalli tukee lasten ja perheiden kanssa työskentelyä ja vahvistaa yhteistyöperustaa erityisesti silloin kun lapsella on varhaisen ja erityisen tuen tarpeita.
- Tiedottamisella on saatu yhteys huostaanotettujen lasten vanhempiin, jotka ovat aktivoituneet kysymään ryhmää.
- Vanhemmat kokivat Tarinaviikot hyväksi tavaksi saada äänensä kuuluviin ja olla mukana kehittämässä perhepalveluita

Toimenpiteet: *Sijaishuollon ja perhehoidon kehittäminen*

Sijaishuoltoa tukevia palveluja suunniteltaessa ja tarjottaessa perhehoitajille ja sijaishuollossa oleville lapsille pyritään saamaan heidän oma mielipiteensä vahvasti esille lisäämällä heidän osallisuuttaan.

- Sijaisperheiden omien lasten ja heidän osallisuutensa huomioiminen ja vahvistaminen sijaisperheiden valmennuksessa sekä perhehoidon aikana on tutkimusten mukaan erittäin tärkeää. Sijaissisaruuks-teema on raportointikaudella nostettu esille perhehoidon kehittämistyössä.
- Perhehoitajille kohdennettujen palvelujen ja koulutusten suunnittelun toteuttamiseksi Jyväskylän Kristillisen opiston, Keski-Suomen Sijaishuoltoyksikön, Sijaisvanhempien yhdistyksen, Perhehoitoliitto ry:n ja Pesäpuu ry:n yhteistyönä on tehty perhehoitajien osaamiskartoituskysely.
- Kesäkuussa pidettiin Piispalan leirikeskuksesta perhehoitajien omille ja sijoitetuille lapsille suunnattu leiri. Leiri toteutettiin leirikeskukseen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijoiden harjoittelutyönä.

Tulokset:

- Sijaissisaruuks-teema nostettiin esille Keski-Suomen sijaishuoltoyksikön valmennuskurssilla 23.3.2010 ja 6.5.2010 kutsumalla valmennuksessa olevien perheiden lapset vertaistapaamiseen. Tapaamisen sisällöstä ja toteutuksesta vastasivat sijaishuollon kehittäjäsosiaalityöntekijä ja hankkeen harjoittelija, joka on tehnyt teemasta myös opinnäytetyön. Sijaisperheiden omia lapsia rekrytoitiin sijaissisaruuks-vertaistuenryhmään, joka toimii ns. kehittäjäryhmänä. Kehittämistyö toteutettiin yhteistyönä Pesäpuu ry:n kehittämistyön kanssa. Kehittäjäryhmän työtä esiteltiin Sijaisvanhempien koulutuspäivillä 9.–10.10. ja 30.–31.10.2010.
- Jyväskylän Kristillisen opiston, Keski-Suomen Sijaishuoltoyksikön, Keski-Suomen Sijaisvanhempien yhdistyksen, Perhehoitoliitto ry:n ja Pesäpuu ry:n kanssa yhteistyönä tehty perhehoitajien osaamiskartoituskysely on lähetetty kaikille sähköpostilistalla oleville sijaisvanhemmille.
- 19.–23.6. pidettyyn leiriin osallistui 17 lasta ja 6 opiskelijaa. Leirin suunnittelu ja koordinoitutyön hoiti hankkeessa ollut harjoittelija kehittäjätyöntekijän ohjauksessa.

Arviointi:

- Sijaissisaruuks-teeman mukainen kehittämistyö on aloitettu vasta, arviointi tapahtuu myöhemmin. Työskentelyn vastaanotto on ollut lasten kokemuksen mukaan myönteistä.
- Perhehoitajien osaamiskartoitus työväline on ollut esillä myös syksyn koulutuspäivillä 9.–10.10 ja 30.–31.10. Työkokouksia asiaan liittyen on pidetty 23.4., 10.5., 24.8. ja 15.9.2010. Osaamisen kartoituksen alustavassa otannassa perhehoitajat kokevat tarvitsevänsä vahvistusta erityislasten ongelmien ymmärtämisessä, lapsen itsetunnon vahvistamisessa, biologisten vanhempien kohtaamisessa sekä omien lasten huomioimisessa.
- Syksyksi suunniteltu Biologisten vanhempien kohtaaminen -koulutus jouduttiin kuitenkin perumaan vähäisen osallistumisen takia.
- Lasten leiripalautteet olivat kannustavia: *Täällä oli ihania ohjaajia ja tää leiri oli maailman paras leiri.* Kehittäjäsosiaalityöntekijä kävi sopimassa käytännön järjestelyt 9.6. paikan päällä sekä päivysti puhelimesta leirin ajan. Päivystäminen olikin opiskelijoille hyvä asia, sillä leirillä he joutuivat käsittelemään näpistystapausta. Sosiaalityöntekijät ovat eri yhteyksissä myös antaneet hyvää palautetta leirien järjestämisestä.

2.2.3 Pohjois-Karjala

Lastensuojelun avohuollon kehittäminen

Toimenpiteet

- Tehostetun perhekuntoutuksen kokeilu aloitetaan kevään 2011 aikana. Tehostetun perhekuntoutuksen kokeilu toteutetaan yhteistyössä asiakkaana olevan lapsen ja hänen perheensä kanssa. Asiakkaana oleva lapsi ja hänen perheensä osallistuu työskentelyn suunniteluun ja on mukana määrittelemässä työskentelyn tavoitteita. Asiakkaan toiveet huomioidaan työskentelyssä. Työskentely on mahdollista toteuttaa myös ilta-aikaan ja viikonloppuisin.
- Tehostetun perhekuntoutuksen mallia kehitetään / tarkennetaan kokeilun aikana asiakkailta saatua palautetta hyödyntäen.
- Palautekysely on otettu asiakastyön välineeksi lastensuojelussa. Asiakkailta saatua palautetta hyödynnetään lastensuojelun avohuollon asiakastyön kehittämisessä. Avohuollon asiakastyön kehittämisellä pyritään lisäämään lasten ja perheiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia.

Tulokset

- Kevään 2010 aikana toteutettiin yhteistyössä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lina Korkatin ja Maria Tolvasen kanssa ensimmäinen lastensuojelun asiakkaille osoitettu mielipidetiedustelu. Asiakkailta saatua palautetta on hyödynnetty asiakastyön kehittämisessä.

Arviointi:

- Palautteen kerääminen

Perhehoidon kehittäminen

Toimenpiteet:

- Sijaisperheyksikön kehittämistyöllä pyrittiin lisäämään lasten ja perheiden osallisuutta.

Arviointi:

- Sijaisvanhemmilta kerättiin palautetta ja lisätoiveita Pilottikoulutuksesta ja erillisistä koulutuspäivistä.

Vertaisryhmätoiminnan koordinoinnin kehittäminen

- Vertaisryhmän sisältö suunnitellaan ryhmään osallistuneiden toiveiden mukaisesti ja palautetta kysytään useita kertoja ryhmän kokoontumisten aikana.
- Psykkisesti sairaiden lasten vanhempien vertaistukiryhmään osallistuneiden vanhempien palaute hyödynnetään.
- Vertaisfoorumiin 23.9.2010 pyydettiin puheenvuoro palvelun käyttäjältä.

Kotisairaaloiminnan kehittäminen**Toimenpiteet:**

- Lastenpsykiatrian kotisairaajakso toteutetaan yhteistyössä perheen kanssa. Palautteet jaksoilta on hyödynnetty mallintamisessa ja mallin tarkennuksessa. Kotisairaalakäyntejä tehdään myös ilta-aikana. Perheen pyynnöstä myös koko jakso on toteutettu ilta-aikana.
- Lasten ja nuorten tautien klinikkaryhmän (lastentaudit, lastenneurologia, lastenpsykiatria, nuorisopsykiatria) kotisairaaloimintaa on kehitetty edelleen.
- Vauvojen vuorovaikutuksellisen yöaikaisen hoidon oikea-aikaisuus ja saatavuus mahdollistetaan.
- Vertaistukiryhmään osallistuneiden palaute hyödynnetään. Bikva arviointi on tuotu ja tuodaan näkyväksi eri tilaisuuksissa.

2.2.4 Pohjois-Savo**Katse lapseen -hanke**

- Vaativan perhehoidon osion toteutuksessa on kuultu perheiden ja kuntien tarpeita. Niiden pohjalta on koottu vertaisryhmiä eri sukulaissijaisvanhempien ryhmille – kaksi seudullista isovanhempien ryhmää sekä ryhmä muille sukulaisille – sekä oma ryhmä sijaisille. Ryhmien muodostamisessa ja vertaistuen mahdollisuuksista tiedottamisessa aktiivinen rooli on ollut kuntien sijoituksiin palvelukeskuspalveluna perheitä valmentavalla ja välittävällä sosiaalityöntekijällä Sirkka Huuskolla.
- Toteutetuille seudullisille sijaisperheiden ja kuntien sosiaalityöntekijöiden tapaamisille on valmisteltu ja tiedotettu jatkumoa loppukeväälle 2010. Ryhmätapaamisten kokoaminen, tiedottaminen ja toteutus ovat tapahtuneet avohuollon ja perhehoidon kehittäjien sekä sosiaalityöntekijöiden yhteistyönä.
- Sijaisperheiden biologisten lasten osallisuuden parantamiseksi on Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämisyksikön syksyn 2009 PRIDE- valmennuksen (26.9.- 28.11.) yhteyteen toteutettu ryhmä, jossa lasten kanssa on työstyetty sijaissisarusteemaa. Lasten ryhmän toteuttajina olivat perhehoidon kehittäjä Tuija Raitanen ja draamaryhmä Johtolanka.
- Lastensuojelun perhetyön asiakkaiden osallisuutta on lähdetty edistämään paikallisen MLL: n kanssa huhtikuulla 2010 Pielavedellä käynnistettävällä ryhmätoiminnalla.
- Perhehoitolain uudistustarpeita kokoavan ja perhehoidon valtakunnallisen toimintaohjelman laadintaa ohjaavan STM: n työryhmän työ jatkuu 25.5.2009 - 31.12.2010. Työryhmä on kuullut sijoitettuihin olleita lapsia ja heidän vanhempiaan sekä sijaisvanhempia ja muiden asiantuntijoiden joukkoa. Työryhmän jäsenenä on sijaisvanhempia ja perhehoidon asiantuntijatahoja, sihteereinä työryhmässä ovat Itä-

Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta projektikoordinaattori Piritta Timonen ja Tarja Pitkänen.

Tulokset:

- Sukulaissijaisvanhempien ja sijaisvanhempien ryhmien muodostamisessa olennaista on kuntien sijoituksiin palvelukeskuspalveluna perheitä valmentavan ja välittävän Sirkka Huuskon perheiden tuntemus ja aktiivisuus sijoitusvaiheessa.
- Perhehoitolain uudistustarpeita kokoava väliraportti on valmistumassa huhtikuun lopulla.
- Sijaisvanhempia, sijoitettuja lapsia sekä biologisia vanhempia on toiminut asiantuntijoina kehittämistyössä ja esim. rekrytointitapahtumien toteuttamisessa. ”Sijaissisaruu - ryhmän” mallintaminen.

Arviointi:

- Lastensuojelun perhetyön vaikuttavuutta on arvioitu Savonia- ammattikorkeakoulun Marja Pölläsen ja Laura Vauhosen opinnäytetyössä, joka lähtökohtana kehitetään vaikuttavuuden arviointia alueella edelleen.
- Syyskuulta 2009 – tammikuulle 2010 pilotoidusta Sijaissisaruu- ryhmästä on valmistumassa Diak: in opiskelijoiden Minna Muonan ja Ulla-Riikka Hyvärisen opinnäytetyö.

Tutki ja Turvaa -osahanke

Toimenpiteet:

- Tutki ja Turvaa hoitojakson periaatteisiin kuuluu työskentelyn aikainen osallisuuden ja vaikuttamisen vahvistaminen. Työskentely perustuu osallisuuteen ja oman vanhemmuuden aktiiviseen tutkimiseen. Kuulluksi tuleminen kokemus ja oman toimintatavan tiedostaminen on edellytyksiä tavoiteltavalle muutokselle. Hoitojaksolla perheen kanssa suunnitellaan yhdessä, ketkä omasta lähi- ja viranomaisverkostosta kutsutaan yhteistyöhön tukemaan työskentelyä hoitojaksolla.

Tulokset:

- Palautekyselyyn Pilotti II jälkeen vastanneet äidit ovat kokeneet tulleen kuulluksi ja ymmärretyksi yksilötyöskentelyn aikana. Hoitojakson prosessiin liittyen he kokivat, että heidän mielipiteitään kuunneltiin ja heitä huomioitiin ja tuettiin. Videopalautetyöskentelyn he kokivat lisäävän itsevarmuutta ja omaa osallisuuttaan vanhemmuudessa, auttavan heitä tiedostamaan sekä ymmärtämään omia toimintatapojaan.
- Kaksi kolmesta Pilotti II mukana olleesta äidistä koki saaneensa tukea yhteistyöstä verkoston kanssa.
- Yhden äidin kokemuksessa ryhmätyöskentelyyn ja yhden äidin kokemuksessa verkostotyöskentelyyn liittyi kuitenkin pettymyksiä ja tunnetta siitä, että ei tullut ymmärretyksi tai kuulluksi.

Arviointi:

- Arvioidaan asiaa tarkemmin loppuraportissa..

2.3 Tavoite 3. Työntekijöiden ja toimijoiden osaaminen ja palveluiden laatu varmistetaan turvaamalla pysyvä kehittämisrakenne lasten ja perheiden hyvinvointipalveluihin

Toimenpide: hankeen järjestämät, henkilöstön osaamista vahvistavat koulutukset

Lapsia, nuoria ja vanhempia työssään kohtaavien työntekijöiden ja toimijoiden osaamista on vahvistettu monitoimijaisilla koulutuksilla, konsultaatiomallien toteuttamisella ja työkokousten avulla. Hankkeessa toteutettu koulutus on selvitetty kohdassa 3.

2.3.1 Etelä-Savo

Toimenpiteet:

- Hanketyöntekijä osallistuu Mikkelin kaupungin päivähoidon henkilöstön koulutussuunnitteluun lapsiperheiden tulosalueella – tavoitteena on saada aikaan vuosittain toistettava luentosarja, johon jokainen päivähoidon työntekijä osallistuu jossain vaiheessa. Suunnittelutyöryhmä on kokoontunut 22.6 ja 4.8.2010. Koulutus käynnistyy lokakuun puolivälissä ja jatkuu keväälle 2011.
- Paikallisyhteistyön vahvistamiseksi luotiin ja ylläpidettiin yhteistyöverkostoja kunnallisten toimijoiden, järjestöjen, kolmannen sektorin, yksityisten palveluntuottajien ja hankkeiden välillä.
  - 7.5.2010 Varhaisen tuen verkosto, Mikkeli. Lappeteläinen
  - 10.5.2010 Etelä-Savon Lapsiperhetyön foorumi, Savonlinna, Vesterlin ja Lappeteläinen
  - 12.5.2010 Neuvottelu Kokemukset näkyviin - väkivaltatyön kehittäminen sijaishuollossa -hankkeen kanssa, Mikkeli, Lappeteläinen
  - 3.6.2010 Valtakunnallisen Puimala-hankkeen suunnittelu /STM ja THL, Helsinki. Vesterlin ja Lappeteläinen
  - 7.6.2010 Kokemukset näkyviin - väkivaltatyön kehittäminen sijaishuollossa – hankkeen ohjausryhmä, Pieksämäki, Lappeteläinen
  - 11.6.2010 Varhaisen tuen verkosto, Mikkeli, Vesterlin ja Lappeteläinen
  - 14.6.2010 Yhteistyöneuvottelu: Viola, Pela, Mikkelin kaupunki, Mikkelin seurakuntayhtymä ja Kaste-hanke, Mikkeli, Lappeteläinen
  - 17.6.2010 Neuvottelu Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa/ Lastensuojelun laatupäivien järjestäminen, Vesterlin ja Lappeteläinen
  - 22.6.2010 Etelä-Savon Kaste-hankkeiden verkostotapaaminen, Mikkeli, Vesterlin ja Lappeteläinen
  - 23.6.2010 Käynti Mikkeli-Yhteisössä, paikallisyhteistyön kehittäminen, Mikkeli, Vesterlin ja Lappeteläinen
  - 10.8.2010 Kuntaneuvottelu /Hirvensalmi, Vesterlin, Siren ja Lappeteläinen
  - 11.8.2010 Etelä-Savon Kaste-hankkeiden verkostotapaaminen, Mikkeli, Vesterlin, Siren ja Lappeteläinen
  - 13.8.2010 Neuvottelu Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa /Lastensuojelun laatupäivien järjestäminen, Vesterlin ja Lappeteläinen
  - 24.8.2010 Neuvottelu Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kanssa, Kasteen II-hankkeen toimintasuunnitelma ja kärkihankkeet, Vesterlin, Siren ja Lappeteläinen
  - 1.9.2010 Kokemukset näkyviin - väkivaltatyön kehittäminen sijaishuollossa – hankkeen ja Kasteen yhteistyöneuvottelu, Jyväskylä, Lappeteläinen
  - 15.–16.9.2010 Itä-Suomen sosiaali- ja terveystieteiden kehittämisspäivät, Mikkeli Etelä-Savon Kaste-hankkeiden esittäytyminen. Vesterlin, Siren ja Lappeteläinen
  - 22.9.2010 Varhainen avoin yhteistyö kunnassa – työkokous, Hirvensalmi, Vesterlin, Siren ja Lappeteläinen

- 23.9.2010 Lastensuojelun laatupäivät, Mikkeli, Vesterlin, Siren ja Lappeteläinen
- 27.9.2010 Kokemukset näkyviin - väkivaltatyön kehittäminen sijaishuollossa – hankkeen ja Kasteen yhteistyöneuvottelu, Mikkeli, Lappeteläinen
- Etelä-Savon sairaanhoitopiirin koordinoimassa kehittämissosiossa toteutettu koulutusprosessi on lisännyt ja parantanut palveluiden laatua. Tavoitteena on, että tämän sisältöinen koulutus järjestettäisiin koulutusorganisaatioiden toteuttamana eri lastensuojelun sektoreilla työskentelevien tarpeisiin myös jatkossa. Koulutusohjelmaa mallinnetaan mahdollista toistettavuutta varten.

2.3.2 Keski-Suomi

Toimenpiteet *Ehkäisevän työn, lastensuojelun avohuollon ja lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kehittäminen:*

Toimenpiteet:

- Pysyvän kehittämisrakenteen muodostamista on tuettu luomalla ja koordinoimalla kehittäjäverkostoja mm:
  - Turvallinen päivähoiton aloitus ja oma hoitajuus-verkosto (n. 40 työntekijää),
  - Kasvatuskumppanuuskouluttajaverkosto (25 kouluttajaa)
  - Kasvatuskumppanuuskoulutusten jälkeiset työmenetelmäohjausverkostot (n. 90 työntekijää).
  - ELS – ehkäisevän lastensuojelun työryhmän tavoitteena on edistää lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävää ehkäisevää työtä ja siihen liittyvää keskustelua
  - Keski-Suomen lastensuojelutyöryhmä
  - ÄIMA-työryhmä, äitiysmasennustyöryhmän tavoitteena on päivittää synnytyksen jälkeisen masennuksen hoitoonohjausprosessi ja rakentaa malli neuvolatyön asiakasvastaanotoilla tapahtuvaan ohjantaan sisältöineen sekä lisätä neuvolatyöntekijöiden ammattillista osaamista masennukseen liittyvissä asioissa mm. koulutuksen avulla.
  - Varhaisen tuen tiimi (Jyväskylä)
  - KALLE -työryhmä (Saarikka)
  - Perhetyön ohjausryhmä (Multia)
  - Keski-Suomen koulukuraattoreiden ja koulun sosiaalityötä tekevien kehittämisverkosto
  - Neuvolatyön ohjausryhmä (Jyväskylä) koostuu kuntasektorin, järjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan edustajista, jotka omalla osaamisellaan vastaavat neuvolatyön sekä perhevalmennuksen kehittämisestä, suunnittelusta ja toteutuksesta sekä toimivat yhteistyössä neuvolan asiakasraadissa kanssa
  - VaTu –työryhmä (Viitasaari)
  - Toukokuussa 2010 järjestettiin työkokous kuntien erityislastentarhanopettajille, jotka ovat avainasemassa moniammatillisen yhteistyön koordinoijina sekä varhaisen tuen osaamisen vahvistajina. Työkokous oli teemalla tutkimus varhaiskasvatuksen kehittämisessä, jolloin tutustuttiin viime aikaisiin erityispedagogiikan tutkimusalueen väitöstutkimuksiin. Yhtenä teemana oli erityistä tukea tarvitsevan lapsen osallisuus päivähoitoryhmässä.
- Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa työskentelevien ja toimivien henkilöiden osaamista on vahvistettu muun muassa varhaisen ja erityisen tuen tunnistamisessa ja tukitoimien toteuttamisessa järjestämällä työkokouksia ja konsultaatioita mm:

- Avohuollon kehittäjäsosiaalityöntekijä on koordinoanut lastensuojelun edunvalvontaa Keski-Suomessa ja osallistunut paikallisen edunvalvojaryhmän konsultaatiotapaamisiin elokuussa ja lokakuussa 2010. Lastensuojelun edunvalvonta oli yhtenä teemana Työkaluja lastensuojeluun -päivässä 2.9.2010. Mukana olivat Pelastakaa Lapset ry:n juristi Mirjam Araneva ja lastensuojelun edunvalvontahankkeen projektityöntekijä Milja Laakso Helsingistä.
- Edunvalvonta-asioissa avohuollon kehittäjäsosiaalityöntekijä on antanut konsultointitukea kuntien sosiaalityöntekijöille.
- Varhaiskasvatuksen kehittäjä on osallistunut pohjoisen Keski-Suomen kuuden kunnan (Karstula, Kannonkoski, Kivijärvi, Kyyjärvi, Kinnula ja Saarijärvi) konsultoivan erityislastentarhanopettajan konsultaatiotyön kehittämiseen tavoitteena tuottaa toimintamalli kuntien yhteisesti järjestetystä kelto-mallista.
- Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa työskentelevien ja toimivien henkilöiden osaamista on vahvistettu muun muassa varhaisen ja erityisen tuen tunnistamisessa ja tukitoimien toteuttamisessa järjestämällä koulutuksia:
  - Kasvatuskumppanuus -kouluttajakoulutus antaa osanottajille oikeuden ja valmiuden toimia kunnassa / seutukunnassa kasvatuskumppanuuden peruskurssien kouluttajina. Kunnissa toteutettava kasvatuskumppanuuden peruskoulutus koostuu kahdeksan päivän mittaisesta peruskurssista ja sitä seuraavasta työmenetelmäohjauksesta.
  - Dialoginen verkostotyö -koulutus vahvistaa osallistujien dialogisen verkostotyön valmiuksia ammattilaisten välillä sekä asiakastyössä. Koulutuksessa keskitytään erityisesti, lasten, nuorten ja perheiden kanssa tehtävään työhön varhaisen tukemisen ja korjaavan työn alueilla.
  - Riittävän hyvä varhainen vuorovaikutus -koulutus vahvistaa osallistujien valmiuksia vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen havainnointiin ja puheeksi ottoon sekä arviointiin moniammatillisessa verkostossa.
  - Lapset puheeksi -koulutuksessa paneudutaan lasten tukemiseen vanhemmuutta kunnioittaen.
  - Haastavasti käyttäytyvän lapsen ohjaamiseen ja kohtaamiseen (perhekouluverkosto) ja tehostettuun esiopetukseen suunnitellut koulutukset ovat toteutuneet huhtikuussa 2010
  - Lastensuojelulain implementointia on jatkettu järjestämällä lastensuojelun tarpeen selvityksen ja arvioinnin prosessikoulutus syksyllä 2010 moniammatillisesti lastensuojelun tehtävissä toimiville (ks. kohta koulutukset). Lisäksi lastensuojelulain uudistuksista on tiedotettu maakunnan sosiaalityöntekijöille sähköpostin välityksellä. Syksyllä 2010 lastensuojelulain sisältöjä on avattu päivähoiton työntekijöille Jyväskylässä ja Keuruulla.
  - FASD-koulutus 1.10.2010 lisäsi monialaisen osallistujaryhmän tietoisuutta raskauden aikaisen alkoholin käytön haitoista, hoidosta, ennaltaehkäisystä ja yhteistyöstä lapseen ja nuoreen liittyen. Osallistujia 70 hlöä.

Tulokset:

- Pysyvän kehittämisrakenteen muodostamista tukee Keski-Suomen lastensuojelutyöryhmän käynnistäminen uudelleen alueen lastensuojelutoimijoiden yhteiseksi foorumiksi. Lastensuojelutyöryhmä kokoontuu neljä kertaa vuodessa ja käsittelee ajankohtaisia lastensuojelun teemoja. Avohuollon kehittäjäsosiaalityöntekijä koordinoi ryhmän toimintaa. Lastensuojelutyöryhmässä on käsitelty toukokuussa 2010 lastensuojelutilanteita kunnissa ja lokakuussa 2010 mm. valvonta-asioita ja edelleen kuntien lastensuojelutilanteita. Työryhmän muistiot julkaistaan koskeverkossa.

- Avohuollon kehittäjäsosiaalityöntekijä on osallistunut edunvalvojen vertaistukipäivään Tampereella 7.9.2010. Hän on jäsenenä lastensuojelun edunvalvontahankkeen kehittämistyöryhmässä, joka on kokoontunut 29.9.2010.
- Avohuollon kehittäjäsosiaalityöntekijä on tukenut läheisneuvonpidon käytön juurtumista alueella aktiivisella tiedottamisella ja toiminnan koordinoinnilla. Läheisneuvonpidon tiedote on laadittu Sonette-yhteisöverkkoon ja siitä on tiedotettu alueen sosiaalityöntekijöille. Läheisneuvonpidon koollekutsujien verkosto on kokoontunut raportointikaudella 3.5.2010. Läheisneuvonpitomenetelmää esiteltiin työkaluja lastensuojeluun -työkokouksessa 2.9.2010.
- Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä (Master) käynnistyi Keski-Suomessa vuoden 2008 alussa ja sen käyttö oli aktiivista ensimmäisen vuoden ajan. Toisena vuonna ryhmän käyttö väheni kahden casen käsittelyyn. Avohuollon kehittäjäsosiaalityöntekijä on markkinoinut työryhmää maakuntaan. Hän on myös tehnyt ryhmän käytöstä kunnille kyselyn syksyllä 2009. Kyselyn tulosten pohjalta Master -ryhmän kehittämiseen koottiin työryhmä. Avohuollon kehittäjäsosiaalityöntekijä on toiminut kehittämistyöryhmän koollekutsujana. Ryhmä on kokoontunut raportointikaudella 17.9.2010. Masterin toimintaa esiteltiin 2.9.2010 järjestetyssä Työkaluja lastensuojeluun -päivässä, minkä jälkeen kunnat varasivat kaikki loppuvuoden konsultaatioajat.

Arviointi:

- Kehittäjäverkostot tukevat erinomaisesti perhepalveluverkostossa tehtävää kehittämistyötä. Verkostoissa tehdyn työn ansiosta esimerkiksi Jyväskylään ja Saarikan alueelle saadaan muodostettua pysyvä kehittämisrakenne ehkäisevään työhön.
- Tuloksia työmenetelmien ja konsultaatioiden käytön tukemisesta on todettavissa vähitellen. Lastensuojelun edunvalvontaa koskevat konsultaatiot ja edunvalvontahakemukset ovat lisääntyneet. Master-ryhmän kuvaaminen ja siitä tiedottaminen on tuottanut käytön tarpeen tunnistamisen kunnissa.

Toimenpiteet: *Sijaishuollon ja perhehoidon kehittäminen*

- Perhehoitajille on kohdennettu heidän osaamistaan vahvistavaa koulutusta työkokouksien merkeissä. Lisäksi heitä on tiedotettu ja tarjottu mahdollisuus osallistua muihin Lapset ja perheet Kaste-hankkeen ja muiden yhteistyötahojen järjestämiin koulutuksiin ja tilaisuuksiin.

Tulokset:

- Perhehoidon toimijoille järjestettiin raportointi aikana Onnistunut sijoitusprosessi koulutus 7.9.2010.
- Etelä- Savon hankealueella järjestettiin Hyvän perhehoidon peruspilarit koulutus päivät Mikkelissä 14.9 ja 12.10, jossa kehittäjäsosiaalityöntekijä oli suunnittelijana ja kouluttajana.
- Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen Kriisityön koulutukseen ohjattiin lyhytaikaista perhehoitoa antavia sijaisperheitä.

Arviointi:

- Perhehoitajat ovat antaneet hyvää palautetta oikea aikaisesta tiedottamisesta eri tapahtumista ja tilaisuuksista. Perhehoitajien on hyvin vaikea osallistua ns, virka-aikana järjestettäviin koulutuksiin.

2.3.3 Pohjois-Karjala

Lastensuojelun avohuollon kehittäminen

Toimenpiteet:

- Lastensuojelun avohuollon työntekijöiden osaamista on vahvistettu ja palveluiden laatu varmistettu jatkamalla opintopiirin toimintaa ja kehittämispäivillä.

Tulokset

- Lastensuojelutiimin kehittämispäivät 14.4.2010 (1/2 päivää), 7.5.2010, 16.6.2010 (1/2 päivää), 22.9.2010 (1/2 päivää) ja 1.10.2010. Kehittämispäivissä on yhdessä avohuollon työntekijöiden kanssa nimetty kehittämiskohteita sekä laadittu suunnitelma kehittämistyön etenemisestä ja vastuualueista lastensuojelun perhetyöntekijän/YAMK-opiskelija Sanna Sallisen johdolla.
- Lastensuojelutiimin opintopiirit kokoontuivat 21.5.2010, 7.6.2010 ja 13.9.2010. Opintopiireissä on ollut aiheena lähisuhdeväkivalta. Joensuun sosiaalitoimistolla 21.5. ja 7.6. pidetyissä opintopiireissä oli vierailevana kouluttajana Tuula Tiainen Viola – Väkivallasta vapaaksi ry:stä. Joensuun kehittämissyksikkö Kaaripihassa 13.9. pidetyssä opintopiirissä oli kertomassa toiminnastaan Leila Friis kriisikeskuksesta, Tuija Mustonen Helinä-hankkeesta, Jaana Rossinen rikosuhripäivystyksestä sekä Annu Ikonen, Anja Leskinen ja Titta Patina Turvakodista.

Arviointi

- Kehittämispäivistä ja opintopiireistä on kerätty suullista palautetta osallistujilta.

Perhehoidon kehittäminen

Toimenpiteet ja tulokset:

- Sijaishuollon toimijoiden ja työntekijöiden sekä muiden toimijoiden osaamista on vahvistettu järjestämällä Pilottikoulutus, muita koulutuksia ja vierailukäynti.
- 10.9.2010 Saara Salo Kiintymyksen edistäminen arjessa
- 21.4.2010 Päihdekoulutus
- 1.10.2010 Joensuun seudun sijaishuoltotoimiston kehittämispäivä, 6 osallistujaa.

Arviointi:

- koulutuksista on kerätty palautetta, palaute on ollut pääsääntöisesti myönteistä.

Kotisairaalatoiminnan kehittäminen

Toimenpiteet:

- Perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen työntekijöiden kanssa vaihdetaan kokemustietoa ja materiaalia asiakasyhteistyössä.
- P-K:n tiimin kanssa on järjestetty yhteinen koulutuspäivä perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen, järjestöjen ja erikoissairaanhoidon työntekijöille.
- Yhteistyötä Itä- ja Keski-Suomen Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishankkeen työntekijöiden kanssa jatkettu.
- Kotisairaalatoimintaa on esitelty Honkalampisäätiön Lapsen kuntoutuksen foorumissa 6.5.2010.

2.3.4 Pohjois-Savo

LapsiKuopio -osahanke

Toimenpiteet:

- Osahankkeen tulosten / tuotosten esittely – ja / tai koulutustilaisuudet ovat edenneet suunnitelmien mukaisesti keskiössä varhaisen tuen mallien ja työmenetelmien jalkauttaminen ja edelleen kehittäminen. Esittely -/ koulutustilaisuuksiin on osallistunut n. 1 800 työntekijää. Osa on osallistunut useampaan koulutukseen. Kooste alla olevassa taulukossa.

Tuloksen / tuotos ja sen esittely- ja / tai koulutustilaisuus	Tilaisuudet ja osallistujat	Osallistujamäärä
<p>Varhaiskasvatussuunnitelman prosessinomainen toimintamalli</p> <p><i>Koulutuksissa ohjeistettu henkilöstöä ja esimiehiä myös Puhelinkonsultaatiopalvelun ja Varhaisen tuen käsikirjan käyttöön</i></p> <p><i>Liitteessä 5. Vasu- koulutuksiin osallistuneiden alustavia palautekohteja</i></p>	<p>11 tilaisuutta → päiväkotien hoito- ja kasvatushenkilöstö ja esimiehet</p> <p>5 tilaisuutta → perhepäivähoitajat ja esimiehet</p> <p>1 tilaisuus → avoimet varhaiskasvatuspalvelut ja esimiehet</p> <p>1 tilaisuus → päiväkotien laitoshuoltajat</p> <p>2 tilaisuus → yksityisten päiväkotien hoito- ja kasvatushenkilöstö ja esimiehet</p> <p>1 tilaisuus → Kuopion kaupungin sosiaali – ja terveystoimen terapeutit, varhaiskasvatuspalvelujen keltot, yksityiset terapeutit, Kys:n terapeutit, oppilaitosten edustajat</p>	Yhteensä n. 860 osallistujaa
<p>Varhaiskasvatussuunnitelman prosessinomainen toimintamalli → ryhmävasun käyttöönotto sisältäen arviointikyselyn. <i>Kyselyn tulokset valmiina 25.10.</i></p> <p><i>Koulutuksissa ohjeistettu henkilöstöä ja esimiehiä myös Puhelinkonsultaatiopalvelun ja Varhaisen tuen käsikirjan käyttöön</i></p>	<p>34 tilaisuutta / päiväkodin kehittämispäivä → päiväkotien hoito- ja kasvatushenkilöstö ja esimiehet</p> <p>1 tilaisuus / perhepäivähoidon kehittämisiltat → perhepäivähoitajat ja esimiehet</p>	<p>n. 350 osallistujaa</p> <p>n. 25 osallistujaa</p>
Uusien kuulontutkimusohjeiden ja erityisasiantuntijoiden laatiman tietomateriaalin jalkauttaminen neuvoloissa	5 tilaisuutta → lastenneuvoloiden terveydenhoitajat	32 osallistujaa
<p>Lasten määräraikaistarkastuksissa (0-6v.lasten) lastenneuvoloissa käytettävä ohjekansio, seulontaohjeiden jalkauttaminen ja uusien seulontavälineiden esittely</p>	<p>5 tilaisuutta → terveydenhoitajat, terveydenhoidon apulaisosastonhoitaja</p> <p>1 tilaisuus → apulaisylilääkärit, lasten lääkäri</p> <p>1 tilaisuus → terveystoimen johtaja</p>	<p>n. 40 osallistujaa</p> <p>4 osallistujaa</p> <p>1 osallistuja</p>

	2 tilaisuutta → uudet terveydenhoitajat 1 tilaisuus → Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveystoimen terapeutit	5 osallistujaa 10 osallistujaa
Sähköiseen muotoon tuotettu tietomateriaali → työvälineitä terveydenhoitajien, neuvolalääkäreiden ja perheiden käyttöön	1 tilaisuus → lastenneuvoloiden terveydenhoitajat, neuvoloissa sijaistavat kouluterveydenhoitajat 1 tilaisuus → terveystoimen johtaja 1 tilaisuus → apulaisylilääkärit, lastenlääkäri 1 tilaisuus → Kuopion kaupungin sosiaali – ja terveystoimen terapeutit, varhaiskasvatuspalvelujen keltot, yksityiset terapeutit, Kys:n terapeutit, oppilaitosten edustajat 1 tilaisuus → Kuopion kaupungin sosiaali – ja terveystoimen terapeutit 2 tilaisuutta → uudet työntekijät 1 tilaisuus → uusi erikoislääkäri	n. 40 osallistujaa 1 osallistuja 4 osallistujaa 27 osallistujaa 10 osallistujaa 5 osallistujaa 1 osallistuja
4-vuotiaan lapsen vanhemmat - neuvola-päivähoito tiedonsiirtolomake <i>Esittelytilaisuus kunnallisille perhepäivähoitajille toteutetaan marraskuussa 201, osallistujia n. 80</i>	12 tilaisuutta → terveydenhoitajat, päivähoiton henkilöstö	170 osallistujaa
Neuvolan ja päivähoiton yhteistyösopimuksen päivitys. <i>Uutena sosiaalityöntekijöiden osallistuminen alueelliseen yhteistyöhön sekä sähköisen resurssikalenterin käyttöönotto.</i> Neuvolan ja päivähoiton yhteistyösopimuksen mukainen toiminta perehdyttämiskierros → aiheena sosiaalityöntekijöiden osallistuminen alueellisiin yhteistyöryhmiin sekä resurssikalenterikoulutus	1 tilaisuus → terveydenhoitajat, päiväkotien johtajat / perhepäivähoidon ohjaajat, keltot, alueellisen sosiaalityön esimiehet 4 tilaisuutta	n. 70 osallistujaa n. 30
Huoli puheeksi - kaupunkitasoisen koulutus	2 tilaisuutta → Kaupungin eri hallintokuntien esimiehiä 1 tilaisuus → Kaupungin eri hallintokuntien työntekijöitä 4 alueellista tilaisuutta → lastenneuvoloiden, varhaiskasvatuspalveluiden ja sosiaalityön henkilöstöä. <i>Koulutus toteutetaan loka – joulukuussa 2010.</i>	n. 20 14 <i>Koulutus toteutetaan loka – joulukuussa 2010.</i> n. 100

Lapsikuopio- hankkeen tulosten esittelytilaisuus	1 tilaisuus → Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelujen ja varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelukeskuksen työntekijöitä, KYS:n työntekijöitä, poliittisia päättäjiä, Savonia amk:n lehtoreita, Kuopion yliopiston työntekijöitä, Karttulan ja Tuusniemen sosiaali- ja terveyspalvelujen ja varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelukeskuksen työntekijöitä. <i>Tilaisuudessa koottiin palaute, jonka kooste julkaistaan hankkeen loppuraportissa.</i>	113 osallistujaa
--	--	------------------

Arviointi

- Lapsikuopio -osahankkeen tulosten / tuotosten esittely- ja / tai koulutustilaisuuksissa on koottu arviointitietoa uusien työmenetelmien ja toimintatapojen jalkautumisesta ja niiden käyttöönotosta. Koonnit arvioinneista ja palautteista valmistuvat syksyn 2010 aikana. Koosteet julkaistaan hankkeen loppuraportissa. Myös Huoli puheeksi -koulutuksista ja verkostokokouksista on koottu palautteet joiden koosteet julkaistaan hankkeen loppuraportissa.
- Lapsikuopio -osahankkeen seuranta- ja johtoryhmän jäsenet sekä hankkeessa työskennelleet asiantuntijat ovat antaneet palautteet hankkeen kokonaistavoitteiden toteutumisesta suhteessa Kaste-ohjelman tavoitteisiin. Kooste itsearviointeista kuvataan hankkeen loppuraportissa.

Alustavissa keskusteluissa Lapsikuopio -hankkeen johtoryhmän kanssa on jatkosta sovittu niin, että uudet toimintamallit ja työkäytännöt sisältyvät tulevaisuudessa mm. vuosikelloihin, toimintasuunnitelmiin, kehityskeskusteluihin sekä perehdyttämisohjeisiin.

Katse lapseen -hanke

Toimenpiteet:

- Alueellisten palveluiden ja kehittämisyhteistyön vakinaistamiseen tähtäävät vakinaistamissopimukset on lähetetty kuntien käsiteltäviksi syksyllä 2010.
- Henkilökohtaisia kuntatapaamisia, joissa yksikön työntekijä on mennyt tapaamaan kuntien lastensuojelun työntekijöitä heidän paikallisiin palaverihinsaan, on toteutunut yhteensä 12 tapaamista yhdeksässä eri kunnassa eri puolella Pohjois-Savoa.
- Mentorointiprosessit on aloitettu tekemällä sopimus, jota ovat olleet allekirjoittamassa perhehoitaja / perhehoitajat, mentori ja sosiaalityöntekijä. Mentointiprosessin puolivälissä on pidetty yhteinen välipalaveri ja lopussa päätöspalaveri.
- Tuki- ja sijaisperheiden seudullisten vertaistapaamisten organisointi syksyin keväin viidelle eri seutukunnalle ja niistä tiedottaminen on saanut pysyvän muotonsa. Ryhmiä on ohjannut perhehoidon kehittäjä Tuija Raitanen yhteistyössä ohjaajaparin kanssa. Toinen ohjaaja on saanut palkkion Kuopion kaupungilta, sillä tapaamisiin osallistuu perheitä, jotka hoitavat myös Kuopion kaupungin sijoittamia lapsia.
- Palveluiden laadun vahvistamiseksi ja varmistamiseksi on järjestetty koulutuksia, joiden osallistujajoukko on ollut moniammatillinen; tuki- ja sijaisvanhempia, sosiaalityöntekijöitä, perhetyöntekijöitä sekä yksityisiä lastensuojelupalvelujen tuottajia sekä muiden sidosryhmien edustajia. Koulutuksilla on pyritty vastaamaan alueelta tulleisiin ajankohtaisiin tarpeisiin.

- Perhehoitoon! -kehittämisaamupäivä järjestettiin hankekuntien päätöksentekijöille, lastensuojelun viranhaltijat sekä muille yhteistyökumppaneille välittämään Kotkan ja Oulun kaupunkien perhehoidon vahvistamisen malleja, joissa henkilöresursseja on siirretty perheiden ja sijoitusten tukemiseen.
- Perhehoidon vahvistamiseksi on tehty rekrytointityötä pohjoissavolaisissa tapahtumissa seuraavasti:

Ajoissa kotiin. Tuki- ja sijaisperheiden rekrytointia, Vekara Varkaus	17.6.2010	17.6.2010		3,00		
Ajoissa kotiin. Tuki- ja sijaisperheiden rekrytointia, Varkauden maaseutu	22.8.2010	22.8.2010		4,00		
Ajoissa kotiin. Tuki- ja sijaisperheiden rekrytointia, Uneton yö. Siilinjärvi	3.9.2010	3.9.2010		3,00		
Ajoissa kotiin. Tuki- ja sijaisperheiden rekrytointia, Kuopion maraton	4.9.2010	4.9.2010		3,50		
Ajoissa kotiin. Tuki- ja sijaisperheiden rekrytointia, Rautalammen Pestuur	11.9.2010	11.9.2010		3,50		
Ajoissa kotiin. Tuki- ja sijaisperheiden rekrytointia, Vesannon syysävväys	17.9.2010	17.9.2010		7,00		

Tulokset:

- Kuntatapaamiset ovat vahvistaneet tiedon kulkua ja dialogisuutta kuntien ja kehittämissyksikön välillä. Keskinäisissä keskusteluissa on tutustumisen lisäksi voitu pohtia kunnan tarpeita ja yksikön mahdollisuutta tarjota ammatillista osaamistaan.
- Sosiaalityöntekijän mukanaolo mentorointiprosessissa sopimukseteko-, tarkistus- ja päätösvaiheessa varmistaa, että mentoroinnin tarpeellisuus, tavoitteet sekä pelisäännöt ovat sijoittajatahonkin tiedossa. Toimintatapa varmistaa mentoroinnin juurtumisen perhehoidon pysyväksi tukirakenteeksi.
- Raportointijakson aikana on toteutunut yhteensä 10 avointa tuki- ja sijaisperheen seudullista vertaistapaamista; viisi loppukevällä ja viisi alkusyksyllä.
- Perhehoitoon! -kehittämispäivässä valtakunnalliset perhehoidon edelläkävijät, sijaishuollon johtaja Raija Lappalainen Kotkasta ja palveluesimies Anne-Maria Takkula Oulusta esittelivät organisaatioissaan toteutettua onnistunutta rakenneuudistusta laitoshoitopainotteisuudesta lasten ja nuorten perhehoitoon. Vuoropuhelu toteutui Oulun suuntaan videovälitteisesti.
- Rekrytointitilanteissa on jaettu kiinnostuneille tietoa tuki- ja sijaisperhetoiminnasta sekä Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön toiminnasta suullisesti ja esitteitä jakamalla. Kuntien sosiaali- ja perhetyöntekijät ovat mahdollisuuksiensa mukaan olleet järjestely- ja tiedottamiskumppaneina Ajoissa kotiin -rekrytointitilanteiden toteuttamisessa.

Arviointi:

- Kuntatapaamisia on pidetty hyvinä ja sujuvina tapoina lisätä tuttuutta ja tietoa kuntien mahdollisuuksista saada ammatti- ja työparia apua yksiköstä. Kuntatapaamisten on toivottu jatkuvan, koska työntekijät vaihtuvat kunnassa usein.
- Kuntien sosiaalityöntekijöiltä on tullut kiittävää palautetta siitä, että tuki sekä mentoroinnissa että vertaistapaamisissa tulee perheiden lähelle eikä vaadi isoja erityisjärjestelyjä. Perheet ovat kiittäneet mahdollisuutta verkostoitua seutukunnan muiden perhehoitajien kanssa. Myönteistä palautetta on tullut myös kokoontumisten ajankohdista; joka toinen kokoontuminen on aamupäivällä ja joka toinen ilta-aikaan.
- Mentoroinnista, vertaistapaamisista ja koulutuksista on kerätty palautetta ja sen pohjalta käytänteitä muokattu tarpeita vastaaviksi.

Tutki ja Turvaa -osahanke (KYS)

Toimenpiteet

- Sairaanhoidopiiri tarjoaa lastenpsykiatrian työntekijöille mahdollisuuden jatkuvaan ammatilliseen kouluttautumiseen.

- Tutki ja Turvaa – mallin mukainen työskentelytapa on tarkoitus vakiinnuttaa osaksi lastenpsykiatriasta avotyötä ja kouluttautua tarpeen mukaan kiintymyssuhdeongelmien hoitoon.
- Jatkuva työn kehittäminen tapahtuu kouluttautumisen ja yhteisten koulutusten lisäksi moniammatillisten työryhmien suunnittelu- ja kehittämispäivien turvin.

2.4 Tavoite 4. Lasten ja perheiden ennaltaehkäisevien ja varhaisen tuen palveluiden vaikutusta lastensuojelun kustannuksiin seurataan taloudellisella arvioinnilla

2.4.1. Etelä-Savo

Käynnistetty neuvottelut Sosiaalitalouden tutkimuslaitoksen kanssa 18.1.2010 taloudellisesta arvioinnista. Resurssipulasta johtuen ei voitu toteuttaa.

2.4.2 Keski-Suomi

Toimenpiteet ja tulokset:

- Lasten ja perheiden ennaltaehkäisevien ja varhaisen tuen palveluiden kehittämiseksi on jatkettu moniammatillisen kasvatuskumppanuuden eli lastensuojelun, perhetyön ja päivähoiton yhteistyön kehittämistä. Kehittämistyö on perustunut tarpeeseen tehostaa lastensuojelun, perhetyön ja lastensuojelun yhteistyötä, luoda puitteet tavoitteellisemmalle ja säännöllisemmälle yhteistyölle lasten ja perheiden palveluiden parantamiseksi sekä asiakasprosessien kehittämiseksi. Lisäksi on koettu tarvetta päivittää yhteistyössä käytetty yhteistyölomake ja tehostaa sen käyttöä. Pilotissa tuotettua ja edelleen työstettyä materiaalia on jaettu Jyväskylän päivähoiton, perhetyön ja lastensuojelun käyttöön, muihin kuntiin ja toimintamallin käyttöönottamiseksi jatketaan koulutuksia syksyllä 2010. Lastensuojelun ja päivähoiton yhteistyöpilotin juurruttamisella ja levittämällä otaksutaan olevan myös taloudellisia vaikutuksia. Oikea-aikaisella varhaisella ja ehkäisevällä toiminnalla uskotaan olevan vaikutuksia myös lasten hyvinvoinnin parantamisessa. Jyväskylän kaupungin lastensuojelun ja päivähoiton pilotissa mukana olleiden kertoman mukaan yhteydenottoja ja muita kontakteja on ollut pilotoinnin jälkeen enemmän kuin aikaisemmin. Tämä todennäköisesti nopeuttaa lapsen ja perheen saamaa tukea ja apua ja siten vähentää myös kalliimpia myöhempiä kustannuksia.
- Perhetyön vahvistumisella ja kehittämisellä uskotaan olevan vaikutuksia siihen, että perheet saavat tarvitsemansa tuen varhaisemmin ja oikea-aikaisesti. Saarikan alueella, Multialla ja Konnevedellä perheillä on mahdollisuus saada tukea ennen kuin ongelmat syvenevät. Perhetyöstä pidetään tilastoa ja asiat dokumentoidaan tarkasti. Näiden tilastojen myötä voidaan tehdä karkeita laskelmia lastensuojelun kustannuksista.
- Jyväskylän lastensuojelun ja päivähoiton pilotissa mukana olleiden kertoman mukaan yhteydenottoja ja muita kontakteja on ollut pilotoinnin jälkeen enemmän kuin aikaisemmin. Tämä todennäköisesti nopeuttaa lapsen ja perheen saamaa tukea ja apua ja siten vähentää myös kalliimpia myöhempiä kustannuksia.
- Päivähoiton työntekijöitä on ohjattu Jyväskylässä ja Keuruulla varhaiseen tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja tukemiseen, mikä ehkäisee perheiden ongelmien kasaantumista ja edistää lasten ja perheiden hyvinvointia.

2.4.3 Pohjois-Savo

Toimenpiteet:

- Kuntien vetäytyttyä luovuttiin Kuntamaisema Oy:n kanssa suunnitellusta palveluiden taloudellisen arviointitiedon keruusta.

Tulokset:

- Kuntamaisema Oy on palauttanut maksetut rahat

Arviointi:

- Kuntien talouden suunnittelua ja arviointia määrittävät lakisääteisten välttämättömien tehtävien suorittaminen. Talouden seuranta toteutuu pääsääntöisesti kuntakohtaisten talousarvioiden tahdissa.

2.5 HANKKEESSA TEHTÄVÄ OPISKELIJAYHTEISTYÖ

Hankemaakuntien oppilaitoksiin on oltu yhteydessä opiskelijayhteistyön käynnistymiseksi mm. opiskelijoiden hankkeessa suorittamien projektiopintojen ja opinnäytetöiden merkeissä. Oppilaitosten edustajia on jäsenenä hankkeen maakunnallisissa johtoryhmissä.

ETELÄ-SAVO

Hankkeessa on aloittanut harjoittelun varhaiserityisopettajaksi Jyväskylän yliopistossa opiskeleva Oona Korja. Hän tekee myös pro gradu tutkimuksensa Juvan varhaisen tuen ryhmän pilotoinnista. Hanketyöntekijä on mukana *Hetki molemmille* – pilottiin osallistuvien opiskelijoiden ohjauksessa. Myös ”Mulla on asiaa” – hankkeen toteuttamiseen tarvitaan opiskelijayhteistyötä.

- Tapaaminen Oona Korjan kanssa ja ohjauksesta sopiminen 21.6.2010, Mikkeli
- Sosionomi- opiskelijoiden haastattelut Hetki molemmille - pilottiin 30.9.2010, Mikkeli
- (Sosionomi-opiskelijat Mikko Kiesiläinen, Jukka Suihkonen, Sara Romo, Riikka Huttunen, Mikkelin ammattikorkeakoulu)

KESKI-SUOMI

22.3. – 22.6.2010 Merja Kerola; Kasvatustieteen kandidaatti; Jyväskylän Yliopisto; Kasvatustieteen maisterin harjoittelu.

19–23.6.2010 Laura Vainionkulma, Sari Jaatinen, Mari Karhula, Janika Vähäkangas, Minna Vainiontaus, Mari Lampinen (Jyväskylän ammattikorkeakoulu) olivat perhehoitajien omien ja sijoitettujen lasten leirillä ohjaajina. Hanke maksoi heidän matkakulunsa ja majoituksensa.

22.2.–10.5.2010, Heli Kasurinen Jyväskylän yliopisto Kasvatustieteiden laitos, varhaiskasvatuksen yksikkö varhaiskasvatuksen asiantuntijuusharjoittelu, kahden kuukauden työaika n. 150 t.

3.5.–18.6.2010 Liisa Sääsilahti Jyväskylän yliopisto Kasvatustieteiden laitos, varhaiskasvatuksen yksikkö, varhaiskasvatuksen asiantuntijuusharjoittelu maisteriopiskelija, 2 kuukauden työaika n. 150 tuntia.

17.8.–15.10.2010 Susanna Nummi, Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden laitos, maisteriopintojen loppuharjoittelu 2 kuukautta.

POHJOIS-KARJALA

1.9.–30.11.2009 Ritva Kuivalainen ja Sonja Thil Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

18.10.2010–31.10.2010 Rantonen Sanni, Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

1.3.–31.5.2010, Maria Korkatti ja Iina Tolvanen, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

1.1.–31.10.2010, Sanna Sallinen, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

POHJOIS-SAVO

28.9.–6.11.2009 Laura Vauhkonen, Savonia ammattikorkeakoulu

2.11.2009–4.1.2010 Anu Vainikainen, Kuopion yliopisto

15.2.–19.3.2010 Henna Rabinä-Lehti Savonia-ammattikorkeakoulu

18.1–18.3.2010 Annika Styhr, LapsiKuopio -hanke, Jyväskylän yliopisto.

Hankkeen kehittämisalueista tehtävät opinnäytetyöt:

Tekijä/t	Opinnäytetyön nimi tai aihe	Oppilaitos	Vuosi
sh Mari Viinikainen	Yöhoitojaksolla Perhokaksiossa	Kiikkukoulutuksen lopputyö, Lappeenranta	2009-2010 (valmis)
Ritva Kuivalainen, Sonja Thil	Lastensuojelun perhehoitajien kokemuksia vertaistuesta	Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu	2010 (valmis)
Anna Lehtinen	Välineitä neuvolan perhetyöhön	Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Hyvinvointiyksikkö, sosiaali- ja terveysala	2010 (valmis)
Marika Huhtanen	Perheeseen sijoitetun lapsen kiintymisen sijaisperheeseen perhehoitajan näkökulmasta	Seinäjoen ammattikorkeakoulu	2010 (valmis)
Merja Kerola	"No kyl mä piän sitä sillee niinku siskona" Sijaissisaruu perheen biologisen lapsen kokemana.	Jyväskylän Yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, sosiaalityö.	2010 (valmis)
Marja Pöllänen Vauhkonen Laura	Voimavarakeskeisyys lastensuojelun perhetyössä lasten ja vanhempien kokemana Pielavedellä	Savonia-AMK lisälmen yksikkö	2009 (valmis)
Muona Minna Hyvärinen Ulla-Riikka	"JOS SE OIS TYTTÖ, NIIN SISKOKS TAI JOS SE OIS POIKA, NIIN VELJEKS" PRIDE-valmennuksessa olevien perheiden biologisten lasten valmistautuminen sijaissisaruteen	DIAK Pieksämäki	2010 (valmis)
Mahonen Annu	Moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä lastensuojelun sosiaalityön tukena	Kuopion yliopisto	2009 (valmis)
Korhonen Päivi-Saarai	Mitä sijais- ja tukiperheinä toimimisesta kiinnostuneiden motivaatiolle jatkaa prosessia tapahtuu?	Savonia-AMK lisälmen yksikkö	2009 (valmis)
Koistinen Heini Kolehmainen Heidi	Sijaisvanhemmiksi ryhtymisen motiivit ja tuen tarve – Perhehoitajien rekrytointihanke 2008	Savonia-AMK lisälmen yksikkö	2009 (valmis)
Mustonen Sirpa Rabinä-Lehti Henna	Oikeus vapaaseen sijaisvanhempien tukena	Savonia-AMK lisälmen yksikkö	2010
Ritva Kuivalainen ja Sonja Thil	Voimavaroja ja vertaistukea lastensuojelun perhehoitoon - koulutusprosessi.	Pohjois-Karjalan Amk	2010 (valmis)
Anne Sormunen ja Anne Tikkanen	Voimavaroja ja vertaistukea lastensuojelun perhehoitoon osallistuvien miesten näkökulmasta.	Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu	kevät 2010
Reetta Hirvonen	Kotisairaalakäsittelyn määrittely (teoreettinen) ja kehittämisiltapäivän järjestäminen kotisairaalaan tekeville työntekijöille (toiminnallinen).	Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, Yhteisöpedagogi/sh-opiskelija	kevät/syyskuu 2010

3. SELVITYS HENKILÖSTÖN JA ASiantuntijapalveluiden Käytöstä

Selvitys asiantuntijapalveluista (paljonko sisältävät palkkoja) on erillisessä liitteessä.

LapsiKuopio -osahankkeeseen oli varattu määrärahat alkuopetuksen asiantuntijalle ja lasten mielenterveystyön asiantuntijalle. Alkuopetuksen asiantuntijahakukuulutus suoritettiin kahdesti vuonna 2009 sisäisenä hakumenettelyinä (toukokuu ja elokuu) Lastenmielenterveystyön asiantuntijahakukuulutusta ei suoritettu, koska aiemmin keväällä 2009 kaksi henkilöä oli mukana osahankkeessa osallistuen yhteen työkokoukseen ja maakunnalliseen tiimiin sekä kahteen kehittämistilaisuuteen. Sekä lasten mielenterveystyön- että alkuopetuksen asiantuntijatehtäviin ei saatu työntekijöitä. Henkilöstömenoihin varattuja määrärahoja käytettiin varhaisen tuen materiaalin jalkauttamiseen.

Asiantuntijaselvityslitteen lisäksi hankkeessa (kirjautuneet palkkoihin, hankkeen pääkustannuspaikalle) on työskennellyt kokoaikaisesti projektipäällikkö Jaana Kemppainen ja Keski-Suomen osahankkeessa kehittäjäterveydenhoitajana Merja Halonen, ehkäisevän työn kehittäjänä Marja-Leena Huisko, kehittäjäsaaraanhoitajana Markku Mäkinen, kehittäjäsosiaalityöntekijänä Pirjo Selin, kehittäjäsosiaalityöntekijänä Riitta Siekkinen, varhaiskasvatuksen kehittäjänä Paula Korkalainen (30.6.2010 saakka) ja projektityöntekijänä Pirjo Santanen 1.9.–30.9.2010. Osa-aikaisella (50 %) työpanoksella Keski-Suomessa on työskennellyt varhaiskasvatuksen kehittäjänä Merja Adenius-Jokivuori ja 44,83 % työajalla (16,25 h / vko) toimistosihteerinä Sannamari Matalalampi 19.4.–31.10.2010.

Hankkeessa työskentelevän henkilöstön lisäksi osahankkeet ovat ostaneet koulutuksiin, ryhmiin tai tilaisuuksiin liittyvää asiantuntijapalveluita seuraavasti:

Etelä-Savo

Jari Sinkkonen 5.5.2010, Aulikki Kananoja 20.5.2010, Jukka Mäkelä 9.6.2010 ja 10.9.2010
Lastensuojeluprosessimallinnus Jukka Mäkelä ja Timo Harrikari 24–25.5.2010

Pohjois-Savo

Tutki ja Turvaa - hoitomallin käytännön toteutukseen konsultointia 29.4. 20.5. ja 10.6.2010
– L-audito Oy/ Anna-Maija Leiman

Ylisukupolvisuus perheen ja vanhemmuuden voimavarana ja ongelmana 27.3.2010

Kiintymyssuhdekonsultaatio PT-Kustannus

Videoneuvotteluyhteyksien konsultointi, Arctic Connect Oy

Selvitys tuomioistuimelle lapsen huoltoon, asumiseen ja tapaamisiin liittyvissä asioissa, laatija Raija Väänänen, Siilinjärven kunta, Väänänen Raija, 2585,37

Moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä, Mirjami Araneva, Pelastakaa Lapset ry

Moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä, Mirjami Araneva, Pelastakaa Lapset ry

Keski-Suomi (kirjautuneet hankkeen pääkustannuspaikalla palkkoihin)

18.1., 15.3., 29.3., 31.5.2010 Piia Hannuksela (Intu-ryhmässä lastenhoitajana)

18.1., 19.4., 26.4., 17.5., 15.3.2010 Lotta Markkanen ((Intu-ryhmässä lastenhoitajana)

11.2.2010 Nuorten perhehoidon rekrytointi-info, Anna-Liisa Huttunen 11.3.–25.5.2010 (yht. 72 h) Kasvatuskumppanuuskoulutus, Markku Hokkanen

29.3., 19.4., 17.5. ja 31.5.2010 Perhehoidon intensiivisen tuen ryhmä, Tuula Vilokkinen-Saxlund

12.4.2010 Tehostetun esiopetuksen iltapäivä, Anna-Maija Poikkeus

19.4. ja 26.4.2010 Ellen Hannuksela (Intu-ryhmässä lastenhoitajana)

10.5.2010 Kaija Luoma: Lapset puheeksi -koulutus

12.5. ja 26.5.2010 Marianne Savio: Riittävän hyvä varhainen vuorovaikutus -koulutus
 17.5.2010 Toimintaohjetyöryhmä, Tuula Vilokkinen-Saxlund
 17–18.5, 7-9.6.2010, 30.8.2010 Kasvatuskumppanuus kouluttajakoulutus Anu Kullberg
 17–18.5, 7-9.6.2010, 30.8.2010 Kasvatuskumppanuus kouluttajakoulutus Marja Kaskela
 20.5.2010 Anna-Liisa Heikinheimo: Kehittämistyön konsultointi (palkkio)
 20.5.2010 ELTOjen maakunnallinen työkokous, Kristiina From
 20.5.2010 ELTOjen maakunnallinen työkokous, Helena Sume
 20.5.2010 ELTOjen maakunnallinen työkokous, Riitta Viitala
 23.5.2010 ELS-verstaan logon suunnittelu, Jyrki Pitkänen
 31.5.2010 Selina Hannuksela (Intu-ryhmässä lastenhoitajana)
 12.8.2010 Tuula Vilokkinen-Saxlund: Intensiivisen tuen mallinnus
 16.8. ja 23.8.2010 Merja Kerola: Pienten sijoitettujen lasten ryhmä INTU-ryhmän aikana
 27.8. ja 7.9.2010 Tuula Vilokkinen-Saxlund: Lastensuojelun onnistunut sijoitusprosessi
 koulutus suunnittelu ja toteutus.
 28.8. ja 25.9.2010 Merja Kerola: Sijaissisaruu kehittäjätyöryhmä
 1.9. ja 11.10.2010 Tuula Vilokkinen-Saxlund: Perhehoidon toimintaohjeen
 asiantuntijajäsen
 8.9.2010 Lasten osallisuuden tunnistaminen ja siihen vaikuttaminen, Jyrki Reunamo

4. SELVITYS HANKKEESSA TOTEUTETUSTA KOULUTUKSESTA

4.1. Hankkeen järjestämät koulutukset

Etelä-Savo

5.5.2010 Turvattomien kiintymyssuhteiden ja traumojen vaikutukset lapsen ja nuoren mielenterveyteen ja lastensuojelun toimintaan. Pelastakaa lapset ry:n ylilääkäri Jari Sinkkonen, Mikkeli. Koulutukseen osallistui 130 perusterveydenhuollon-, koulutoimen-, lastensuojelun-, sosiaalityön-, psykiatrian-, sosiaalitoimen perhetyön-, ja sijaishuollon henkilöstöä.

20.5.2010 Lastensuojelun ja psykiatrian raja- ja risteysalue ammatillisen ja organisatorisen yhteistyön areenana. Sosiaalityön ja terveydenhuollon rajapintaa käsittelevässä päivässä kouluttajina toimivat YTM. Aulikki Kananoja ja lastenpsykiatrian ylilääkäri Anita Puustjärvi. Koulutukseen osallistui 65 perusterveydenhuollon-, lastensuojelun-, sosiaalityön-, psykiatrian-, sosiaalitoimen perhetyön- ja sijaishuollon henkilöstöä.

9–10.9.2010 Omin Jaloin -koulutus, Mikkeli. Kyseessä on ehkäisevän lastensuojelun menetelmä, joka kehitettiin Lohjalla osana Lapsen ääni -hanketta. Koulutus toteutettiin hankkeiden välisenä yhteistyönä ja kouluttajina toimivat projektityöntekijä Maikki Arola sekä erityisnuorisotyöntekijä Mia Salminen Lohjalta.

9.9.2010 Nuoren kohtaaminen, työskentely ja vuorovaikutus nuoren kanssa. Kouluttajana toimi Laura Jämsä. Koulutus kohdennettiin kaikille nuorten kanssa toimijoille ja paikalla oli kouluterveydenhoitajia, kuraattoreja ja nuorisotoimen työntekijöitä.

14.9.2010 Mikkeli, Perhehoidon peruspilarit työkokous, kouluttajana Lapset ja perheet Kaste Keski-Suomen osahankkeen työntekijä yhdessä Perhehoitoliiton kanssa, edustus maakunnan seitsemästä kunnasta.

Huolen puheeksiotto -koulutukset eri muodoissaan, kts varhainen puuttuminen

Keski-Suomi

10.5.2010 Lapset puheeksi työmalli -koulutus. Koulutus sai hyvän arvosanan. 9 henkilöä

12.5. ja 26.5.2010 Riittävän hyvä varhainen vuorovaikutus -koulutusiltapäivät. Tavoite: vahvistaa osallistujien valmiuksia vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen havainnointiin ja puheeksi ottoon sekä arviointiin moniammatillisessa verkostossa. Koulutus sisälsi oppimista syventäviä esimerkkejä, videoita, harjoitustehtäviä ja arviointia. Koulutus sai hyvät palautteet. ”Sain työvälineitä vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen havainnointiin”. ”Sain työvälineitä vanhemman ja lapsen vuorovaikutukseen liittyvien asioiden puheeksi ottamiseen”. 11 henkilöä.

Huolen puheeksiottaminen ja avoin yhteistyö vanhempien kanssa – koulutukset neuvolan, päivähoidon, esiopetuksen, oppilashuollon ja lastensuojelun henkilöstölle, opettajille, avustajille, nuorisotyöntekijöille, seurakuntien ja järjestöjen henkilöstölle ja vapaaehtoisille toimijoille, myös poliittisille päättäjille, jotka tekevät lasten ja perheiden palveluihin vaikuttavia päätöksiä ja esimiehille, jotka toimivat lasten ja perheiden palveluissa.

- o 4.5.2010 koulutus on jatkunut Saarijärvellä
- o 17.5.2010 Mikkeli, n. 80 osallistujaa
- o 19.8.2010 Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijahuollon henkilöstölle ja opettajaryhmälle, Jyväskylä, osallistujia n. 90 henkilöä
- o 27.8.2010 Multia, osallistujia n. 25 henkilöä

13.4.2010 klo 7.30–17.00 Kasvatuskumppanuuskoulutus, peruskurssi Laukaan, Hankasalmen, Toivakan ja Joutsan varhaiskasvatushenkilöstöä, 15 osallistujaa.

15.4.2010 klo 7.30–17.00 Kasvatuskumppanuuskoulutus peruskurssi, Saarijärvi, 15 osallistujaa.

16.4.2010 klo 7.00–17.00 Kasvatuskumppanuuskoulutus peruskurssi, Saarijärvi, 15 osallistujaa.

19.4.2010 klo 7.00–17.00 Kasvatuskumppanuuskoulutus Laukaan, Hankasalmen, Toivakan ja Joutsan varhaiskasvatushenkilöstöä, Joutsa, 15 osallistujaa.

22.4.2010 klo 7.00–17.00 Kasvatuskumppanuuskoulutus Laukaan, Hankasalmen, Toivakan ja Joutsan varhaiskasvatushenkilöstöä, Hankasalmi, 15 osallistujaa.

29.4.2010 klo 7.00–17.00 Kasvatuskumppanuuskoulutus peruskurssi, Kannonkoski, 15 osallistujaa.

30.4.2010 klo 7.00–17.00 Kasvatuskumppanuuskoulutus peruskurssi, Kannonkoski, 15 osallistujaa.

12.5.2010 klo 7.00–17.00 Kasvatuskumppanuuskoulutus peruskurssi, Kyyjärvi, 15 osallistujaa.

10.–11.3.2010, 15.–16.4. ja 24.5.2010 Lastensuojelutarpeen selvitys ja arviointi - prosessikoulutus moniammatilliselle koulutusryhmälle Jyväskylässä. Koulutukseen sisältyi viisi koulutuspäivää etukäteis- ja välitehtävineen. Kouluttajana toimi kehittämisspäälikkö Jaana Pynnönen Pesäpuu ry:stä. Koulutukseen osallistui 24 lastensuojelun eri tehtävissä toimivaa työntekijää. Koulutuksessa näkökulmana on yhteistyön kehittäminen

moniammatillisessa selvitystyöskentelyssä sekä arvioinnin näkökulma lastensuojeluprosessin eri vaiheissa.

25.5.2010 klo 7.00–17.00 Kasvatuskumppanuuskoulutus peruskurssi Laukaan, Hankasalmen, Toivakan ja Joutsan varhaiskasvatushenkilöstölle Toivakka, 15 osallistujaa.

27.5.2010 klo 7.00–17.30 Kasvatuskumppanuuskoulutus peruskurssi, Karstula, 15 osallistujaa.

14.6.2010 klo 7.00–17.00 Kasvatuskumppanuuskoulutus peruskurssi, Karstula, 15 osallistujaa.

15.6.2010 Kasvatuskumppanuuskoulutus peruskurssi täydennyspäivä, 2 osallistujaa, Jyväskylä Keski-Suomi

20.–21.4. ja 20.8.2010 Voimaudu ja voimauta valokuvalla. Valokuvien kanssa työskentely lapsen ja nuoren osallisuutta lisäävänä työvälineenä -koulutus, 15 osallistujaa.

31.5.2010 Lastensuojelutarpeen jatkokoulutuspäivä Jyväskylässä, kouluttajana Jaana Pynnönen Pesäpuu ry:stä, 18 osallistujaa.

17.–18.8. ja 15.–16.9.2010. toteutettiin toinen lastensuojelutarpeen selvitys – prosessikoulutus. Koulutuksessa on mukana 19 maakunnan sosiaalityöntekijää, perhetyöntekijää, laitoksen ohjaajaa ja koulukuraattoria. Kouluttajina toimivat Jyväskylän kaupungin työntekijät Anna Hotanen ja Pekka Virnes, jotka ovat käyneet kouluttajakoulutuksen. Kaste-hanke vastasi koulutuksen järjestelyistä; rekrytoinnista, koulutustilan ja aamu- ja iltapäiväkahvien tarjoamisesta sekä osasta materiaaleja. Koulutuksen on tarkoitus tukea moniammatillista lastensuojelutarpeen selvitystyöskentelyä.

2.9.2010 Työkaluja lastensuojeluun, Jyväskylä. 40 osallistujaa. Koulutuksen teemoina lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä, läheisneuvonpito, lastensuojelun edunvalvonta ja huostaanotettujen lasten vanhempien tuki. Palautteiden mukaan koulutus toi tärkeää tietoa, aiheet olivat kiinnostavia ja käsittely oli riittävän tarkkaa. Menetelmäkoulutusta toivottiin lisää.

30.8., 6.9. ja 20.9. Lastensuojelun ja päivähoidon yhteistyö. Kolme samansisältöistä koulutusta päivähoidon, lastensuojelun ja perhetyön työntekijöille Jyväskylässä. Kouluttajina Marja-Leena Huisko ja Pirjo Selin, 177 osallistujaa.

7.9.2010, Lastensuojelun onnistunut sijoitusprosessi, 17 osallistujaa. Palaute: *Hyvä kokonaisuus: teoriaa, käytäntöä ja omaa osallisuutta. Enemmän olisin toivonut tietoa sijoituksen vaiheista. ”Avasi sijoitukseen liittyviä tärkeitä asioita eri osapuolten kannalta”.*

21.–22.9.2010 Omin Jaloin - menetelmäkoulutus. Omin jaloin työn tarkoituksena lisätä 12–17-vuotiaiden nuorten ymmärrystä omien valintojen vaikutuksesta nykyhetkeen sekä tulevaisuuteen. Lohjalla Lapsen ääni-hankkeessa kehitetty työskentelymalli, 36 osallistujaa. Osallistujien palautekoontia ei vielä ole saatu.

23.9.2010 Lastensuojelun laatupäivät 2010 Jyväskylässä. Päivä toteutettiin yhteistyössä Kuopion tilaisuuden kanssa niin, että aamupäivän ohjelma tuli videovälitteisesti Kuopiosta ja iltapäivällä oli paikallista ohjelmaa, 49 osallistujaa. Palautteiden mukaan päivä oli onnistunut.

1.10.2010 FASD-koulutus, Päivä toteutettiin Vammaispalveluliiton kanssa yhteistyössä, 70 osallistujaa.

Pohjois-Karjala

1.4.2010 Vuorovaikutuksen haasteet turvattomissa oloissa kasvaneiden lasten vanhempien kanssa. Kouluttajana psykologi Mikko Lohilahti, Joensuu. Osallistujia 62. Palaute oli hyvää.

21.4.2010 Päihdeluento kouluttajat Sirpa Jelekäinen ja Rauni Myller, Joensuu. Osallistujia 30. Palaute oli hyvää.

24.4.2010 Vertaisryhmän ohjaajakoulutus, 8 osallistujaa

22.5.2010 Vertaisryhmän ohjaajakoulutus, 5 osallistujaa

10.9.2010 Kiintymyksen tukeminen arjessa, Saara Salo, Joensuu. Osallistujia 42. Palaute oli hyvää.

23.9.2010 Vertaisfoorumi, useita puheenvuoroja, Joensuu, 42 osallistujaa. Palaute oli myönteistä.

Pohjois-Savo

Lapsi Kuopio

Kts. taulukko s. 45–47

Katse Lapseen

27.3.2010 Ylisukupolvisuus perheen ja vanhemmuuden voimavarana ja ongelmana, 41 osallistujaa

7.4. ja 21.4.2010 Tukiperhevalmennus Juvalla/Etelä-Savon Lapset ja perheet -Kaste, 12 osallistujaa

5–6.5.2010 Hyvän perhehoidon peruspilarit, Siilinjärvi, 31 osallistujaa

19.5.2010 Perhehoitoon! kehittämispäivä, Kuopio, 16 osallistujaa

23.9.2010 Lastensuojelun laatupäivät, Kuopio, 134 osallistujaa

4.2 Hankehenkilöstön osallistuminen koulutuksiin

- 12.4.2010 Lastensuojelu ja lapsioikeus, Jyväskylä. Kouluttajana Eva Gottberg, Mäkinen ja Selin.
- 21.4.2010 Parempi tulevaisuus lapselle -seminaari Kuopiossa/ Huusko ja Raitanen
- 27.4.2010 Mistä syntyy hyvä teksti, Jyväskylä. Kouluttajana Katariina Iisa, Selin.
- 27.4.–28.4.2010 ja 5.–6.5.2010 Ihan Iholla -sijaisvanhempien kasvuryhmän ohjaajakoulutus, Jyväskylä, Huusko
- 4.5.2010, Mikkeli, RAY ja hanketoiminta, Vesterlin
- 5.5.2010 Jari Sinkkosen koulutus kiintymyssuhteesta, Mikkeli, (hankkeen järjestämä koulutus) Lappeteläinen
- 5.–6.5.2010 Kas Kas (Kasva ja kasvata) -ohjaajien koulutuspäivät, Adenius-Jokivuori.
- 12.5.2010 Lastensuojelulain muutokset, Jyväskylä. Kouluttajana Lotta Silvennoinen, Selin ja Siekinen.
- 20.5.2010 Aulikki Kananojan koulutus, Mikkeli, (hankkeen järjestämä koulutus) Vesterlin ja Lappeteläinen

- 21.5.2010 Traumojen ja turvattomien ihmissuhteiden vaikutus lapsen kehitykseen, Jari Sinkkonen. Kuopio, Tenhunen-Kejonen ja Lyytinen
- 28.5.2010 Itsearviointi - koulutus/ Net Effect OY, Helsinki, Vesterlin ja Lappeteläinen
- 6.-7.6.2010 Pohjoismainen perhekeskuskonferenssi, Espoo. Vesterlin, Korkalainen ja Kemppainen
- 11.6.2010 Kehyshankkeen Hyvät käytännöt -koulutus, Isoaho ja Gröhn
- 11.6.2010 Seminaari Vanhempien ja lasten ryhmämuotoisen tuen työotteesta kiinnostuneille Lappeenrannassa, Adenius-Jokivuori.
- 14.6.2010 Toimiva lapsi ja perhe-menetelmäkoulutuksen aloitusseminaari, Mikkeli, Vesterlin ja Lappeteläinen
- 15–16.6.2010 Lastensuojelun perhehoidon päivät – nuorten perhehoito/ Lastensuojelun keskusliitto, Kouvola, Kosonen, Lappeteläinen
- 16.6.2010 Hankearvioinnin koulutuspäivä THL, Helsinki, Vesterlin, Selin, Huisko, Kemppainen
- 24.–25.8.2010 Muuttuvat haasteet lapsen ja nuoren oireillessa psyykkisesti Kys ja sairaalakoulu, Hotelli Isovalkeinen, Gröhn.
- 25.-26.08.2010 OSKE-päivät, Kuopio, Lappeteläinen, Huisko, Halonen, Mäkinen, Selin, Siekkinen, Korkalainen, Kemppainen
- 20.8.2010 EK-soteen tutustuminen, Lappeenranta, Isoaho
- 26.8.2010 Webropol-koulutus, Mikkeli, Vesterlin ja Siren
- 1.9.2010 Kuka lasta kasvattaa? Lapsiasiavaltuutetun 5-vuotisjuhlaseminaari, Jyväskylä, Raitanen, Adenius-Jokivuori ja Kemppainen
- 10.9.2010 Kiintymyksen tukeminen arjessa, Joensuu, Isoaho ja Gröhn
- 11.9.2010 Itsetuntemuskurssi – ymmärrystä enneagrammin avulla Saarijärvellä/ Raitanen
- 13.9.2010 Kiusaavatko pienetkin lapset iltapäiväkoulutus, Adenius-Jokivuori ja Kemppainen.
- 17.9.2010 Vertaisryhmäohjaajien koulutuspäivä Jyväskylässä, Raitanen.
- 21.9.2010 Kaste seminaari, Kuopio, Isoaho ja Gröhn
- 21.9.2010 Lastensuojelulaki 2010, Joensuu, Kinnunen
- 27.8.2010 Mieli- päihde Kaste-hankkeen suunnitteluseminaari, Varkaus, Vesterlin ja Siren
- 28.9.2010 Parisuhteen palikat, Joensuu ev.lut srk, Isoaho ja Gröhn
- 30.9.2010 Kriisityön koulutuspäivä, Jyväskylä. Kouluttajana Salli Saari, Mäkinen, Selin ja Siekkinen.
- 27–28.9.2010 Parisuhteen päivät, Helsinki, Halonen.
- .10. 2010 Ehkäisevä päihdetyö koulussa, Mäkinen.
- 12–14.10.2010 Valtakunnalliset lastensuojelupäivät Turussa, Luovuus ja rohkeus ehkäisevässä lastensuojelussa. Kemppainen.

5. HANKKEESSA PIDETYT KOKOUKSET

5.1 Hankeorganisaation kokoukset

Kaste organisaatio Itä- ja Keski-Suomessa

LastenKaste verkostoseminaarit

2.-3.6.2010 Turku (Lappeteläinen, Vesterlin, Adenius-Jokivuori, Huisko, Halonen, Korkalainen, Mäkinen, Selin, Siekkinen, Gröhn, Isoaho, Pitkänen, Raitanen, Kirjavainen, Kemppainen).

Ohjausryhmä

22.9.2010, videovälitteisesti Jyväskylä, Mikkeli, Joensuu, Kuopio ja Helsinki (THL).

Maakunnalliset johto- / projektiryhmät

12.5. ja 23.8.2010 Etelä-Savon johtoryhmä

Keski-Suomen johtoryhmä

26.5. ja 24.9.2010

Pohjois-Karjalan johtoryhmä

17.8.2010

Pohjois-Karjalan maakunnallinen ryhmä

7.6. ja 4.10.2010

Pohjois-Savon johtoryhmä

Johtoryhmä ei kokoontunut raportointikaudella. Kokous jouduttiin kahdesti perumaan päällekkäisyyksien vuoksi.

Hankehenkilöstö (työkokous + ylimaakunnallinen tiimityöskentely)

13.4.2010 Siilinjärvi

28.4.2010 Lapset ja perheet Kaste II kokous (hankkeen sisältö ja budjettisupistukset sekä valtionavustuksen jakautuminen), Siilinjärvi

20.8.2010 Varkaus (Kaste I hankkeen päätyminen, raportointi, arviointi ja laskutus).

30.9.2010 Osahankkeiden koordinaattoreiden kokous, Varkaus

Ylimaakunnalliset tiimit

Tiimit

Etelä-Savo (tiimivastaava Maija Lappeteläinen)

3.5. ja 6.9.2010

Keski-Suomi (tiimivastaava Marja-Leena Huisko)

4.5., 18.5., 25.5., 8.6., 14.6., 9.8., 16.8., 23.8., 6.9., 13.9., 20.9., 27.9., 4.10., 13.10., 20.10. ja 27.10.2010

Pohjois-Karjala (tiimivastaava Päivi Kosonen)

21.4., 16.6., 23.6. ja 12.8.2010

Pohjois-Savo (tiimivastaava Jaana Lappalainen)

3.5, 11.6 ja 18.8.2010

LapsiKuopio oma tiimi on kokoontunut viikoittain

Katse Lapseen oma tiimi:

1.4.2010, 22.4.2010, 29.4.2010, 7.5.2010, 20.5.2010, 27.5.2010, 10.6.2010, 17.6.2010, 19.8.2010, 16.9.2010

Katse Lapseen -omat kehittämispäivät:

15.4.2010, 11.5.2010, 24.8.2010, 9.9.2010, 6.-7.10.2010

Itä- ja Keski-Suomen Kaste

26.4.2010 Kaste maakuntaseminaari / Pohjois-Karjala, Joensuu (Gröhn, Isoaho, Kemppainen, Kinnunen ja Kosonen)

11.5.2010 Kaste maakuntaseminaari / Keski-Suomi (Mäkinen, Selin, Siekkinen, Huisko, Kemppainen, Halonen)

21.5.2010 Kaste maakuntaseminaari / Pohjois-Savo (Pitkänen, Kirjavainen, Raitanen, Kemppainen)

27.5.2010 Kasteen maakuntaseminaari /Etelä-Savo, Mikkeli (Vesterlin, Lappeteläinen, Jämsä, Ingberg-Räihä, Kemppainen)

21.9.2010 Itä-Suomen Kasteen syysseminaari, Kuopio (Vesterlin, Lappeteläinen, Jämsä, Ingberg-Räihä, Huisko, Mäkinen, Lappalainen, Nissinen, Kemppainen, Gröhn, Isoaho)

Oсахankkeiden omat taustatukiryhmät

Etelä-Savon sairaanhoitopiirin tuki- / asiantuntijaryhmä:

28.10.2009 hankkeen toteutuksen suunnittelua ja arviota toteutuneesta.

26.11.2009 arviointia koulutuksen sisällöstä ja lastensuojelun ja psykiatrian prosessi kuvauksen valmistelua.

13.1.2010 prosessityöskentelyn valmistelua.

25.2.2010 prosessityöskentelyn valmistelua ja meneillään olevien toimien arviointia.

Perhehoidon kehittäminen Joensuun seudun Sijaishuoltotoimiston kokoukset

9.11.2009 hankkeen ajankohtaiset asiat ja sijaishuollon kehittäminen, 8 osallistujaa

26.11. 2009Tukiperhe info Kaaripiha, 25 osallistujaa

7.12.2009 hankkeen ajankohtaiset asiat ja sijaishuoltotoimiston kokous, 7 osallistujaa

1.3.2010 hankkeen ajankohtaiset asiat ja ammatillinen sijaisperhetyö, 7 osallistujaa

15.3.2010 hankkeen ajankohtaiset asiat ja ammatillinen sijaisperhetyö, 8 osallistujaa

Tutki ja Turvaa osa-hankkeen kehittämisryhmä

9.4., 23.4. ja 30.4., 7.5. ja 28.5., 4.6., 11.6. ja 18. 6., 10.9., 17.9. ja 24.9.2010, ALAVAN sairaala, 3 - 8 henkilöä.

Tutki ja Turvaa osa-hankkeen seurantaryhmä

26.5.2010, ALAVAN sairaala, 12 henkilöä.

Tutki ja Turvaa II osa-hankkeen suunnitteluryhmä

4.5. ja 28.5., 10.6. ja 18.6., 1.9., 24.9.2010, ALAVAN sairaala, ylilääkäri, apulaisylilääkäri ja projektityöntekijät.

Katse Lapseen hankeosion ohjausryhmä

5.2 Muut kokoukset

5.3.1 Etelä-Savo

4.5.2010 Itä-Suomen lastensuojelun osaamisverkoston tukityöryhmän kokous, Kuopio, Lappeteläinen.

24.5.2010 Neuvottelu Mikkelin kaupungin edustajan kanssa Kaste II-hankkeen toteutumisesta, Lappeteläinen.

30.8.2010 Itä-Suomen lastensuojelun osaamisverkoston tukityöryhmä, Vesterlin, Siren ja Lappeteläinen.

5.3.2 Keski-Suomi

6.4.2010 Kasvatuskumppanuuden juurruttamissuunnittelua Jyväskylän päivähoidon vastaavien kanssa, 2, Jyväskylä.

9.4.2010 Konsultaation kehittäminen Pohjoisen Keski-Suomen kunnissa, erityislastentarhanopettaja Tuulikki Koljonen, Jyväskylä Koske

9.4., 18.6. ja 17.9.2010 Neuvottelut Keski-Suomen keskussairaalan neurologisen päivätutkimusyksikön (sisko), kuuden kunnan erityislastentarhanopettajan ja varhaiskasvatuksen kehittäjän kanssa: päivähoidossa olevan lapsen monet suunnitelmat ja erityissairaanhoidon jalkautumisselvityksen tuloksia, Jyväskylä, 25 osallistujaa.

12.4.2010 Neuvolan ja päivähoidon yhteistyön kehittäminen päivähoidon nivelvaiheessa, kuuden kunnan kello, neuvolan kehittäjäterveydenhoitaja ja varhaiskasvatuksen kehittäjä, Jyväskylä.

27.4., 10.8. ja 8.9.2010 Oppilaitosyhteistyö Jyväskylän Ammattiopiston lehtori ja Kasteen ennaltaehkäisevän työn kehittäjä, varhaiskasvatuksen kehittäjä: JAO/Kaste/Keuruun päivähoiton -yhteistyö perhepäivähoidon kehittämiseksi Perhonen -hankkeessa vuonna 2010-2011, Jyväskylä JAO, 3 osallistujaa.

3.5., 6.5., 6.8., 18.8., 24.8., 8.10.2010 Synnytyksen jälkeinen masennus -hoitoonohjausmalli, suunnittelu Jyväskylän äitiysneuvolatyön osastonhoitajan ja kehittäjäterveydenhoitajan kanssa.

5.5.2010 Lastensuojelun, koulun ja nuorisopsykiatrian yhteistyö -työkokous Jyväskylässä. Teemana oman työn ja organisaation toiminnan ja reunaehtojen esittely sekä yhteistyön jatkosta sopiminen. 25 osallistujaa.

17.5., 1.9. ja 11.10.2010 Perhehoidon toimintaohjetyöryhmä.

17.5.2010 Jyväskylän lastensuojelun ja päivähoidon yhteistyön kehittämistä suunnitteleva työkokous Jyväskylässä, 5 osallistujaa.

17.5.2010 Keuruun lastensuojelun ja päivähoidon yhteistyön kehittämistä suunnitteleva työkokous Keuruulla, 8 osallistujaa.

19.5.2010 Keski-Suomen lastensuojelutyöryhmä, jonka teemana kuntien lastensuojelun tilanne, 16 osallistujaa.

17.5.2010 Lastensuojelun, perhetyön ja päivähoidon yhteistyön kehittäminen Jyväskylässä: koulutusten suunnittelua, työkalupakki, 4 osallistujaa.

17.5.2010 Lastensuojelun, perhetyön ja päivähoidon yhteistyön kehittäminen Keuruulla: prosessikoulutusten suunnittelua syksylle 2010, 4 osallistujaa.

19.5.2010 Nuorisopsykiatrian preventioryhmä, Jyväskylä, 7 osallistujaa.

20.5.2010 Keski-Suomen maakunnan erityislastentarhanopettajien työkokous: lastensuojelun ja päivähoidon yhteistyö ja toimintamalli, tutkimus varhaiskasvatuksen kehittämisessä, Jyväskylä, 42 osallistujaa.

- 21.5.2010 Kalle-työryhmän kokous Saarijärvellä. Teemana ryhmän rakenteen ja jatkotyöskentelyn suunnittelu. 9 osallistujaa.
- 21.5.2010 Keski-Suomen kuntien päivähoiton johtajien vertaisryhmän tapaaminen, Jyväskylä, 6 osallistujaa.
- 25.5.2010 Valvontatyöryhmä
- 27.5.2010 Ehkäisevän lastensuojelun ja varhaisentuen tiimin yhteinen tapaaminen, Jyväskylä, 13 osallistujaa.
- 28.5.2010 Jyväskylän kaupungin päivähoiton kasvatuskumppanuuskoulutusten ja työmenetelmäohjausten suunnittelua ja kokemusten arviointia kouluttajien, johtajien ja kehittämistyöstä vastaavien kanssa. Toimintasuunnitelma vuodella 2010-2011, 7 osallistujaa.
- 28.5.2010 Monitoimijaisen yhteistyön sekä äitiys- ja lastenneuvolatyön kehittäminen, 6 osallistujaa.
- 28.5.2010 Kaste -hankkeiden arviointi suunnittelukokous, Helsinki, Huisko ja Kempainen
- 31.5., 4.8.2010 Jyväskylän ammattikorkeakoulun varhaisen puuttumisen koulutuksen suunnitteluryhmä, Jyväskylä, 5 henkilöä.
- 3.6.2010 Yhteistyötapaaminen, Helsinki, Suomen mielenterveysseura, 4 osallistujaa.
- 3.6.2010 Kuntien varhaisen vertaisoppimisprosessin (Puimala) suunnittelutapaaminen, Helsinki, n. 40 osallistujaa.
- 4.6.2010 Syksyn lastensuojelutarpeen selvitys-koulutuksen suunnittelu Jyväskylässä, 3 osallistujaa.
- 4.6.2010 Oppilaitosyhteistyö Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja Kaste, kasvatuskumppanuusinfo koulutusten suunnittelijoille, 4 osallistujaa, Jyväskylä
- 4.6. ja 9.8.2010 Oppilaitosyhteistyö Jyväskylän Aikuisopisto, Lapset ja perheet Kaste ja Keuruun päivähoiton -yhteistyö perhepäivähoidon kehittämiseksi Perhonen –hankkeessa vuonna 2010-2011, Jyväskylä JAO, 5
- 7.6.2010 Jyväskylän lastensuojelun ja kuraattorityön yhteistyötä koskevan työkokouksen suunnittelu, Jyväskylä, 5 henkilöä
- 9.6.2010 Jamk:n terveydenhoitajaopiskelijoiden tapaaminen opinnäytetyöhön liittyen aiheena neuvolan asiakasraatitoiminta, 4 hlöä.
- .
- 9.6.2010 lastensuojelusuunnitelmatyöryhmän työkokous, Joutsa, 11 henkilöä
- 9.6.2010 Jyväskylän yliopisto ja Kaste-yhteistyö: kasvatuskumppanuuskoulutus info koulutusten suunnittelijalle, 2, Jyväskylä
- 10.6., 9.8., 16.8., 6.9., 6.10.2010 yksityisten lastensuojelulaitosten ja -perhekotien ja nuorisopsykiatrian työkokouksen suunnittelupalaveri, Jyväskylä, 4 osallistujaa.

- 11.8.2010 Neuvottelu Keski-Suomen keskussairaalan kuntoutusohjaaja ja Vajaaliikkeisten Kunto ry:n kehittämissuunnittelija Tarja Niemisen kanssa: alueellinen kuntoutusmallin esittely ja Lasten ja nuoren kuntoutuksen toteutuminen palveluverkossa –projektin esittelyä, 2, Jyväskylä
- 12.8.2010 FASD- seminaarin suunnittelu.
- 18.6. ja 13.8.2010 kuntien varhaisen vertaisoppimisprosessin (Puimala) suunnittelutapaaminen, Jyväskylä, 7 henkilöä
- 18.6.2010 Yhteistyötapaaminen Hyvä alku monikkovanhemmuuteen -hankkeen projektipäällikkö Aune Karhumäen kanssa.
- 21.6.2010 Yhteistyö ja Kaste -hankkeen suunnittelua perhe- ja lähisuhdeväkivaltateemaan liittyen, 5 hlöä.
- 21.6.2010 Lähisuhde- ja perheväkivallan työmallien kehittämiseen liittyvä konsultaatiokokous, mukana THL:n edustaja, 5 osallistujaa.
- 11.8.2010 Jyväskylän Javama-toiminnan jatkon suunnittelupalaveri, 4 osallistujaa.
- 16.8.2010 Jyväskylän Perhevalmennustoimijoiden yhteistyötapaaminen, 12 hlöä
- 17.8.2010 Keski-Suomen Javama-toimijoiden ja Voikukkia-hankkeen työntekijöiden työkokous yhteistyön suunnittelemiseksi, 7 osallistujaa.
- 18.8., 14.9., 30.9., 30.10.2010 ELS, ehkäisen lastensuojelun työryhmän tapaaminen Jyväskylä, 6 henkilöä
- 24.8.2010 Keski-Suomen lastensuojelun edunvalvojen tapaaminen Jyväskylässä, 3 osallistujaa.
- 30.8.2010 Jyväskylän päivähoiton kasvatuskumppanuuskoulutusten suunnittelua vuodelle 2010–2011 kasvatuskumppanuuskouluttajat, 13 osallistujaa, Jyväskylä.
- 1.9.2010 Jyväskylän koulukuraattoreiden ja lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden yhteistyön kehittäminen -työkokous, 21 osallistujaa.
- 3.9.2010 Keski-Suomen koulukuraattoreiden ja koulun sosiaalityöntekijöiden ensimmäinen maakunnallinen työkokous, Jyväskylä, 14 osallistujaa.
- 3.9.2010 ÄIMA-työryhmän tapaaminen, Jyväskylä, 9 osallistujaa.
- 6.9. ja 25.10.2010 Nuorisopsykiatriin ja nuorten sijaishuollon palvelutuottajien yhteistyökokoukset. Yhteistyön edistäminen, 25 osallistujaa.
- 8.9.2010 Vaajakoski-tiimi, Vaajakoski osallistujia 15 henkilöä
- 9.9., 7.10.2010 ”Selätä kaamos”-tapahtuman suunnittelupalaveri, Jyväskylä, osallistujia 8–9 osallistujaa.
- 9.9., 28.9., 15.10.2010 ”Kamppaa kaamos”- tapahtuman suunnittelupalaveri, Äänekoski, 9-11 osallistujaa.

17.9.2010 nuorisopsykiatrian muutoshankkeen ohjausryhmän kokous, Jyväskylä, osallistujia 14 henkilöä

29.9.2010 Nuorisopsykiatrian preventioryhmä, Jyväskylä, 8 henkilöä

29.9.2010 Yhteistyötapaaminen Kanerva -Kasteen Anneli Kuusisen ja Anu Mutkan kanssa Hoitokartan neuvolatyön osuuteen liittyen. 3hlöä

5.10.2010 Keski-Suomen lastensuojelutyöryhmä, teemana kuntien lastensuojelutilanne ja työryhmän toiminnan suunnittelu, 17 osallistujaa.

7.10.2010 Lastensuojelun, koulun ja nuorisopsykiatrian yhteistyön kehittäminen työkokous, 40 osallistujaa.

28.10.2010 Keski-Suomen lastensuojelun edunvalvojen tapaaminen Jyväskylässä.

8.10.2010 Neuvolatyön ohjausryhmän kokoontuminen, 20 osallistujaa.

10.10.2010 "Selätä kaamos"-tapahtuma, Jyväskylä, n. 50 osallistujaa.

19.10.2010 Perhe- ja lähisuhdeväkivaltateemaan liittyvä yhteistyötapaaminen Siw Nykäsen (KSSHP) kanssa, 3 osallistujaa.

22.10.2010 Vanhemmuuden tuki eli VaTu- työryhmän kokoontuminen Viitasaarella, 17 osallistujaa.

25.10.2010 Yksityisten lastensuojelulaitosten ja -perhekotien ja nuorisopsykiatrian työkokous, Jyväskylä.

5.3.3 Pohjois-Karjala

12.4., 25.5, 1.9.2010 Kehittämisiltapäivän suunnittelukokous, Siihtala, 3 henkilöä

14.4. ja 19.8.2010 Opintomatkan suunnittelukokous, 2 henkilöä

7.5., 18.6., 3.9. ja 24.9, Prosessityönohjaus, Siihtala, 2 henkilöä (PKSSK:n klinikan kustantama)

8.4., 19.8. ja 15.10. Vertaisverkoston tapaamiset, 10-15 henkilöä

3.6.2010 Joensuun seudun sijaishuoltotoimiston kokous, 6 osallistujaa.

9.9.2010 Poliisiin, lastensuojelun sekä lasten ja nuorten oikeuspsykiatrisen tutkimusyksikön seutukunnallinen yhteistyökokous, Lastensuojelun kehittämissyksikkö Kaaripiha, Joensuu.

14.9.2010 Toimiva perhe aluetapaaminen, Isoaho, 6 henkilöä

5.3.4 Pohjois-Savo

LapsiKuopio

3.6, 11.8, 3.9 ja 28.10.2010 LapsiKuopio ja Tutki ja Turvaa -hankkeiden yhteistyö. Paikalla Kys:n pikkulapsipsykiatrian esimiehiä, Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveystoimen esimiehiä, Tutki ja Turvaa ja LapsiKuopio -osahankkeiden asiantuntijat ja projektikoordinaattori.

8.6, 19.8 ja 8.10.2010 Avohuollon vaikuttavuustutkimus / -selvitys. Paikalla Kuopion yliopiston professori ja tutkijoita, Kuopion sosiaali- ja terveyskeskuksen sosiaalityön esimiehiä, sosiaalityöntekijöitä ja perhetyöntekijöitä, LapsiKuopio osahankkeen asiantuntijat ja projektikoordinaattori.

13.9 ja 3.5.2010 Yhteistyökokous Reilusti rinnakkain -hankkeen kanssa.

Katse Lapseen

9.6.2010 Ajoissa kotiin –rekrytointityökokous Siilinjärvellä
Valmisteltu 4.11.2010 Voikukkia - projektin ja Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön sekä Pohjois-Savon kuntien yhteinen työkokous Siilinjärvellä. Aiheena pohtia biologisten vanhempien tukemiseen ja vertaisryhmätoimintaan liittyviä kysymyksiä ja käytännön toimia, 15–20 osallistujaa

Vertaisryhmät

11.4.–26.9.2010 Sukulaissijaisvanhempien vertaisryhmä, Kuopio, 6 osallistujaa
11.4.–12.9.2010 Sukulaissijaisvanhempien vertaisryhmä, Siilinjärvi, 8 osallistujaa
13.4.–4.9.2010 Sukulaissijaisvanhempien vertaisryhmä, Varkaus, 6 osallistujaa
18.4.–24.10.2010 Sijaisisien vertaisryhmä, Kuopio, 8 osallistujaa
25.9.–18.12.2010 Ihan iholla -kasvuryhmä sijaisvanhemmille, 8 osallistujaa

Tuki- ja sijaisperheiden vertaistapaamisia

19.4. ja 13.9.2010 Koillis-Savo, 4 osallistujaa
17.5.2010 Sisä-Savo, 5 osallistujaa
20.5.2010 Varkauden seutu, 10 osallistujaa
18.5.2010 ja 16.9.2010 Ylä-Savo, 9 ja 5 osallistujaa
3.5.2010 Siilinjärvi, Nilsiä, Maaninka, 7 osallistujaa
20.9.2010 Kuopion seutu, 9 osallistujaa
7.9.2010 Keitele, 10 osallistujaa

10.10.2010 Tuki- ja sijaisperheiden luontoretki, 8 osallistujaa

Tapauspohjainen kiintymyssuhdekonsultaatio

27.4.2010, Siilinjärvi, 24 osallistujaa

Kuntatapaamiset, joissa infoa, yhteistyötä ja asiakasasioita:

25.3. ja 21.10.2010 Leppävirta, 4-6 osallistujaa
22.4. ja 29.9.2010 Varpaisjärvi, 2-4
3.5. ja 1.10.2010 Lapinlahti, 3-4
4.5.2010 Kaavi ja Rautavaara, 2-4

14.6 ja 27.8.2010 Keitele, 2-5
 10.9.2010 Suonenjoki, 6
 24.9.2010 Tuusniemi, 1
 4.10.2010 Juankoski, 2

Pohjois-Savon Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijatyöryhmä:

23.4.2010 klo 12:30-15:00, 27.5.2010 klo 12:30-15:00,
 10.9.2010 klo 12:30-15:00 ja 8.10.2010 klo 12:30-15:00

HANKEHENKILÖSTÖN PITÄMÄT PUHEENVUOROT

Hankkeen henkilöstön puheenvuorot hankeorganisaation kokouksissa pidettyjen lisäksi:

14.10.2010 Kumppanuuksia lastensuojeluun – tuloksia Itä- ja Keski-Suomen Lapset ja perheet Kaste -hankkeesta. Valtakunnalliset lastensuojelupäivät, Turku, Kemppainen.

Etelä-Savo

Puheenvuorot

27.5.2010 Kasteen maakuntaseminaari /Etelä-Savo, Mikkeli Vesterlin
 23.9.2010 Lastensuojelun laatupäivät, Siren,
 30.8.2010 Itä-Suomen lastensuojelun osaamisverkoston tukityöryhmä, Vesterlin
 22.9.2010 Varhainen avoin yhteistyö kunnassa – työkokous, Hirvensalmi, Vesterlin
 29.9.2010 Varhaiskasvatuksen maakunnallinen kehittämistyöryhmä, Kangasniemi, Vesterlin. Puimala – ajattelumalli

Keski-Suomi

8.4.2010 Päijät-Hämeen sosiaalialan osaamiskeskus, Riittämättömyyden tunteesta osaamisen kehittämiseen; tutkimus osaamiskeskustyössä Lahti, Korkalainen.
 14.4.2010 Kaste -hanke Kasper ja perhetoiminnan pilotit, mentoritoiminta hankekehittämisessä Lapua, Korkalainen.
 22.4.2010 Jyväskylän päivähoidon varhaiserityiskasvatustyöryhmä, puheenvuoro Tehostetusta esiopetuksesta, Adenius-Jokivuori.
 17.5.2010 Millaista perhevalmennusta -seminaari, Joensuu, Halonen.
 11.6.2010 Väli-Suomen Kaste alueen toimijoille ja Lapsikaste työntekijöille Keski-Suomessa tehdyn kehittämistyön esittelyä, Kemppainen, Halonen, Huisko.
 6.8.2010 Puheenvuoro Neuvola-asetuksen haasteisiin ja toteutukseen liittyen Jyväskylän äitiysneuvoloiden terveydenhoitajien tapaamisessa, Halonen.
 9.8.2010 Kaste - ohjelman ja Lapsikaste hankkeiden esittelyä, Jyväskylän kristillinen opisto (Huisko)
 1.9.2010 Monitoimijaisen perhevalmennusmallin esittely Sydänliiton Neuvokas Perhe – koulutuspäivässä Jyväskylässä, Halonen.
 2.9.2010 Työkaluja lastensuojeluun Huostaan otettujen lasten vanhempien vertaistukityön tärkeys, JaVaMalli, Siekkinen.
 2.9.2010 Kuopion erityisopetuksen ja erityispäivähoidon vierailu Jyväskylään, Tehostetun esiopetuksen mallin esittely, Adenius-Jokivuori.
 8.9.2010 Perhonen - hanke (JAO), valtakunnallinen hanketyöntekijöiden kokous Jyväskylässä, Korkalainen.
 22.9.2010 Jyväskylän päivähoidon varhaiserityiskasvatuksen työkokous, puheenvuoro Nivelvaiheen prosessien valmistelusta ja Tehostetusta esiopetuksesta, Adenius-Jokivuori.

- 23.9.2010 Pysyvän kehittämisrakenteen muodostuminen Saarikassa. Lastensuojelun laatupäivät Jyväskylässä, Selin.
- 23.9.2010 Lastensuojelun laatupäivät Perhehoidon laadun elementit, Siekkinen.
- 5.10.2010 Avoin varhaiskasvatus -seminaari Imatralla; puheenvuoro Jyväskylän avoimen varhaiskasvatuksen mallista, jonka yhteydessä yhteistyöesimerkinä perhekoulumalli, Adenius-Jokivuori.
- 5.10.2010 Mitä Kasteesta on kasvamassa? Lasten ja nuorten tukeminen heidän kehitysympäristöissään -kutsuseminaari, Huisko.
- 9.–10.10 Sijaisvanhempien koulutuspäivät Lapset ja perheet Kaste-hankkeen perhehoidon painopistealueen kuulumiset, Siekkinen.
- 29.10.2010 Jyväskylän lastenneuvolatyön kehittämispäivä, puheenvuoro Kaste -hankkeessa tehtyyn ja suunniteltuun kehittämistyöhön liittyen; monitoimijainen perhevalmennus, neuvolatyön ohjausryhmä, neuvolan asiakasraati ja väkivaltateemaan liittyvä yhteistyön suunnittelu, Halonen.

Pohjois-Karjala

- 26.4.2010 Itä- ja Keski-Suomen Kaste maakuntaseminaari, Joensuu, Kinnunen, Gröhn, Isoaho.
- 6.5.2010 Kotisairaaloiminnan esittely Honkalampisäätiön Lapsen kuntoutuksen foorumissa, Joensuu, Gröhn ja Isoaho.
- 8.9. 2010 Ajoissa -kotiin sijaisperheiden rekrykampanjan lehdistötilaisuus, Joensuu, Kosonen
- 23.9.2010 Vertaisfoorumi, Vertaistoiminta Kaste -hankkeessa – Mitä tämän jälkeen?, Joensuu, Isoaho.

Pohjois-Savo

- 16.4.2010 Kiintymyssuhteen merkitys ja hoito sekä Tutki ja Turvaa hoitomallin esittely, terveydenhoitajat, neuvolatoimi, Lapinlahden kunta, Tenhunen-Kejonen.
- 11.5.2010 Meeting-esitys, Lastenpsykiatrian klinikka, KYS/Alava: Tutki ja Turvaa hoitojakson toteuttaminen: Työntekijöiden kokemukset työskentelystä ja Pilotti I perheiden palaute, Tenhunen-Kejonen ja Lyytinen
- 28.4.2010 Mentori-koulutus Tampereella/ Raitanen
- 10.5.2010 Valtakunnallinen perhehoidon rekrytoinnin kehittämistiimi Jyväskylässä/ Raitanen
- 8.6. ja 31.8.2010 Rekrytointivastaavien ja perhehoidon kehittäjien työkokous Jyväskylässä/ Huusko
- 8.6.2010 Lapinlahden peruspalvelulautakunnan kokous/ Pitkänen, Raitanen
- 22.9.2010 Nuoret ja PRIDE – nuorten perhehoidon kehittämistiimi Helsingissä/ Raitanen
- 8.10.2010 Mitä haluat tietää perhehoidosta? Portaanhänkin kristillisen opisto/ Raitanen

6. TIEDOTTAMINEN JA MEDIAOSUMAT

Kaste-ohjelmaa, Lapset ja perheet Kaste -hanketta ja osahankkeita on esitelty ja hankkeesta on tiedotettu pidettyjen työkokousten yhteydessä ja sähköpostitse kaikissa hankemaakunnissa. Samoissa yhteyksissä on jaettu hankkeelle laadittua yhteisesitettä.

Lisäksi osahankkeet ovat tehneet omia esitteitä ja tiedotteita. Hankkeesta löytyy tietoa myös hankkeen verkkosivuilta, joiden päivittämistä kaikkien osahankkeiden osalta on korostettu.

Projektipäällikkö otti käyttöön ”Projektipäällikön uutiset” -uutiskirjeen, joita lähetettiin kaksi tällä raportointikaudella.

Keski-Suomen Lapset ja perheet Kaste -tiedote ilmestyi raportointikaudella kaksi kertaa, toukokuussa ja elokuussa 2010. Tiedotetta levitettiin yhteistyöverkostoissa sähköisesti. Hankkeen internet-sivut ovat Keski-Suomen osaamiskeskuksen sivujen alla osoitteessa www.koskeverkko.fi/kslapsetjaperheet. Tapahtumista ja koulutuksista tiedotetaan Koskeverkon ja Sonette-yhteisöverkon sivuilla. Hankkeen arviointikyselyssä hankkeen tiedottamista pidettiin hyvänä ja eniten tietoa hankkeen toiminnasta koettiin saadun sähköpostitiedottamisen sekä Kaste-tiedotteen kautta.

Katse lapseen – hankkeesta tiedottaminen on toteutettu sähköpostiviestein, Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämysyksikön internetsivujen www.pslastensuojelu.fi sekä paikallislehtien välityksellä. Www-sivuilla käyntejä seurataan.

Hankkeen kehittämistyöhön liittyviä opinnäytetöitä neljä on valmistunut Kaste I – aikana, ne löytyvät: www.pslastensuojelu.fi > opinnäytetyöt

11.–26.9.2010 valtakunnallisilla Ajoissa kotiin -rekrytointikampanjaviikoilla aineistonäyttelyt, ilmaismateriaalia sekä paikallisia tuki- ja sijaisperheitoiminnan tiedotteita 19 pohjoissavolaisessa kirjastossa. Palautetta kirjastoilta yhteistyöstä: Yhteistyö sujui hyvin. Otamme osaa kampanjaan myös ensi vuonna. Näyttely herätti meillä kovasti kiinnostusta. - Tällainen yhteistyö on kirjaston kannalta helppoa ja mukavaa: aihe ja lisämateriaali tulivat valmiina. Jonkun jutun teemaviikosta huomasin myös sanomalehdessä eli tiedotus oli mennyt perille sinnekin. - Uskoisin, että aihe kiinnostaa asiakkaita ensi vuonnakin. Kirjatkin menivät hyvin lainaan.

Kuopion kaupungin sisäinen Sinetti – sivut ovat valmisteilla, jossa LapsiKuopio- hanketta esitellään. Samoin kaupungin ja Terve Kuopio – ohjelman verkkosivuja on tarkoitus hyödyntää informaatiokanavana.

Näkyvyys mediassa

Pesäpuun lehti 2/ 2010: Erityistä sijaisvanhemmuutta – viestejä sukulaissijaisvanhempien vertaisryhmistä – artikkeli/ Raitanen

8.9.2010 Pohjois-Karjalan maakuntaradio Ajoissa kotiin sijais- ja tukiperheiden rekrykampanja (Kosonen)

8.9.2010 Pohjois-Karjalan alueuutiset TV 2

9.9.2010 Uutis - Jousi Kuva rekrytointitapahtumasta

9.9.2010 Soisalon Sanomat ”Sijaiskoti on oikea koti” ja ”Sijaisperheiden työ ei lopu”

Suakkunat /Pkssk:n henkilöstölehti, syksy 2010

13.9.2010 Ylen aamu - tv: Arkea sijaisperheessä -haastattelu / Raitanen

16.9.2010 Matti ja Liisa”Sijaislapsi on sisko ja tytär” ja ”Elämä olisi voinut mennä toisinkin”

19.9.2010 Warkauden lehti”Sijaisperheeseen pääsy muutti koko elämän”

21.9.2010 Juttu Länsi-Savossa Etelä-Savossa toteutettavasta perhehoitokampanjasta

23.9.2010 Haastattelu Etelä-Savon radiossa, Lappeteläinen / Lastensuojelun laatupäivät

27.9.2010 Savon Sanomat”Perhe arjen turvaksi”

28.9.2010 Yleisradio / Radio Savon radion ajankohtaisuutiset sekä verkkouutiset

29.9.2010 Yle Savon radiohaastattelu / Anne Suvela

Kuopion asuntomessut / Painija Eino Leinon puistossa puistotaulu

Kuopion kaupunkilehti 2 / 2010

Julkaisut

Pesäpuun lehti 1/ 2010: Näkymätön lapsi – sijaissisaruuutta käsittelevä draamatyöpaja – artikkeli/ Jonna Koponen, Tuija Raitanen ja Sari Siltavuori

Pesäpuun lehti 1/ 2010: Sijaisperheiden toivoma ja saama tuki PRIDE-valmennuksen jälkeen – artikkeli/ Pirjo Pölkki, Tuija Raitanen ja Tarja Pitkänen

Santanen Pirjo, 2010. Lapsen hyvinvoinnin tukeminen päivähoidon kehitysympäristössä - Miten päivähoidossa kohdataan lapsen haastavaa käytöstä ja tuetaan lapsen tunne-elämään ja sosiaalista kehitystä. Julkaistaan verkkoversiona.